

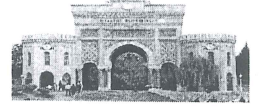
T.C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Coğrafya Anabilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ
YALOVA ŞEHİR COĞRAFYASI

Ercan KAZEL
2501111441

Danışman
Yrd. Doç.Dr. Mehmet BAYARTAN

İstanbul
2014

Y Ü K S E K L İ S A N S
T E Z O N A Y I

ÖĞRENCİNİN

Adı ve Soyadı :Ercan KAZEL Numarası :2501111441
Anabilim/Bilim Dalı :Coğrafya Tez Savunma Tarihi :08.07.2014
Danışman :Yrd.Doç.Dr.Mehmet BAYARTAN Saati :10:30
Tez Başlığı :”Yalova Şehir Coğrafyası”

TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜ'NE OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-Prof.Dr.Süheyla BALCI AKOVA		Kabul
2-Prof.Dr.İsmail COŞKUN		Kabul
3-Doç.Dr.Muzaffer BAKIRCI		Kabul
4-Doç.Dr.Mesut DOĞAN		Kabul
5-Yrd.Doç.Dr.Mehmet BAYARTAN		Kabul

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-Yrd.Doç.Dr.Selma AKAY ERTÜRK		
2-Yrd.Doç.Dr.Metin ÜNVER		

ÖZ

YALOVA ŞEHİR COĞRAFYASI

Ercan KAZEL

‘Yalova Şehir Coğrafyası’ adlı araştırma, bir yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Bu çalışma aşağıda ifade edilen amaç ve yöntemle oluşturulmuştur.

Yalova şehrinin Türkiye ve dünya üzerindeki konumu dahil olmak üzere, şehrin nerede kurulduğu ve kurulma nedenleri tarihi bir süreç içinde değerlendirilmiştir. Aynı şekilde şehrin bugünkü sosyal ve ekonomik yapısı, nüfus ve yerleşme özellikleri gibi unsurları ayrıntılarıyla incelenerek, Yalova şehri’nin temel coğrafya özellikleri vurgulanmıştır. Bu çalışmada özellikle Yalova şehri ile ilgili bundan önce buna benzer kapsamlı bir çalışma yapılmaması ve şehir coğrafyası açısından Yalova’nın birçok yönünün bilinmemesi, bu çalışmanın yapılmasındaki temel yönlerden birisi olmuştur. Araştırma dahilinde Coğrafi Bilgi Sistemleri ve Uzaktan Algılama yöntemleri ile birlikte, tez içerisindeki sayısal ve sözel bilgilerin ayrıntılı ifadesinde çeşitli bilgisayar işlem ve teknikleri kullanılmıştır. Çeşitli ölçeklerde harita, yüksek çözünürlüklü uydu görüntüleri, meteorolojik veriler dahil olmak üzere nüfus verileri gibi sayısal veriler kullanılmıştır. Şehirdeki incelemeler ışığında, genel olarak metinsel ve sayısal verilerin ilgili kurum ve kuruluşlardan alınması ve yorumlanması sağlanmış, yapılan incelemelerin mekân ile bağının araştırılması şeklinde bir yöntem ve süreç izlenmiştir. Bu süreç neticesinde Yalova şehri’nin yoğunlukla beşeri coğrafya özellikleri olmak üzere diğer bütün yönleri araştırılmaya çalışılmış ve bilgiler yorumlamalar neticesinde detaylarıyla ortaya konulmuştur.

ANAHTAR KELİMELER

Yalova Şehri, Yerleşme Özellikleri, Nüfus Yapısı, Veriler, Fonsiyonel Özellikler

ABSTRACT

URBAN GEOGRAPHY OF YALOVA

Ercan KAZEL

The research “Urban Geography of Yalova” is prepared as a master’s thesis. This study is prepared through the objective and method expressed below. The location of Yalova in Turkey and on earth and the reasons for the establishment of the city have been evaluated in a historical process.

Similarly the fundamental geographical characteristics of the city Yalova are emphasized through analysing in detail the social and economical structures, and population and habitation characteristics, Particularly that there has not been done a similar detailed research on the city Yalova before and most of the characteristics of the city are unknown is one of the fundamental points of this study. Throughout the research together with the Geographic Information Systems and Remote Sensing Methods various computer operations and technics have been used to express the statistical and the written information in detail in this study. Maps of different scales, high- definition satellite images and statistical data including meteorological and population data have been used in the research. Through the light of the research in the city, the written and the statistical data has been obtained from the related organisations and the institutions, and has been interpreted. A method and a process such as analyzing the link between the study and the location have been followed in the research. As an outcome of the research, including mainly the human geographical characteristics and all the other features of Yalova have been analysed and the the data has been presented at the end of the interpretations.

KEY WORDS

Yalova City, Habitation Features, Population Structure, Data, Functional Features

ÖNSÖZ

Şehir yerleşmeleri ve şehir araştırmaları birçok disiplinin inceleme konusu içine girmektedir. Birçok bilim dalı, şehri kendi inceleme prensipleri içinde araştırarak bir takım sonuçları ortaya koymaya çalışır. Bu bağlamda Coğrafya bilimi, şehirleri kendi alt disiplini olan Şehir Coğrafyası içerisinde belirlemiş olduğu kriterlere göre inceler. Bu inceleme, en temel özellikleri ele alma ve mekanın şehir ile olan bağına ortaya koyma şeklinde kendini göstermektedir. Yapılan ‘Yalova Şehir Coğrafyası’ adlı tez’de bu temel yön ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmada Yalova şehri’nin konumu ve sınırları, temel fiziki coğrafya özellikleri, şehrin yerleşim yeri seçimi, yerleşme tarihi, şehrin genel nüfus yapısı, yerleşme özellikleri, fonksiyonel yapısı gibi unsurlar ele alınmıştır.

Yüksek lisans çalışmalarım boyunca aldığım dersler dahil olmak üzere tez konusunun belirlenmesinden sonuca varıncaya kadar bütün detaylarıyla desteklerini esirgemeyen Tez danışmanım değerli hocam Yrd.Doç.Dr.Mehmet Bayartan’a gönülden teşekkür ederim.

Ayrıca kendisinden çok şey öğrenme fırsatı bulduğum; saygıdeğer hocam Prof.Dr.Süha Göney’e şükran borçluyum.

Aynı şekilde lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca bana örnek olan ve beni bilgilendiren Beşeri ve İktisadi Coğrafya Anabilim Dalı hocalarımdan; Prof.Dr.Süheyla Balcı Akova’ya, Doç.Dr.İsmet Akova’ya, Doç.Dr.Özlem Sertkaya Doğan’a, Doç.Dr.Mesut Doğan’a, Doç.Dr.Muzaffer Bakırcı’ya, Yrd.Doç.Dr.Selma Akay Ertürk’e ve Yrd.Doç.Dr.Aylin Yaman Kocadağlı’ya teşekkür ederim.

Araştırmam süresince özellikle arazi çalışmalarında yaptığım incelemelerde resmi kurumlarda yardımlarını esirgemeyen Yalova Belediyesi eski Başkanı Yakup Bilgin Koçal’a, Yalova Valisi Esengül Civelek’e ve kurumlardaki ilgili kişilere teşekkür ederim.

Büro çalışmalarında gerek teknik ve gerek manevi desteklerini gördüğüm Araş.Gör.Mustafa Kahraman'a, Araş.Gör.Mustafa Utlu'ya ve çalışmamda yine maddi ve manevi yardımlarını her zaman seferber eden aileme, üzerimde ilmi açıdan katkıları olan değerli insanlara sonsuz teşekkür ederim.

'Yalova Şehir Coğrafyası' adlı bu araştırmamın, Yalova şehrinin sürdürülebilir gelişimine katkı sunan, çözüm önerilerine ışık tutan ve gelecekte bir kaynak olarak insanlara ve bilime fayda sağlayan bir araştırma olmasını temenni ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

ÖZ.....	III
ABSTRACT	IV
ÖNSÖZ.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
ŞEKİLLER.....	X
TABLolar.....	XII
HARİTALAR.....	XIV
PLANLAR	XIV
FOTOĞRAFLAR.....	XIV

GİRİŞ	1
1. Çalışma Sahasının Yeri ve Sınırlar	2

I.BÖLÜM

1. FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ.....	7
1.2. Jeomorfolojik Özellikler.....	7
1.3. Yalova ve Çevresinin Stratigrafisi.....	8
1.4. Bitki Örtüsü Özellikleri.....	11
1.5. İklim Özellikleri.....	12
1.6. Hidrolojik Özellikler.....	16
1.6.1. Akarsular.....	16
1.6.2. Diğer Hidrolojik Özellikler.....	17

II.BÖLÜM

2. BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ.....	19
2.1. Yerleşme Tarihi.....	19
2.2. Yalova Adı.....	20
2.3. Bithynia Krallığı Dönemi.....	21
2.4. Roma-Bizans Dönemleri.....	22
2.5. Osmanlı Dönemi.....	24
2.6. Birinci Dünya Savaşı ve Cumhuriyet Döneminde Yalova.....	28

III.BÖLÜM

3. NÜFUS.....	30
3.1. Yalova Şehri Nüfusunun Tarihsel Gelişim Süreci	31
3.2. Yalova'nın Nüfus Özellikleri	34
3.3. Yalova'nın Kır-Şehir Nüfus Yapısı.....	38
3.4. Nüfusun Cins –Yaş Durumu ve Eğitim Alanlarındaki Dağılımları.....	40
3.5. Şehir Nüfusunun Yoğunluğu ve Mahallelere Dağılımı.....	43
3.6. Yalova Şehri Göç Hareketleri.....	46

IV.BÖLÜM

4. YERLEŞME ÖZELLİKLERİ.....	49
4.1. Yerleşme Coğrafyası Açısından Şehirler.....	49
4.2. Şehrin Tanımı.....	50
4.3. Yalova Şehir Planı ve Cadde-Sokak Sistemleri.....	51
4.4. Yalova Şehrinin Gelişim Yönü.....	58
4.5. Yalova Şehrinde Kullanım Alanları.....	62
4.6. Yalova Şehrindeki Mahalleler.....	64
4.6.1. Kazımkarabekir Mahallesi.....	67
4.6.2. Adnan Menderes Mahallesi.....	68
4.6.3. Dere Mahallesi.....	69
4.6.4. Bağlarbaşı Mahallesi.....	70
4.6.5. Bayrak Tepe Mahallesi.....	71
4.6.6. Gazi Osman Paşa Mahallesi.....	72
4.6.7. Mustafa Kemal Paşa Mahallesi.....	73
4.6.8. İsmet Paşa Mahallesi.....	74
4.6.9. Bahçelievler Mahallesi.....	75

4.6.10. Rüstempaşa Mahallesi.....	76
4.6.11. Fevzi Çakmak Mahallesi.....	77
4.6.12. Süleyman Bey Mahallesi.....	78
4.6.13. Paşakent Mahallesi.....	79

V.BÖLÜM

5. ŞEHRİN FONKSİYONEL ÖZELLİKLERİ.....	80
5.1. Yalova Şehrinin Fonksiyonel Yapısı ve Ekonomik Durum.....	80
5.2. Yalova'da Ekonomik Fonksiyonlar.....	81
5.2.1. Sanayi Fonksiyonu.....	83
5.2.2. Ticaret Fonksiyonu.....	87
5.2.3. Ulaşım Fonksiyonu.....	88
5.2.3.1. Karayolu Ulaşım Sistemi.....	89
5.2.3.2. Yalova Şehri Kent İçi Ulaşımı.....	96
5.2.3.3. Deniz Ulaşımı.....	99
5.2.3.4. Körfez Köprüsü.....	102
5.3. İdari Fonksiyon.....	104
5.3.1. İdari Hizmetler.....	104
5.3.2. Güvenlik Hizmetleri.....	105
5.3.2.1. Yalova Emniyet Müdürlüğü.....	105
5.3.2.2. Jandarma Komutanlığı.....	106
5.4. Yalova Şehrinde Sosyal-Kültürel Fonksiyonlar.....	107
5.4.1. Eğitim Hizmetleri.....	107
5.4.2. Turizm Hizmetleri.....	116
5.4.3. Sağlık Hizmetleri.....	124
5.4.4. Sanat ve Diğer Kültürel Hizmetler.....	130
5.4.5. Dini Hizmetler.....	134

SONUÇ.....	136
ÖNERİLER.....	138
KAYNAKÇA.....	140
FOTOĞRAFLAR.....	144

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. İkonos Uydu Görüntüsüyle Yalova Şehri.....	6
Şekil 1.2. Çalışma Alanının Kuzey Anadolu Fay Zonu (KAFZ) Üzerindeki Yeri.....	10
Şekil 1.3. Yalova ve Civarı Dirî Fay Gösterimi.....	11
Şekil 1.4. Yalova'da Aylık Ortalama Sıcaklık °C (1975-2012).....	13
Şekil 1.5. Yalova'da Aylık Ortalama Yağış Miktarı (mm) (1975-2012).....	13
Şekil 1.6. Yalova'da Rüzgâr Esîş Yönleri.....	14
Şekil 1.7. Yalova'nın Mevsimsel Olarak Rüzgâr Esîş Yönleri.....	15
Şekil 2.8. Anadolu Antik Dönemdeki Bölgeler.....	22
Şekil 2.9. Osmanlı Beyliğı.....	25
Şekil 2.10. 1421 Yılında Osmanlı Beyliğı.....	25
Şekil 2.11. Osmanlı Dönemine Ait Bir Yapı.....	27
Şekil 2.12. Yalova Hava Müzesi'nde Sergilenen Osmanlı Dönemine Ait Mezar Taşları.....	27
Şekil 3.13. Karşılaştırmalı Nüfus Artış Hızı(‰)	33
Şekil 3.14. Yalova Nüfusunun(Genel) Artış Seyri(1935-2012)	35
Şekil 3.15. Yalova Merkez İlçesi Nüfus Değışimi.....	35
Şekil 3.16. Yalova Nüfus Piramidi.....	36
Şekil.3.17. Yalova Şehrindeki Mahallelerin Nüfus Yoğunlukları.....	44
Şekil 4.18. Şehrin Bir Bölümünün Cadde-Sokak Sistemi.....	56
Şekil.4.19. Yalova Şehir Planı.....	57

Şekil 4.20. Yalova Kent Merkezi, Kentsel Ölçekli Planlar.....	59
Şekil 4.21. Kentsel Ölçekli Planlar Çiftlikköy Sınırı.....	60
Şekil 4.22. Kentsel Ölçekli Planlar Kadıköy Sınırı.....	60
Şekil 4.23. Yalova Kent Merkezi, Farklı Yoğunluklu Doku Örnekleri.....	61
Şekil 4.24. Şehrin Kullanım Alanları.....	63
Şekil 4.25. Mahallelerin Şehirdeki Dağılımı	65
Şekil 4.26. Şehirdeki Mahallelerin Sınırları	65
Şekil 4.27. Şehirdeki Mahallelerin Birbiriyle Olan Ana Yol Bağlantıları	66
Şekil 4.28. Kazımkarabekir Mahallesi.....	67
Şekil 4.29. Adnan Menderes Mahallesi.....	68
Şekil 4.30. Dere Mahallesi.....	69
Şekil 4.31. Bağlarbaşı Mahallesi.....	70
Şehir 4.32. Bayrak Tepe Mahallesi.....	71
Şekil 4.33. Gazi Osman Paşa Mahallesi.....	72
Şekil 4.34. Mustafa Kemal Paşa Mahallesi.....	73
Şekil 4.35. İsmet Paşa Mahallesi.....	74
Şekil 4.36. Bahçelievler Mahallesi.....	75
Şekil 4.37. Rüstem Paşa Mahallesi.....	76
Şekil 4.38. Fevzi Çakmak Mahallesi.....	77
Şekil 5.39. Süleyman Bey Mahallesi.....	78
Şekil 5.40. Yalova Sanayi alanı.....	86
Şekil 5.41. Yalova Dış Ticaret Verileri(milyon Dolar).....	88
Şekil 5.42. Yalova Şehri ve Yayılış Alanı	89

Şekil 5.43. Şehirdeki mevcut Otopark Alanları	93
Şekil 5.44. Yalova Şehri Yaya Alanları	98
Şekil 5.45. Körfez Geçişi, Otoyol Güzergahı	102
Şekil 5.46. Yalova Şehri Ulaşım Planı	104
Şekil 5.47. Yalova'da Bulunan Turistik Alanlar	117
Şekil 5.48. Yeşil-Mavi Turizm Seyir Yolu.....	124
Şekil 5.49. Yalova ve Bazı Ülkelerde Bebek Ölüm Hızı 0-1 yaş (%) 2012.....	127
Şekil 5.50. Yalova ve Bazı Ülkelerde Beş Yaş Altı Ölüm Hızı (%) 2007.....	128
Şekil 5.51. Yalova ve Bazı Ülkelerde Bin Kişiye Düşen Hekim Sayısı	128
Şekil 5.52. Yalova ve Bazı Ülkelerde Hastane Yatağı Başına Düşen Kişi Sayısı (2012)	129

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.1. Yalova Meteorolojik Verileri.....	16
Tablo 3.2. Yalova Şehri Nüfusunun Yıllara Göre Artış Seyri	33
Tablo 3.3. Yalova Şehir Nüfusunun Diğer Merkezler İle Karşılaştırılması ve Yoğunluğu	37
Tablo 3.4. Yalova Şehri ve İlçelerin Genel Nüfus Verileri.....	37
Tablo 3.5. Yalova Şehir Nüfusunun Diğer Merkezler İle Karşılaştırılması.....	38
Tablo 3.6. Yalova Kır-Şehir Nüfus Karşılaştırması	38
Tablo 3.7. Yalova Şehri Cins Durumu.....	40
Tablo 3.8. Şehirdeki Mahalle Nüfusunun Eğitim Sayıları.....	42
Tablo 3.9. Mahalle Nüfuslarının Okuryazarlık Durumu	42
Tablo 3.10. Mahallelerin Nüfus Yoğunlukları.....	43
Tablo 3.11. Mahallelerin Beşerli Yaşa Göre Nüfusu(2012).....	45

Tablo 3.12. 2012 Nüfus Verilerine Göre Mahalle Nüfusları	46
Tablo 3.13. Yalova Göç Hareketleri	47
Tablo 3.14. Yalova Nüfus Projeksiyonu.....	47
Tablo 5.15. Şehirdeki İstihdam Dağılımı.....	82
Tablo 5.16. Nüfusun Yalova İli ve Yalova Şehri Sektörel Dağılımı.....	83
Tablo 3.17. Komşu İller ile olan mesafeler	90
Tablo 5.18. İlçelerle olan mesafeler	90
Tablo 5.19. 2. Kademe Yollar	91
Tablo 5.20. 3. Kademe Yollar.....	91
Tablo 5.21. 2010 – 2012 Yılları Sonu İtibari İle İl Merkezine Kayıtlı Araç Sayıları.....	92
Tablo 5.22. Mevcut Otopark Alanları	93
Tablo 5.23. “M” Serisi Minibüs Hatlarının Durumu	96
Tablo 5.24. Yalova Geneli Mevcut Taksi Durakları	97
Tablo 5.25. Deniz Ulaşımında Sefer Süreleri	100
Tablo 5.26. İDO Hatlarında Taşınan Yolcu ve Araç Sayıları	101
Tablo 5.27. Yalova İl Jandarma Komutanlığı Personel Durumu	106
Tablo 5.28. İlköğretimlerdeki Öğrenci-Öğretmen Sayıları	109
Tablo 5.29. Ortaöğretimlerdeki Öğrenci-Öğretmen sayıları	110
Tablo 5.30. Anaokullarındaki Öğrenci-Öğretmen sayıları	110
Tablo 5.31. Yalova’daki Öğrenci Sayısı (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)	111
Tablo 5.32. Yalova Okul, Derslik ve Lojman Durumu	112
Tablo 5.33. Karşılaştırmalı olarak İlçelere Göre Öğretmen Sayıları	112
Tablo 5.34. Yalova’da Genel Olarak Düzenlenen Kurslar (2012).....	113

Tablo 5.35. Yalova Eğitim Göstergeleri.....	115
Tablo 5.36. Tesis ve Yatak Sayıları.....	117
Tablo 5.37. Yalova Sağlık Kurumlarının Genel Görünümü.....	125
Tablo 5.38. Yalova Sağlık Göstergeleri.....	130

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1.1. İnceleme Alanının Lokasyon Haritası.....	2
Harita 1.2. Yalova Şehri ve İlçeleri.....	3
Harita 1.3. Yalova Şehri-Güneyden Bakış.....	4
Harita 1.4. Yalova Şehri-Kuzeyden Bakış.....	5
Harita 1.5. Yalova Şehri Topografya Haritası	7
Harita 1.6. Yalova'nın Fiziki Haritası ve Yükseklik Kademeleri	8
Harita 1.7. Yalova(Armutlu Yarımadası) Jeoloji Haritası.....	9

PLANLAR LİSTESİ

Plan 4.1. Şehrin Yerleşme Yoğunluğu ve Planı.....	52
Plan 4.2. Şehrin Kıyı Alanı ve Cadde Sistemi.....	53
Plan 4.3. Şehrin Doğu Sınırları ve Planı	54
Plan 4.4. Şehrin Yalova Deresi Çevresindeki Cadde-Sokak Sistemi.....	55

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1. Yalova Şehri Genel Görüntüsü.....	144
Fotoğraf 2. Yalova Şehri Genel Görüntüsü.....	144
Fotoğraf 3. Şehrin Kıyı Alanlarından Bir Görüntü.....	145
Fotoğraf 4. Yalova Kent Meydanı.....	145

Fotoğraf 5. Şehri Kıyıya Doğru Kesen Bir Sokak(Ziyapaşa Sok).....	146
Fotoğraf 6 . Yalova Şehri İçinden Geçen Yalova Deresi.....	146
Fotoğraf 7. Şehrin Ana Kavşak Noktası.....	147
Fotoğraf 8. Yalova Limanından Bir Görüntü	147
Fotoğraf 9. Yalova Limanından Bir Görüntü.....	148
Fotoğraf 10. Şehrin Kıyı Şeridine Paralel Giden Yalı Caddesi... ..	149
Fotoğraf 11 . Şehri Samanlı Dağı Eteklerinden Keserek İnen Cadde(Hasan Çam Cd.)..	150
Fotoğraf 12 . Şehirdeki Marinadan Bir Görüntü	150
Fotoğraf 13 . Yalova Otobüs Terminalinden Bir Görüntü	151
Fotoğraf 14 . Şehrin Ana Caddelerinden Bir Görüntü(İstanbul Caddesi).....	151
Fotoğraf 15 . Şehre Kıyıdan Bakış	152
Fotoğraf 16 . Yalova Deresi(Kocadere-Hacımehmet Deresi)	153
Fotoğraf 17 . Yalova Balaban Deresinden Bir Görüntü.....	154
Fotoğraf 18. Yalova Deresinin Denize Dökülme Alanı(Kocadere-Hacımehmet D).....	155
Fotoğraf 19. Yalova Merkez Camisi	156
Fotoğraf 20. Bisiklet Park Alanlarından Bir Görüntü	157
Fotoğraf 21. Bisiklet Park Alanlarından Bir Görüntü	158
Fotoğraf 22. Liman ve Taksi Duraklarından Bir Görüntü	159
Fotoğraf 23. Şehrin Ana Caddelerinden Bir Görüntü(Fatih Cad.).....	160
Fotoğraf 24. Şehrin Kıyı Alanlarından Bir Görüntü	161
Fotoğraf 25. Sanayi Alanından Bir Hava Fotoğrafı	161
Fotoğraf 26. Yalova Eski Hükümet Konağı	162
Fotoğraf 27. Yalova Sağlık Kompleksi	163
Fotoğraf 28. Yalova Şehrindeki Tarihi Cami Olan Rüstem Paşa Camisi	163
Fotoğraf 29. Yalova Üniversitesi Rektörlük Binası.....	164
Fotoğraf 30. Şehir Turizmi için Önemli Olan Yürüyen Köşk.....	165

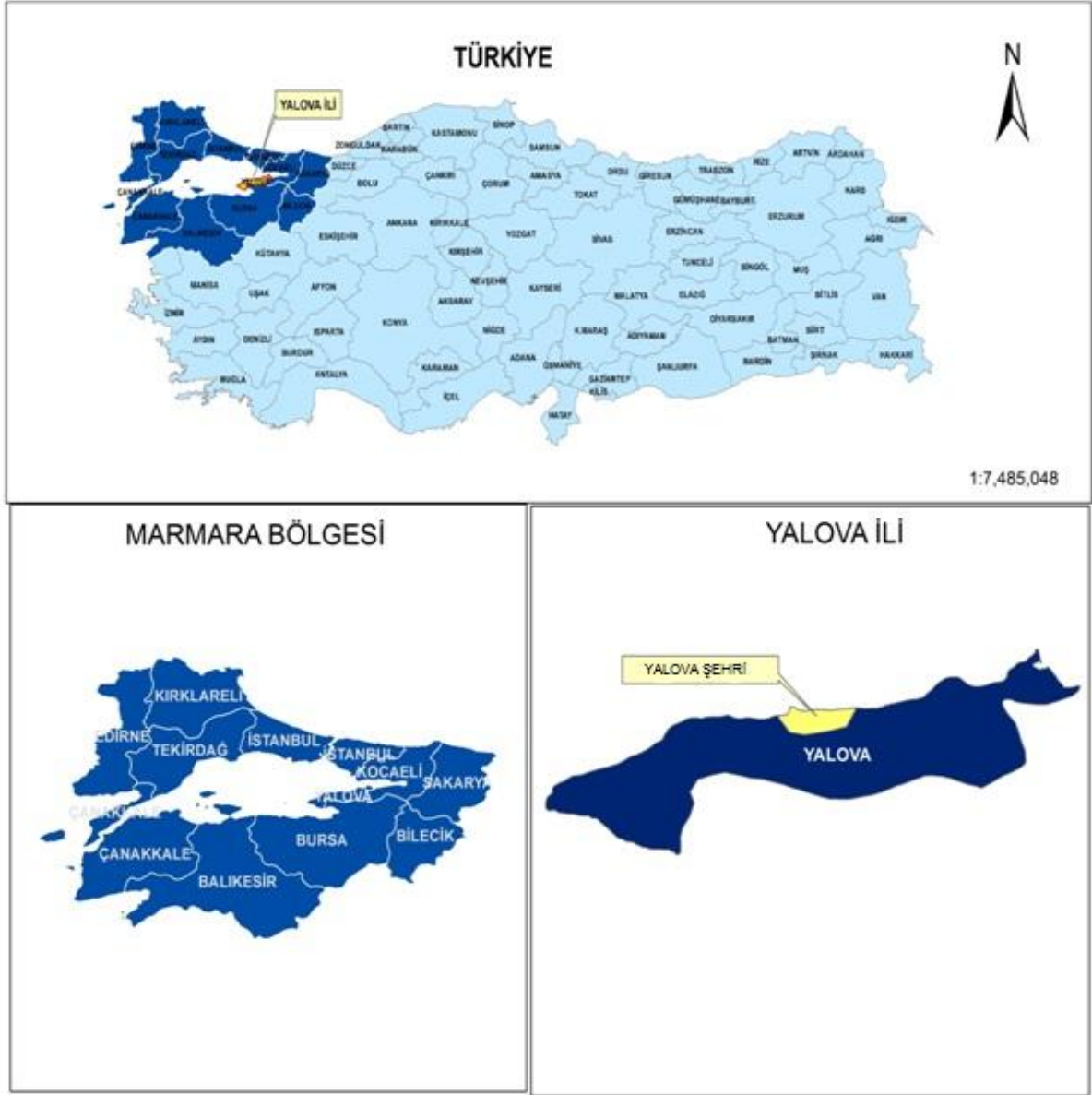
GİRİŞ

Şehirler, içerisinde barındırdıkları nüfusla birlikte, merkezi bölgelerde yer almaları ve üretimini yaptıkları malların ve hizmetlerin çeşitliliği nedeniyle çevresindeki nüfusu da kendilerine bağımlı kılmaktadırlar. Bundan dolayı şehirler, kompleks ve değişen bir yapıya sahiptirler. Bu nedenle şehirlerin planlanması zor, sorunları fazla ve çeşitlidir. Şehirlerin sorunlarının çözümü ve sağlıklı bir şehir gelişiminin sağlanması, şehirlerin çok yönlü olarak incelenmesi ve analizinin yapılmasıyla başarılabilir. Bu incelemelere örnek teşkil edecek şekilde araştırılan Yalova şehir coğrafyası, şehir coğrafyası kapsamı içinde yapılan bir çalışmadır. Bu çalışmada vurgulanan en temel konulardan birisi beşeri ve ekonomik yönlerin karşılıklı olarak şehri etkilemesi ve şehirden etkilenmesi şeklindedir. Özellikle araştırmada şehrin kuruluş ve gelişimsel özellikleri üzerinde durulmuş ve Yalova'nın kent kimliği kazanmasındaki beşeri ve fiziki süreç irdelenmiştir. Yalova şehrinin günümüzdeki beşeri ekonomik yönleri ve fiziki durumu detaylandırılmış, şehrin ana sorunları incelenmiştir. Şehrin yaşanabilirliğini artıran olumlu özellikleri veya sınırlandıran önemli sorunları irdelenmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur.

Araştırma yapılırken süreci kolaylaştırmak adına yöntem olarak bilgisayar teknolojisi kullanılmıştır. Araştırmaya ilk olarak literatür taramasıyla başlanmıştır. İncelenen kaynaklar araştırma sürecinde kullanılmak üzere tasnif edilmiştir. İkinci aşamada periyodik olarak belirli zaman dilimlerinde arazi çalışmaları yapılarak, araştırma sahası incelenmiş ve gerekli veriler toplanmıştır. Üçüncü ve en son aşama, toplanan verilerin işlenmesi ve yorumlanması şeklinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak şehir coğrafyası etüdü diyebileceğimiz Yalova şehir coğrafyası araştırması, şehirlerin incelenmesi gereken fiziki yapı, yerleşme özellikleri, ekonomik özellikler, nüfus yapısı ve fonksiyonel özelliklerini de içerisinde barındıran kapsamlı bir çalışmadır.

1- Çalışma Sahasının Yeri ve Sınırları

Yalova Şehri, Türkiye'nin kuzeybatısında, Marmara Bölgesi'nin güneydoğu kesiminde, 29° 12'.40'' ve 29° 18'.50'' Doğu boylamları, 40° 37'.13'' ve 40° 39'.55'' Kuzey enlemleri arasında yer almaktadır (Harita 1).

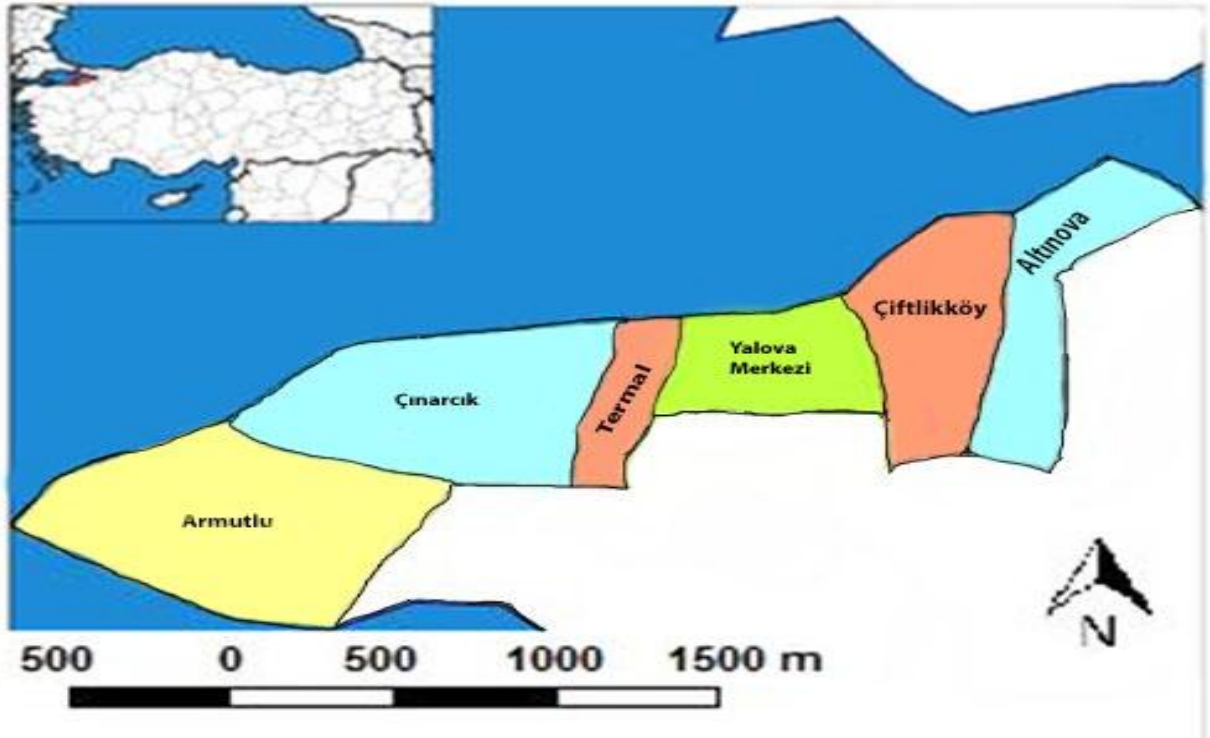

Harita 1: İnceleme Alanının Lokasyon Haritası (E.Kazel).

Yalova Şehri Marmara denizinin doğusunda kara içine 80 km. kadar sokulan İzmit körfezinin batı ucundaki başlangıç kısmında, adı geçen körfezin güney kıyısında Safran deresinin, Balaban deresinin ve Yalova deresinin denize ulaştığı kesimde yer alır (Tuncel, 2013: 308).

Yalova Şehri Marmara denizinin güney kıyısında Samanlı dağlarının denize bakan kuzey eteklerinde kurulmuştur. Doğusunda Çiftlikköy ilçesi, batısında ise Termal ilçe sınırları ile çevrilidir.

Karayolu, denizyolu ve havayolu imkânlarıyla diğer illere bağlı olan Yalova, ulaşımında coğrafi konumu ve İstanbul, Kocaeli, Bursa gibi merkezlere olan yakınlığıyla birçok avantajlara sahiptir. Kente karayolu ve denizyoluyla yoğun yolcu giriş çıkışı olmaktadır. Yalova, Avrupa ve İstanbul'un Ege ve Akdeniz bölgelerine geçiş yolu üzerinde önemli bir coğrafi konuma sahiptir. Yalova şehrinin komşu diğer yakın illerin merkezlerine olan karayolu uzaklıkları incelendiğinde; Bursa'ya 69 km, İstanbul'a 176 km, İzmit'e 65 km mesafede olduğu görülmektedir. Buna göre Yalova'ya karayoluyla en yakın olan il merkezleri İzmit ve Bursa'dır (65–69 km). Yalova, bugünkü idari bölünüşe göre merkez ilçeyle birlikte altı ilçeden oluşmaktadır. İlçeler; Merkez, Altınova, Armutlu, Çınarcık, Çiftlikköy ve Termal ilçeleridir. Şehrin çeşitli açılardan görünümüne bakıldığında harita 2'de Yalova iline bağlı diğer ilçelere göre konumu görülürken, yine harita 3, 4'te ve şekil 1'de şehrin hava'dan yayılış alanını görülmektedir.

Harita 2: Yalova Şehri ve İlçeleri

Harita 3: Yalova Şehri - Güneyden Bakış (Google Earth)

Şehrin hava'dan görüntüsüne bakıldığında yayılış alanı görülebilmektedir. Özellikle güneyden bakışı gösteren harita 3, Yalova şehrinin denizin kıyı alanlarında konumlandığını ve yerleşmenin kıyı boyunca yayıldığını göstermektedir. Buna açıdan şehir, deniz ulaşımı açısından, deniz turizmi açısından önemli çeşitlilikleri barındırmaktadır.

Harita 4: Yalova Şehri - Kuzeyden Bakış (Google Earth)

Şehrin kuzeyden görünümünü yansıtan harita 4'te, şehrin güneye doğru olan alanlarında eğimin fazla olduğu ve yamaçların güneye gidildikçe şehrin gelişimine yön verdiği görülmektedir. Aynı şekilde denizin varlığı da şehrin yayılışına doğrudan etki etmektedir. Bu durum, fiziki coğrafya ve beşeri coğrafya arasındaki ilişkiyi Yalova şehri özelinde ortaya koyan unsurlardan birisidir.

Şekil 1: İkonos Uydu Görüntüsüyle Yalova Şehri

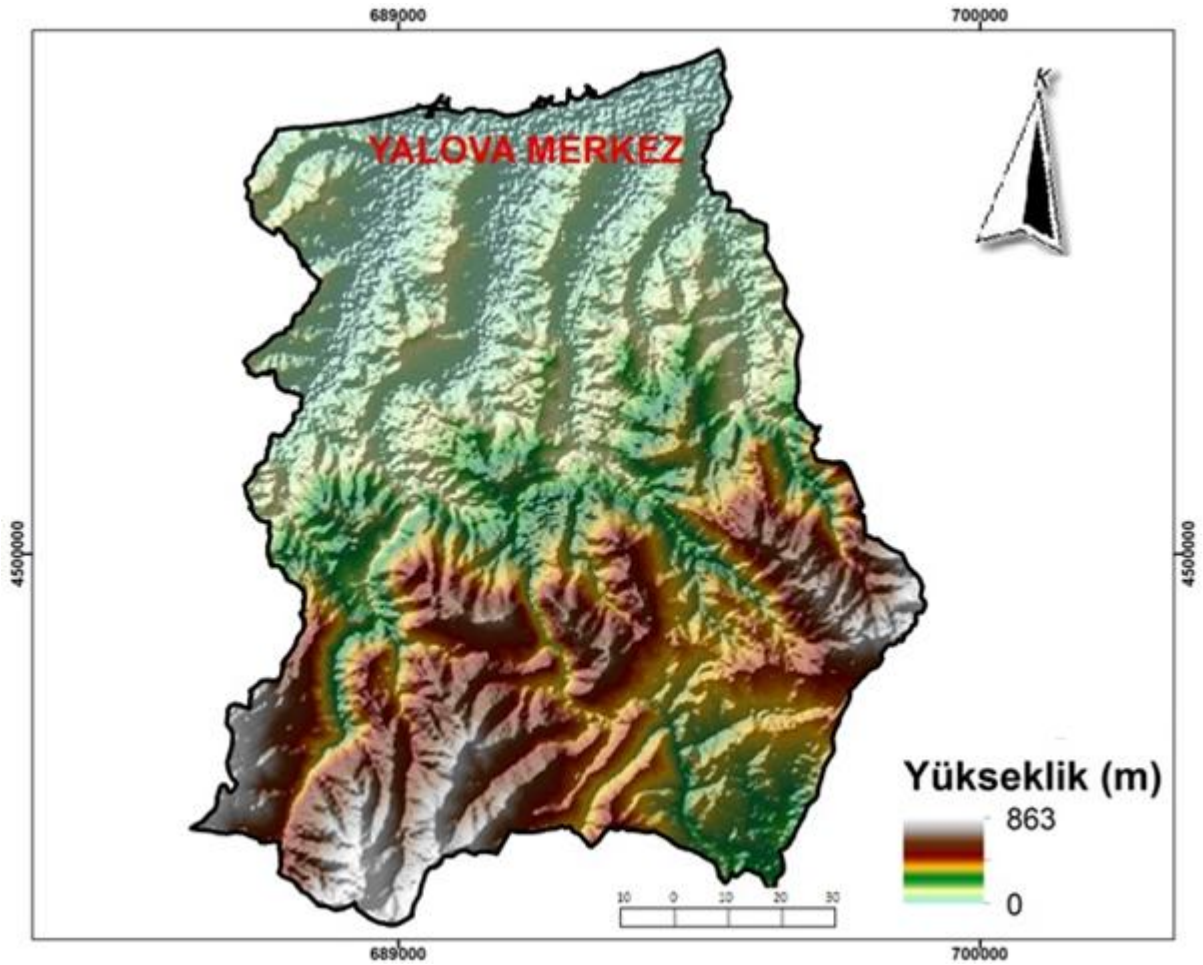
Şekil 1'deki uydu görüntüsünde güneyden kuzeye, yani Marmara denizine doğru inen vadiler görülebilmektedir. Şehir her ne kadar kıyıya paralel olarak kurulsada, gelişim yönü açısından vadiler bir alternatif oluşturmaktadır. Coğrafi unsurlar bu noktada belirleyici etkenleri oluşturmaktadır.

1. BÖLÜM

1. Fiziki Coğrafya Özellikleri

1.2. Jeomorfolojik Özellikler

Yalova'nın jeomorfolojik özelliklerinden kısaca bahsetmek gerekirse, Yalova şehri kıyıları girintili ve çıkıntılı bir özellik göstermez. Sahil şeridi dar olmakla birlikte, doğal plaj özellikleri görülmektedir. Yalova şehri, deniz kıyılarındaki düzlükler dışında eğimli bir araziye sahiptir. Şehirde özellikle kıyılarda denizden ortalama yükseklik 3 metredir. Şehrin kıyısından yamaçlara çıkıldıkça bu oran yani yükselti kademeleri artmaktadır (harita 5). Bu jeomorfolojik özellikler şehrin yayılış alanı dahil olmak üzere gelişim yönlerini belirlemektedir.

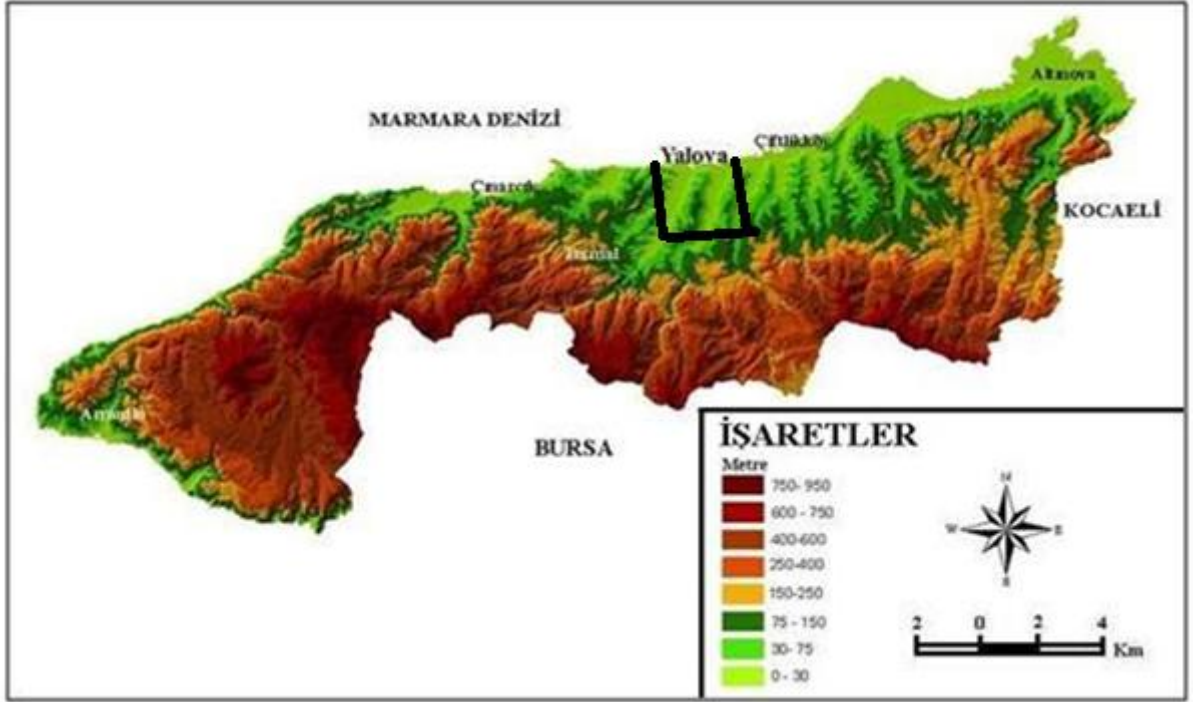

Harita 5: Yalova Şehri Topografya Haritası (E. Kazel)

Yalova şehri, Safran deresinin batısındaki Emir bayırı ile adı geçen derenin doğusundaki Yalova bayırı denilen hafif meyilli arazide ve kıyı boyunca yayılmıştır.

Yalova Şehri Armutlu yarımadasının kuzey kıyıları ve Samanlı Dağları'nın denize bakan kuzey eteklerinde alçak bir tepede kurulmuştur (harita 6).

Tepeler genel olarak Yalova'nın güneyinde bulunmaktadır. Birçok tepenin bulunduğu bu dağlık arazilerde Samanlı Dağları'nın en yüksek noktası Beşpınar Tepesi'dir (926 m.). En yüksek noktalar güney ve güneybatı kesimleridir. Şehir, kuzeydeki kıyı alanında alçak bir sahada yer almaktadır (Kolektif, 2005: 17-34).

Harita-6: Yalova'nın Fiziki Haritası ve Yükseklik Kademeleri

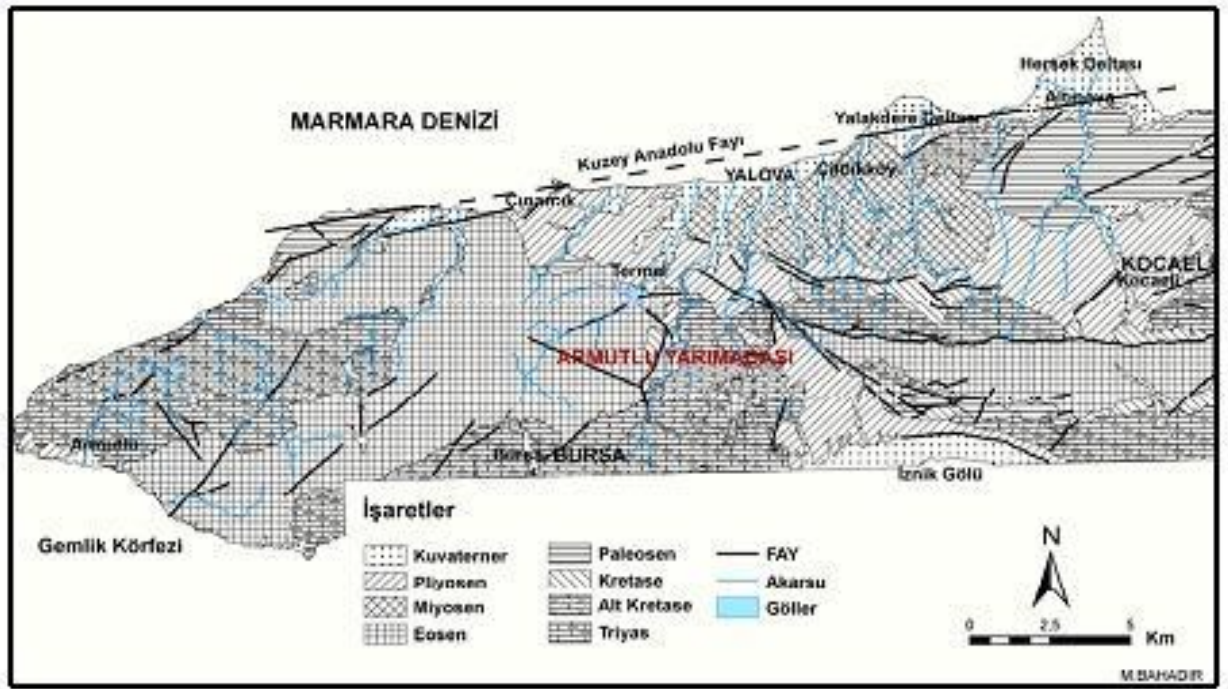
Kaynak: Yalova Belediyesi

1.3. Yalova Şehri ve Çevresinin Stratigrafisi

Armutlu Yarımadası sınırları içerisinde bulunan Yalova şehrinin de olduğu saha, Paleozoikten günümüze kadar değişik zamanları temsil eden kaya türleriyle yüzeylenmektedir. Prekambriyen-Alt Paleozoyik yaşlı olduğu düşünülen amfibolit, amfibolüst, granit, metavolkanitlerden oluşan, Pamukova Metamorfikleri bölgenin temelini oluşturur. Alt Triyas yaşlı Taşköprü Formasyonu (silttaşı, kumtaşı), Üst Kretase yaşlı Bakacak Formasyonu (çakıltası, kumtaşı), Üst Paleosen - Orta Eosen yaşlı İncebel Formasyonu (kumtaşı, çakıltası, marn),

Eosen yaşlı Sarısu Formasyonu (çakıltaşı, çamurtaşı, kumtaşı, kireçtaşı) temeli örten sedimanter ve volkano - sedimanter birimlerdir. Eosen döneminde Fıstıklı Granitoyidi bölgeye yerleşmiştir. Daha üstte ise Sarmasiyen yaşlı Kılıç Formasyonu (kıltaşı, silttaşı, marn), Üst Miyosen - Alt Pliyosen yaşlı Yalakdere Formasyonu (kumtaşı, çakıltaşı, silttaşı, kıltaşı ve çamurtaşı) ve Pleistosen yaşlı denizel seki çökelleri ile güncel alüvyonlar yer alır (Akartuna, 1968: 20-105; Güncüoğlu, 1990: 161-169).

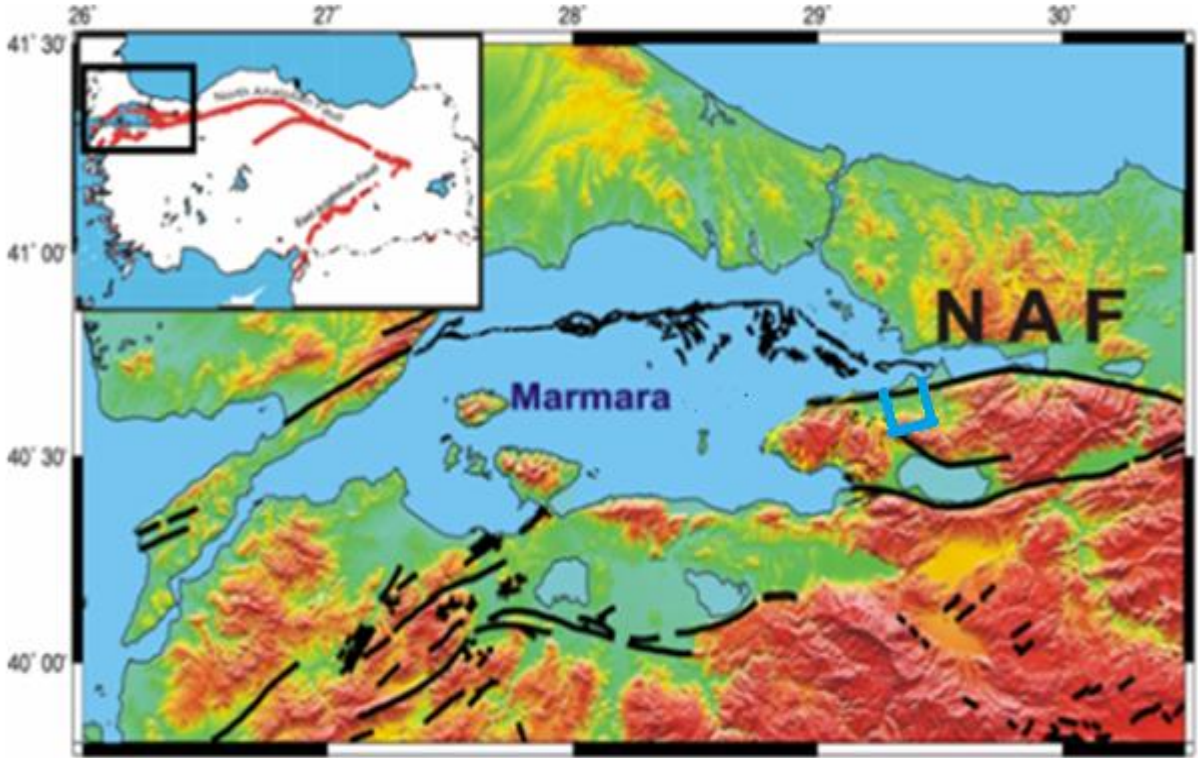
Kuvaterner birimleri iki delta sahası ve kıyı düzlüklerinde bulunur. Bu birimler denizel çökellerle kıyı ve akarsu ortamlarında çökelmiş çökel topluluklarından oluşur. Seki çökelleri dışında kalan Holosen birimleri ise kıyıda deniz, deniz-akarsu; karada ise akarsu ortamında depolanmış, tutturulmamış gereçten oluşur. Daha yaşlı kaya toplulukları üzerinde uyumsuz olarak bulunan bu çökeller, yanalda ve düşeyde birbirleriyle geçişlidir (harita 7). Denizel kökenli birimler şehri kapsayan kıyı boyunca plaj, kıyı kordonu, kıyı düzlüğü ve bataklık çökellerinden oluşmuştur (Akartuna, 1968:20) (Harita 7). Bu Kuaterner birimlerinin burada bulunması, şehrin turizm fonksiyonunun gelişmesini sağlamıştır.

Harita 7: Yalova(Armutlu Yarımadası) Jeoloji Haritası

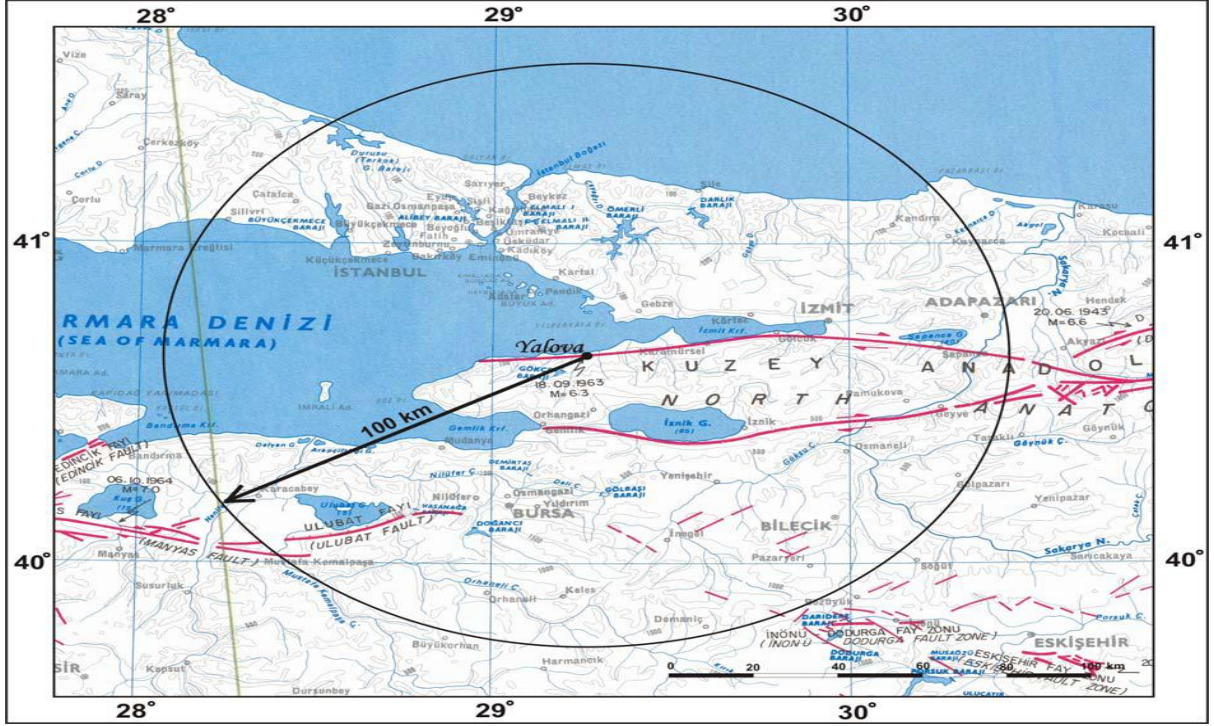
Kaynak: M. Bahadır, 2007

Neotektonik dönem yapılarından en önemli yapısal unsur Kuzey Anadolu Fayı (KAF)'dir. Bu fay, Armutlu Yarımadası'nda kuzey ve güney olmak üzere iki kola ayrılır. Kuzey kol İzmit - Adapazarı koridorunu izleyerek Marmara Denizine uzanır. Yalova Yöresi'nde, kabaca Doğu-Batı doğrultusunda Marmara Denizi çukurluklarını izleyerek batıya doğru devam eder. Yalova'da neotektonik döneme ilişkin diğer faylar KB-GD ve KD-GB doğrultusundadır. Hersek ve Laledere Deltaları'nda izlenen aktif faylar KAF zonu içerisinde yer almakta olup zaman zaman şiddetli depremler üretir ve Yalova şehrini etkiler (şekil 2) (Emre ve diğ., 1997: 25). Tarih boyunca şehri etkileyen bu etmen, gerçekleştiği dönemlerde şehrin gelişimini olumsuz anlamda etkilemektedir.

Şekil 2: Çalışma Alanının Kuzey Anadolu Fayı (North Anatolian Fault) Üzerindeki Yeri

Kaynak: TÜBİTAK, 2004

Şekil 3: Yalova ve Civarı Diri Fay Gösterimi

Kaynak:Şaroğlu vd., 1992

Yalova şehrine çok yakın olan fay hatları, olası bir depremde ciddi hasarlara yol açabilme ihtimaline sahiptir. Özellikle Saros körfezinden başlayıp, Kuzey Anadolu'yu etkileyen fay hattı, doğrudan Yalova şehrinin üzerinden geçmektedir. Aynı şekilde Güney Marmara bölümünde bulunan fay hatları da, 100 km'lik bir mesafe olmasına rağmen şehri olası bir depremde etkileme gücüne sahiptir (şekil 3). Bundan dolayı depremi göz önünde bulundurup şehrin biraz daha güney yamaca doğru gelişimi sağlanmalıdır.

1.4. Yalova Çevresinin Bitki Örtüsü Özellikleri

Marmara Denizi civarında kıyılardan iç kesimlere gidildikçe ve yükseklerle çıkıldıkça denizden uzaklaşmanın ve yükseltinin etkisiyle sıcaklık düşmektedir. Sıcaklıkta görülen bu azalma bitki örtüsünün çeşitliliği üzerine etki etmektedir. Aynı şekilde Yalova şehri ile iç kesimler arasındaki yıllık 14,2 °C'lik sıcaklık farkı bitki örtüsü üzerinde belirleyici olmaktadır (Dönmez, 1985:24). Genel olarak Yalova'nın bitki örtüsünü makiler ve ormanlar oluşturmaktadır. Marmara Denizi kıyısında kurulu olan şehrin içerisinde ve çevresinde kümelenmiş bitki türleri genel olarak Akdeniz İklimini karakterize eden ağaç ve maki türleridir.

Yalova'nın güneyindeki dik yamaçlar tümüyle gür bir orman örtüsüyle kaplıdır. Geniş yapraklı ağaçların hâkim olduğu bu kısımda, iğne yapraklı ağaçlar oldukça azdır. Bu ormanlar il yüzölçümünün % 58'ini kaplamaktadır. Armutlu Yarımadası'nın orta kısımları daha çok meşe ağaçlarının hâkim olduğu bir ormanlık alana sahiptir. Orman örtüsünün bileşimine giren unsurların büyük bir kısmı Karadeniz kıyı silsilesinin florasına (bitki varlığı) dâhildir. Bir kısmı ise Akdeniz florasının türleri olarak bu kısma sokulmuştur. Karakteristik türlerin bir araya geldiği kısımlardaki maki topluluğu da buna eklenebilir. Yalova şehrinde özellikle yamaçlarda kurulan (Paşakent mahallesi gibi) yerleşme alanlarının büyük bölümü ormanlık arazilerden oluşmaktadır. Ancak yeni yerleşme alanlarının açılmasıyla bu ormanlık araziler her ne kadar yasal önlemler alınsa da, gayri resmi yollardan gün geçtikçe yok edilmektedir.

Ormanlık alanlarda genellikle kayın, meşe, gürgen, kızılıçık, kestane ve ihlamur ağaçları görülmektedir. Yalova'daki ormanlardan, çevrenin odun ve kereste ihtiyacı da karşılanmaktadır. Tarih boyunca bu ormanlar, insanlar tarafından kullanılmış, gemi yapımı dahil olmak üzere İstanbul gibi büyük merkezlere ihtiyaçlar için gönderilmiştir.

1.5. İklim Özellikleri

Yalova şehri'nin iklimi, Makro-klima tipi olarak, Akdeniz ve Karadeniz iklimleri arasında bir geçiş niteliği taşımaktadır. Kimi dönemlerde de karasal iklim özelliklerini yansıtmaktadır. Yalova şehri deniz kıyısında kurulu olduğu için genel olarak ılıman bir özellik gösteren iklimin etkisi altındadır. Yalova'da yazlar kurak ve sıcak, kışlar ılık ve bol yağışlıdır. 30 yıllık rasat bilgilerine göre, Yalova'da yıllık ortalama sıcaklık değeri 14,6 °C'dir. En soğuk ay ortalama sıcaklığı 6,6 °C, en sıcak ay ortalama sıcaklığı 23,7 °C'dir. Yalova'da aylık ortalama sıcaklık değerleri şekil 4'te görülmektedir. 1975-2012 yılları arasında tutulan ortalama değerlere göre, en soğuk aylar Ocak ve Şubat ayları, en sıcak ay Temmuz ayı olarak tespit edilmiştir. Bu ortalamalar, şehre turizm açısından uygun koşullar sunmaktadır.

Şekil-4: Yalova'da Aylık Ortalama Sıcaklıklar °C (1975-2012)

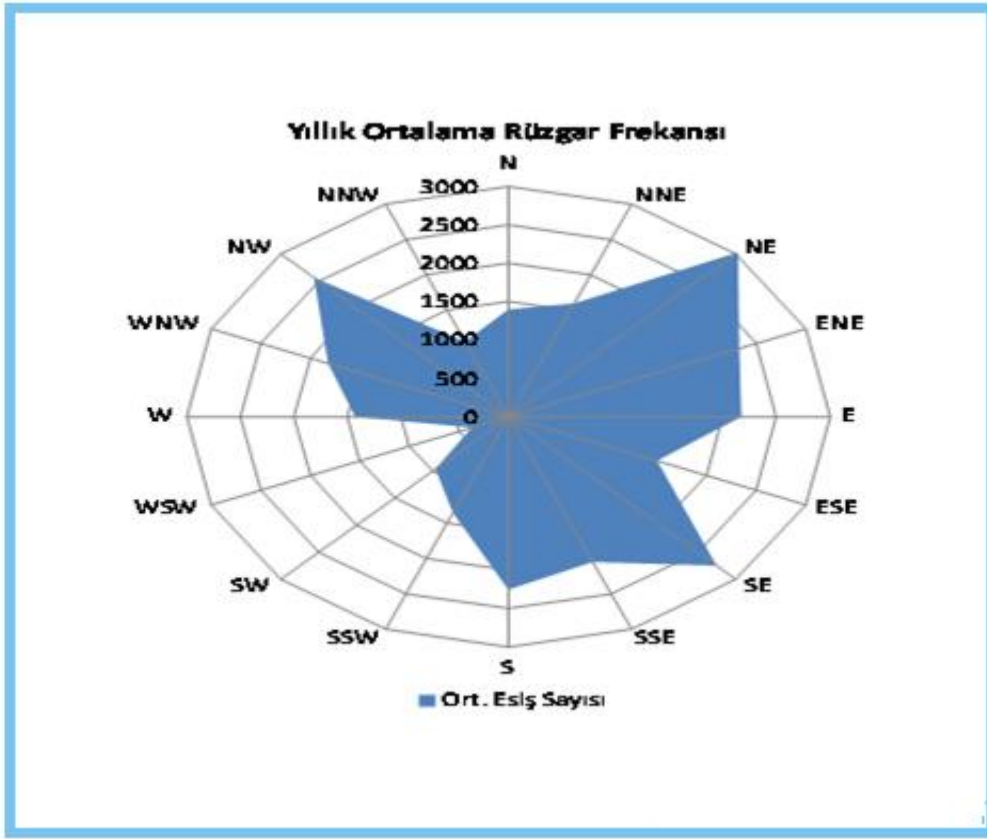
Kaynak: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü

Yalova'da kar yağışlı günlerin ortalama sayısı 10,6 gün, karla örtülü günlerin ortalama sayısı da 5,2'dir. Yalova'da deniz suyu sıcaklığı, en yüksek olduğu Ağustos ayında 22,9 °C, en düşük olduğu Şubat ayında da 7,4 °C'dir. Yine 1975-2012 yılları ortalamasına göre yıllık ortalama yağış miktarı 726,5 mm olarak tespit edilmiştir. Yalova'da aylık ortalama yağış miktarı şekil 5'te görülmektedir. Şekilden de görüleceği üzere, en yağışlı aylar Aralık, Kasım ve Ocak ayları, en az yağışlı aylar ise Temmuz, Mayıs ve Ağustos ayları olarak tespit edilmiştir. Şehirdeki uygun iklim koşulları, yaşamı kolaylaştırmakta ve birçok avantaj sağlamaktadır.

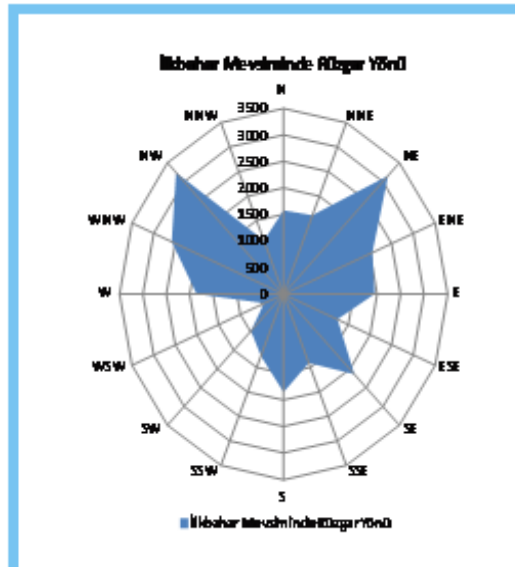
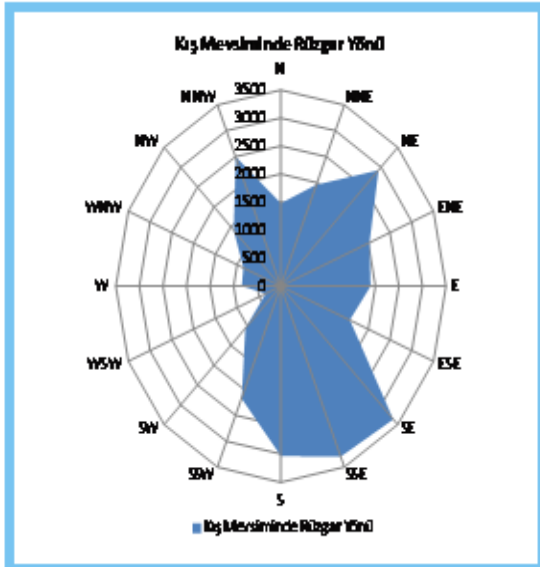

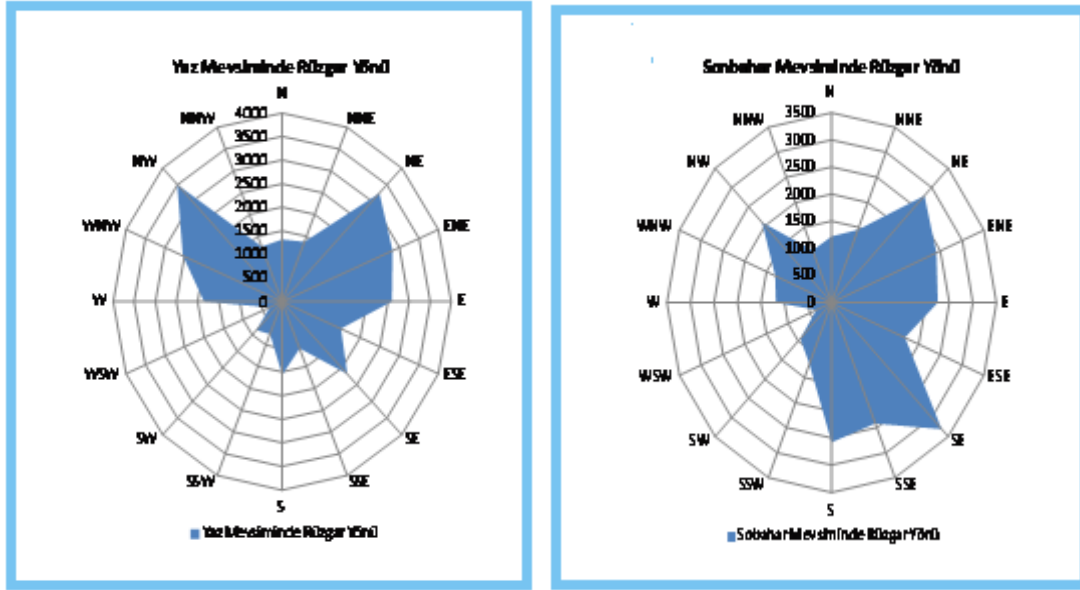
Şekil-5: Yalova'da Aylık Ortalama Yağış Miktarı (mm) (1975-2012)

Kaynak: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü

Şekil 6:Yalova'da Rüzgâr Esiş Yönleri

Şekil 7: Yalova'nın Mevsimsel Olarak Rüzgâr Esiş Yönleri

Yukarıda gösterilen Yalova şehrinin rüzgâr frekanslarına baktığımızda, ve şehrin fiziki dinamiklerini göz önünde bulundurarak yorumlamalar yaptığımızda rüzgârın esiş yönü basınç farklılıklarından da etkilenerek farklı yönlere doğru olmaktadır diyebiliriz (Şekil 6-7). Araştırma sahasında Poyraz, Karayel, Lodos ve Gündoğusu görülen rüzgarlardır (Taner, 1997: 27). Daha çok denizel kuzey sektörlü rüzgârlar etkili olmaktadır. Bu, şehrin nemli bir sıcaklık düzeyinde kalmasını sağlamaktadır. Yalova'da rüzgâr esiş şekli, yaz-kış ve gece-gündüz sıcaklık farklılıklarından dolayı denizden karaya ve karadan denize doğru gerçekleşmektedir. Sürekli bir hava akımı meydana gelmesi, şehirde temiz bir havanın olmasına da zemin hazırlamaktadır.

METEOROLOJİK ÖLÇÜTLER	VERİLER
Yıllık Ortalama Sıcaklık	14,6
En Soğuk Ay Ortalama Sıcaklığı	6,6
En Sıcak Ay Ortalama Sıcaklığı	23,7
Yıllık Ortalama Yağış Miktarı (mm)	726,5
En Yüksek Sıcaklık	45,4 (13/07/2000)
En Düşük Sıcaklık	-11,0 (22/02/1985)
Ortalama Güneşlenme Süresi (saat)	5,58
Ortalama Yağışlı Gün Sayısı (Yıllık)	120,2
En Yağışlı Aylar (mm)	Aralık-Kasım-Ocak
En Az Yağışlı Aylar (mm)	Temmuz-Mayıs-Ağustos
Ortalama Kar Yağışlı Gün Sayısı	10,6
Ortalama Karla Örtülü Gün Sayısı	5,2
En Yüksek Kar Örtüsü Kalınlığı	39 cm. (20/02/1985)
Günlük En Çok Yağış Miktarı (mm)	181,9 (10/09/1981)
En Hızlı Rüzgar	82,1 km/h(27/02/1989)
Yıllık Ortalama Nem Oranı	% 76

Tablo-1: Yalova'ya ait Meteorolojik Verileri

Kaynak: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü

Yalova şehrinde ortalama sıcaklık 14,6 derece iken, yıllık ortalama yağış 726,5 mm civarındadır. Yaz ayları sıcak ve kurak, aralık-kasım-ocak aylarını kapsayan kış dönemlerinde ise yağışlı bir dönem yaşanmaktadır. Bu ve yukarıda görülen tablo 1'deki veriler, Yalova şehrinde genel itibariyle Akdeniz iklimi ve geçiş tipi iklimin hakim olduğunu göstermektedir. Yalova'da görülen uygun iklim koşulları, geçmişten bugüne insanların bu sahada yerleşmelerini ve çeşitli ekonomik faaliyetleri yapmalarını kolaylaştırmıştır.

1.6. Hidrolojik Özellikleri

1.6.1. Akarsular

Yalova'daki akarsuların büyük bir kısmı, kaynağını Samanlı Dağları'ndan alır. Yalova'daki önemli akarsular; Safran deresi, Balaban deresi, Yalova Deresi (Kocadere), Samanlı deresi ve Sultaniye deresidir. Bu dereler Samanlı Dağından doğup Marmara Denizine dökülmektedir. Şehrin tam ortasından geçen Yalova deresi, denize döküldüğü yerde Kocadere adını alır. Bu su dere şehre en çok etki eden deredir.

Safran deresi ise Çiftlikköy ile Şehrin sınırını oluşturur. Şehrin doğusunda bulunan Balaban deresi özellikle yaz aylarında kuruma noktasına gelmektedir. Akarsuların rejimleri Akdeniz İklimini karakterize eder. Şehirden geçen Yalova deresi Şehre ayrı bir canlılık katmaktadır. Özellikle üzerinde kurulan köprüler ve beşeri tesisler insanların dinlenmesi ve vakit geçirmesi için uygun koşullar sunmaktadır. Ancak atıkların arıtılmadan dereye iletilmesi çevresel sorunlara yol açabilmektedir. Bununla beraber, inceleme alanı içerisinde ve yakın çevresinde akıŐ gösteren birçok kuru dere de mevcuttur. Bu derelerin mevsimsel yaĐıŐa bağlı olarak debilerinde deĐiŐmeler gözlenmektedir.

1.6.2. Diğer Hidrolojik zellikler

Yalova'nın kuzeyinden güneybatısına kadar olan alanı Marmara denizi ile çevrilmiŐtir. Kıyıları girintili-çıkıntılı bir özellik göstermez. Sahil Şeridi dar olmakla birlikte, doğal plaj özellikleri mevcuttur. Yalova'nın deniz kıyıları kumsallardan oluşmaktadır. Şehrin kıyılarında yerleşmenin olmadığı yerler kumsal özelliğiyle turizme katkı sunan bir özellik göstermektedir. Aynı Şekilde deniz kıyıları yat turizmi açısından da Şehre artı bir değer katmaktadır. Bununla beraber deniz ulaşımını açısından da başka illerle rahat ve pratik ulaşımda önem arz etmektedir. Denizin varlığı, Şehrin kıyı alanlarında yayılış göstermesine de zemin hazırlamıştır. Bu unsurlar hem geçmiş dönemler hem de günümüzde Yalova Şehrinin gelişimini olumlu anlamda doğrudan etkileyen unsurlardır.

Yalova'nın tek doğal gl Kocadere beldesinin güneyindeki Delmece Yaylası civarında bulunan ve Dipsiz Gl adıyla bilinen krater gldr. Bunun dışında Şehre en yakın gl Termal ilçesindeki Gökçe Baraj Gldr. Bu gller turizm açısından değer taşımaktadır. Şehre yakın olanlar günübirlik ziyaretler için alternatif rekreasyon alanlarıdır.

Yalova Şehri ve civarı yer altı suyu bakımından verimli değildir. Bu sahalarda yaygın olarak gözlenen filieŐ serileri, akifer nitelikli birimler değildir. Yer altı suyu beslenimi genellikle beslenme konilerini oluşturan derelerden szlme yolu ile olmaktadır.

Yalova sahip olduğu kaplıca kaynakları sayesinde termal turizme uygun bir yöredir. Kaynak suları banyo, içme ve çamur tedavisi olarak uygulandığı gibi, sudan çıkan gazları teneffüs etme yoluyla da insanlar açısından kullanılabilir. Bu bağlamda hidrolojik açıdan Yalova şehri ve çevresi kaplıca sularını içerisinde barındıran ve bu kaynakların kullanıldığı bir yerleşmedir.

II. BÖLÜM

2. BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

2.1. Yerleşme Tarihi

Yalova'nın kuruluşu ile ilgili kesin bilgiler yoktur. Neolitik dönemlere (M.Ö.8000-5500) ait bulguların varlığından söz edilmektedir. Ancak Trakya'dan Küçük Asya'ya geçerek Marmara Denizi'nin doğusunda bir krallık kuran Bithynialılar (Bitinyalılar) tarafından, M.Ö. 7. yüzyılda bir yerleşme yeri olarak kurulmuş olması daha güçlü bir yaklaşımdır.

Yalova'nın 12 km. kadar yakınında olan ve ismi Yalova ile âdeta özdeşleşmiş bulunan ünlü kaplıcaların tarihinin çok eski dönemlere kadar indiği bilindiğine göre kaplıcaların iskelesi gibi kullanılan, küçük bir yerleşmenin mevcut olduğunu düşünmek mümkündür. Zira kaplıca tesislerini (günümüzde Termal ilçesi sınırları içinde yer alır) kıyıya bağlayan yol, Samanlı deresinin açtığı doğal koridoru (Samanlı vadisi) en kestirme yol olarak izleyip Yalova'ya iner. Bu sebeple kaplıca yöresinin tarihi, şehrin tarihiyle paralel bir seyir takip etmiştir. Yalova şehrinin gelişmesi ve önem kazanmasında kaplıcaların ve bu tesislerdeki imar faaliyetlerinin payı olmalıdır (Tuncel, 2013: 306).

Daha yakın dönemlerle ilgili genel bir değerlendirme yapmak gerekirse, eski devlet salnamelerinde Yalova'nın 1867'de Hüdavendigâr Vilayetinin Bursa Sancağına 1899'da Karamürsel Kazası'nın nahiyesi olarak müstakil İzmit Sancağına bağlı olduğu görülür. Yalova 1901 yılında ilçe yapılmıştır. 1921 yılında Yalova'ya Kaymakam olarak atanan Demir Hulusi Bey, Kurtuluş savaşı ortamında düşman işgali altındaki ilçeye giremeyince Kabaklı Köyü'nü ilçe merkezi yapmıştır. Düşmanın (Yunan kuvvetleri) Yalova'dan çıkarılması ile Yalova tekrar ilçe merkezi konumuna getirilmiştir. 30.5.1926 tarihinde yapılan bir idari düzenleme sırasında nahiye haline getirilen Yalova, Kocaeli İli'nin Karamürsel İlçe'sine bağlanmıştır. 2 Haziran 1929'da Atatürk'ün isteği üzerine çıkarılan bir kanun gereğince Yalova, İstanbul İli'ne bağlanmıştır. Son olarak 1995 yılında İstanbul'dan ayrılarak Türkiye'nin 77 trafik kodlu ilinin şehri olmuştur.

2.2. Yalova Adı

Çok eski kaynaklarda Yalova adına rastlanmazken Yalova bölgesinin Türk hâkimiyetine girmesinden sonra bölgeye Yalakova ismi verilmiştir. Türkler'in Yalova'ya Yalakova (Yalakâ- bâd) veya Yaliova ismini verdiklerine dair bilgiler mevcuttur. Fakat Yalakdere vadisinin bugünkü Yalova'nın 27 km. kadar doğusunda (günümüzde Altınova sınırları içerisinde) denize ulaşarak bir delta meydana getirdiği göz önüne alınırsa Yalakova isminin Yalova'ya değil daha doğudaki bu delta ovasına verilmiş olması ve Yalova isminin Yaliova'dan gelmesi daha mâkul görünmektedir. Yalakova Bizans'a karşı savunma bölgesi olarak kullanılmıştır. Bu bölgeye bazen Yalakabad da denilmekteydi. Bu ad ise Yalakova'ya hakim olan Yalokonya adında bir kadının ismi ile alakalıdır. Evliya Çelebi ise Yalova kasabası ismini, buranın Kara Yalvaçoğlu tarafından feth edildiği için Kara Yalovaç olarak söyler (Çelebi-Danışman 1970: 28). Katip Çelebi Yalakabad'ın güneyinde şifalı içmelerin olduğu yere Yaliova denildiğini ifade etmiştir. 18. yy'da Yalakabad kasabası ile ilgili vesikalar mevcuttur. Bu isimler 19. yüzyılda, yörede kırk gün kalarak tetkiklerde bulunan ünlü tarihçi Hammer tarafından da doğrulanmaktadır. 19. yy'da ise belgelerde Yaliova ismi kullanılmaya başlamıştır. Zamanla aradaki harfinin düşmesiyle Yalova haline gelmiştir. Yalavaç, Yalabaç sözcüğü Orhun Anıtlarında da geçer ve bugün bildiğimiz "elçi" anlamına gelmektedir. Bu konuda Alman Türkolog Gunnar Jarring 1939 yılında yayımladığı "The Distribution of Türk Tribes in Afganistan" adlı kitabında Türkmenleri beş gruba ayırır. Bunlardan birinci gruba mensup aşiretleri Salur-Kazan'ın torunu olan Salur-Ogurcik'in soyundan geldiğini belirtir, onları beş gruba ayırır. Bunlardan ilk grupta yer alan

1. Karaman

2. Yelovaç (Yalavaç)

3. Kiçi-ağa'dan söz eder.

Orhun yazıtlarında Yalavaç-Yalabaç'ın geçmektedir. Ayrıca Divanü Lügat-it Türk'te Yalavaç sözcüğü bugünkü anlamında elçi olarak kullanılmıştır. İşte Yalavaçlar Orta Asya'dan Toros'lar, oradan İsparta'ya geçip Yalvaç ilçesine yerleşirler. İlk yerleştikleri yerlerde kendi adlarıyla tanınmışlardır. Bunlardan bir bölümü Bursa çevresine gelir. Bir bölümü Karamürsel Bey döneminde denizcilikle uğraşırlar.

Emir Ali Bey zamanında Yalvaçlardan bir kişi Yalova bölgesi topraklarına giren savaşıların başındadır. Yalova ele geçince de bu kişinin adıyla anılmışlardır. Bu kişinin adı Kara Yalavaç'tır. Evliya Çelebi de ünlü seyahatnamesinde bu kişinin Yalova'yı fethettiğini yazar ve onun adından ötürü Yalova adını aldığını belirtir (Çelebi-Danışman 1970: 29). Tespit ettiğimiz kaynaklardan ulaşabildiğimiz bulgular bu şekildedir.

Evliya Çelebi Seyahatnamesinde Yalova için:"... Fethinde zorluk çekildiğinden kalesi yıkılmıştır. Ama temelleri duruyor" demektedir. İzine bir türlü rastlayamadığımız, 'Kale Şehir' olarak kurulan Yalova'nın asıl merkezi neresidir sorusu sorulabilir. İfadelerde geçen, "Emir Ali Bey'in askerlerini konuşlandırdığı "Emir Bayırı" höyüğü acaba bu kale kalıntısının yerimidir? İncelediğimiz bölgemiz ile ilgili birçok kaynak ilk bilgilerini 1929 yılında Atatürk'ün emirleriyle başlanan kazıları yöneten A.M.Mansel'in yayımladığı belgelere dayandırmaktadırlar. Mansel, yayımladığı iki kitapta, yönettiği kazılardan edindiği bilgileri yorumlamakta bunlara göre bir Yalova haritası çizmektedir ve yukarıda bahsedilen yeri şehir merkezi olarak kabul etmektedir. (Mansel, 1950: 20).

2.3. Bithynia Krallığı Dönemi

Eskiçağ tarihi coğrafyasında Yalova ve Termal yöresi Bitinya bölgesi sınırları içinde yer alıyordu. Bir dönem Batı Anadolu'nun büyük kısmına hâkim olan Frigler'in milâttan önce 1200 yıllarından itibaren bu yöreye ulaştıkları, daha sonra Dor göçleri esnasında Yunan kavimlerinin de bu çevreye geldiği bilinmektedir. Bithynialılar MÖ.7.yüzyılda Trakya'dan Küçük Asya'ya geçerek İstanbul Boğazi'nden Sakarya Irmağının doğusuna ve Karadeniz'den Marmara Denizi'ne kadar uzanan topraklara yerleşmiş Thrak kökenli bir toplumdur. Anadolu'daki Pers egemenliği döneminde kuvvetlenen Bitinya asilzadeleri, milâttan önce III. yüzyılın başlarına doğru Bitinya Krallığı adıyla bağımsız bir krallık kurduğunda Yalova yöresi bu krallığın sınırları içinde kalmıştır. (Tunay, IX [1986]: 507).

Bithynialılar Marmara Denizi'nin doğu kıyılarına yerleştiklerinde bugünkü Yalova şehri ve il toprakları da Bithynia krallığı topraklarına katıldı (Şekil 8). Bithynia Krallığı I.Darius'un M.Ö. 513-512 seferinden sonraki dönemde Helespontos Frygiyası Satraplığına bağlanmıştır. M.Ö. 377-327 yıllarında İskender'in Bithynia'ya atadığı komutanı Kalas'ı yenen Bithynialılar onları topraklarından atmışlardır (Mansel, 1950: 13).

Şekil 8: Anadolu Antik Dönemdeki Bölgeler

Kaynak: www.arkeolojidunyasi.com

2.4. Roma-Bizans Dönemleri

Milâttan önce 74 yılında Bitinya toprakları Kral IV. Nikomed tarafından Romalılar'a bırakılınca Yalova çevresi de Roma hâkimiyetine geçmiştir. Kaplıcalar yöresinde Atatürk'ün emriyle kazılara başlayan Mansel, bu çevrede Roma dönemine tanıklık eden mezar taşlarına rastladığını bildirmektedir (Mansel, 1950: 13,30). Bununla birlikte Helenistik ve Roma dönemlerinde Yalova kaplıcalarının henüz üne kavuşmadığı, sadece yakın çevre halkı tarafından kullanıldığı sanılmaktadır. Bu dönemi anlatan Strabon'un Bitinya bölgesinden uzun uzun söz ettiği halde Yalova civarındaki kaplıcalardan hiç bahsetmemesi bu durumu kanıtlar. Ayrıca Bursa civarındaki meşhur Çekirge kaplıcalarının, Yalova kaplıcalarının ün kazanmasını engellemesinin de muhtemelen bunda etkisi vardır. Dolayısıyla bu, şehrin günümüze doğru gelişimini de etkilemiştir.

Helenestik ve Roma devirlerinde Yalova kaplıcalarının yöredeki insanlar tarafından kullanılması Yalova kaplıcalarının ve çevresinin yavaş yavaş bir üne sahip olmasını sağlamıştır. Ancak Hannibal'.in tavsiyesi üzerine I.Prusias tarafından kurulan Prusa (Bursa) kenti ve çevresindeki kaplıcalar, Yalova ve çevresinin gözden düşmesine neden olmuştur. Romalılar zamanında en önemli yollardan biri Kadıköy'den (Kalhedon) İzmit Körfezinin kuzey sahilini takip ederek İzmit'e gelen ve buradan güneye doğru kıvrılarak İznik'e kadar uzanan yoldu. Ancak 4. Yüzyıldan sonra izmit üzerinden dolaşmaktansa kara yolu ile Dil İskelesine (Aigialoi) kadar gelinir, buradaki kayıklarla karşı taraftaki Dil Burnuna çıkılırdı. Dil Burnundan bugünkü Hersek üzerinden Kırkgeçidi Deresinin (Yalakdere) vadisini takip ederek İznik'e gelinirdi. (Ceylan,2000: 93).

Bunun dışında diğer bir başka yol da denizyoludur. O dönemde İzmit körfezini dolaşmak yerine Diliskelesi'nden (Aigialoi) karşısındaki Dilburnu'na geçmek suretiyle İstanbul-İznik yolunun kısaltılması Yalova'ya da avantaj sağlamıştır ve bu yoldan İzmit körfezini geçiş Yalova'yı İstanbul'a biraz daha yaklaştırmıştır. Bu denizyolu Yalova ve çevresinin önem kazanmasına, tanınmasına fırsat veriyordu. İstanbul'dan deniz yoluyla doğrudan doğruya körfezin güney kıyılarındaki Prainetos, Helenpolis-Drepanon veya Pylai iskelelerine çıkılır, karayoluyla İznik'e gidilirdi. İşte bu süreç, kullanılan bu yol Yalova ve çevresinde yeni yerleşim yerlerinin oluşmasına neden oluyordu (Ceylan,2000: 92).

Yalova'nın ve kaplıcalarının tanınması daha çok Bizans dönemine rastlar. I. Konstantinos (324-337) tarafından İstanbul'un baş şehir yapılması bu şehre Bursa'dan daha yakın olan Yalova kaplıcalarını canlandırdı ve İstanbul halkı için önemli bir yer haline getirdi. Bizzat yöneticilerin ve ailelerinin Yalova kaplıcalarına ilgisi de bu dönemde başlamıştır. I. Konstantinos'un annesi Helena tedavi amacıyla Yalova kaplıcalarına gittiğinde kaplıca tesisleri imar edildi. Aynı şekilde I. Justinianos döneminde de (527-565) İmparatoriçe Theodora'nın fazla sayıda insan ile birlikte kaplıcalara gitmesi ve Justinianos'un eskiden mevcut bir kilise ile bir hastahaneyi tamir ettirmesi, ayrıca burada yeni bir saray ve sıcak su kaynağının yakınında bir hamam yaptırması Bizans yönetiminin yöreye verdiği önemi gösterir. Aynı dönemde, saray mensuplarından Paulos Silentiarius adlı bir şairin sıcak su kaynaklarının şifalı tesirinden bahseden bir methiye yazması da Bizans hânedanının bu sıcak su kaynaklarına verdiği değere işaret etmektedir.

Bizans döneminde Yalova yöresi sıcak su kaynaklarıyla imparator ve imparatoriçelerin durak noktası olmuştur. Kadıköy-Dil İskelesi-İzmit yol hattının yoğun kullanılmaya başlanan bir yol olması imparator ve imparatoriçelerin yaz mevsiminde dinlenme ya da kaplıcaların sağlık ve şifa özelliklerinden yararlanmak üzere Yalova Kaplıcalarına gelmelerini sağlamıştır. Bizans döneminde Yalova'daki kaplıca çevrelerinin imar edilmesi, yollarının ve bakımlarının yapılması kaplıcalara ilgiyi artırmıştır. İmparator Justinian kendi dönemine kadar Anadolu-Asya bağlantısını sağlayan önemli Gebze-Kadıköy karayolunu tahrip ettirmiş, gezginlerin, tüccarların gemi ile İzmit Körfezinden İstanbul'a geçmelerini mecburiyet haline getirmiştir. Böylece İstanbul-Hersek-İzmit yolu aynı zamanda ekonomik ilişkilerin arttığı bir yola dönüşmüştür. İmparator Justinian'ın eşi İmparatoriçe Teadora 525 yılında 4000 kişilik bir asker, koruma, görevli ile Yalova'ya, oradan da kaplıcalara gelmiştir. Kaplıcalarda ise yazlık saray, sağlık merkezleri yapılmıştır (Ceylan, 2000: 94). Bununla beraber 14. yüzyılın başlarından itibaren Türkmen obalarının bu çevrelerde yoğunlaştığı görülmüştür. Türkler çadır çadır bu yörelere akmaya başlayınca Bizanslıların bir bölümünün buradan çekilmeye, adalara ve İstanbul'a gitmeye başladıkları anlaşılmıştır.

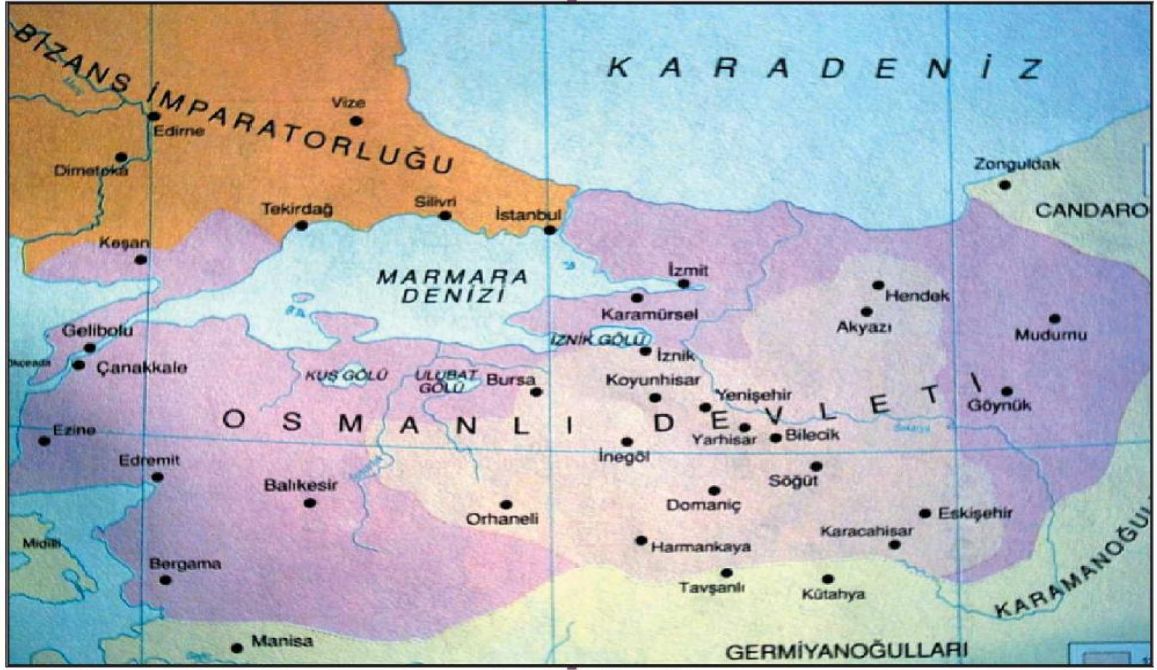
2.5. Osmanlı Dönemi

Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Bey'in 1302'de bir Bizans birliğini yendiği savaş (Bafeus) Yalova civarında yapılmıştır. Yalova ve çevresi tam olarak 726'da (1326) Osmanlı'nın, yani Türkler'in eline geçmiştir. Bu tarihten sonra Bizans'ın Yalova kaplıcalarından faydalanması sona ermiştir. Osmanlı hakimiyetinde İzmit körfezinin güney kıyıları Orhan Bey tarafından Karamürsel Gazi'ye tımar olarak verilmiştir. Osmanlı'nın ilk dönemlerinden yükselme sürecine kadarki toprakları şekil 9 ve 10'da görülmektedir. Buna göre o dönemde Yalova yöresi de Osmanlı'nın hâkimiyet alanı içindedir.

Şekil-9: Osmanlı Beyliği

Kaynak: www.tarihvemedeniyet.org

Osmanlı Beyliği

Şekil-10: 1421 Yılında Osmanlı Beyliği

Kaynak : www.tarihvemedeniyet.org

Osmanlı Devleti bu yöreyi İstanbul'un fethine kadar Bizans saldırılarına karşı başarılı bir şekilde korumuşlardır. XVI. yüzyıl Osmanlı idari teşkilâtında Yalova, Anadolu eyaletinin Hüdâvendigâr livâsına bağlı bir kaza merkeziydi. Bu da kaplıcalarının şöhreti yanında Yalova kasabasının idare merkezi olacak boyutlara ulaştığını göstermektedir. Yalova şehri ve çevresi XVII. yüzyılda 700 ev, yedi cami, bir hamam, üç han, kırk-elli dükkân bulunan, kalesi yıkılmış bir yerleşme yeri'dir (Çelebi-Danışman 1970: 48). Evliya Çelebi'nin verdiği hâne sayısına göre o sıradaki Yalova çevresinin nüfusu 3000-4000 civarında olduğu tahmin edilmektedir. XVIII. yüzyılın başlarında meydana gelen bir deprem (25 Mayıs 1719) Yalova'da da önemli ölçüde hasara yol açmıştır. Aynı yüzyılın sonunda Yalova, İzmit sancağının Karamürsel kazasına bağlı bir nahiye merkezi durumundadır. Bu sıralarda Yalova'da sanayi ve kültür faaliyeti olarak I. Mahmud döneminde 1741'de açılan ve daha sonra kapanan bir kâğıt fabrikasından söz edilmektedir (Ahmed Refik, 1930: 159). XIX. yüzyılın Batılı yazarlarından J. V. Hammer, Yalova ve Yalova kaplıcalarına eserinde yer vermekte, İstanbulluların bu hamamlara rağbet ettiklerini, tedavi amacıyla gidenlerin burada kırk gün kaldıklarını yazmaktadır (Mansel, 1950: 21). Aynı yüzyılın ortalarında C. Texier, İstanbullular Yalova'daki kaplıcaları, yakınlıkları sebebiyle Bursa'dakilere tercih ettiklerini belirtmektedir.

Rus asıllı jeolog Tchihatcheff, Yalova'da dokuz adet sıcak su kaynağının bulunduğunu, sıcaklıklarının 61 -65 derece arasında olduğunu söyledikten sonra sulara ait bir tahlil raporunu da eserlerinde vermekte, kaynaklardan hamamlara sıcak su getiren kanalların iyi durumda ve bakımlı olduğunu ilâve etmektedir. Bunlarla beraber Yalova'da Osmanlı hâkimiyetinin vesikaları mahiyetinde olan kalıntılar da aşağıdaki şekil 11 ve 12'de görülmektedir.

Şekil 11: Osmanlı Dönemine Ait Bir Yapı
Kaynak: yalovagazetesi.com

Şekil 12 : Osmanlı Dönemine Ait Mezar Taşları
Kaynak: yalovagazetesi.com

Sultan II. Abdülhamid döneminde Yalova'daki imar faaliyetleri hızlandırılmıştır. Eski Roma hamamı diye bilinen hamam, 1316 (1898) tarihli bir kitâbeye göre Abdülhamid'in cülûsunun 25. yıl dönümü münasebetiyle yeniden tamir edilerek hayata geçirilmiştir.

Bölgede bulunan hamam ve otel inşaatları da Sultan II. Abdülhamid devrinde gerçekleştirilmiştir. Bununla beraber aynı dönemlerde İstanbul ile Yalova İskelesi arasında düzenli vapur seferleri yapılmaya başlanmıştır. II. Abdülhamid'in Yalova'ya bu kadar ilgi göstermesinde vaktiyle babaannesinin (Abdülmecid'in annesi Bezmiâlem Sultan) tedavi maksadıyla bu kaplıcalardan faydalanmasının da rolü olmuştur. Yalova'daki kaplıcalardan birinin Vâlîde Sultan'ın adını taşıması Abdülmecid'in annesinin Yalova kaplıcalarıyla yakın ilgisi dolayısıyladır. Bu da Yalova ve çevresinin XIX. yüzyılda önem kazandığını göstermektedir. O sıralarda Yalova, yine müstakil İzmit mutasarrıflığının Karamürsel kazasına bağlı bir nahiye merkezidir. 10 Temmuz 1894'te meydana gelen büyük depremde bugünkü Yalova şehrinin yarısından fazlası, bazılarına göre ise tamamı harap olmuştur (Ceylan, 2003: 42).

2.6. Birinci Dünya Savaşı ve Cumhuriyet Döneminde Yalova

1914-1918 yıllarında tüm dünyayı saran ve büyük bir yıkımla biten I. Dünya Savaşı yıllarında önemi azalan Yalova ve kaplıcaları, Kurtuluş Savaşı esnasında Yunan kuvvetleri tarafından işgal edilmiştir (7 Ağustos 1920) ve bu işgal birkaç defa tekrarlanmıştır. O dönemde denizden topa tutulan Yalova şehrinde ayakta kalan bina pek azdır. Rüstempaşa Camisinin minaresi şerefesine kadar yıkılmıştır. Süleymanbey camisi ve arabacılar sokak dâhil ve çevresi yıkıntılar içinde kalmıştır. Şehir 19 Temmuz 1921'de işgalden büyük zarar görerek kurtulmuştur. İşgal sırasında idari merkez geçici bir süre için daha doğudaki Kabaklı (Kapaklı) köyüne (günümüzde Çiftlikköy ilçesi sınırları içinde) taşınmıştır. O tarihlerde Yalova iki mahalleden ibaret olup ve yaklaşık 500 kişilik bir nüfusa sahiptir. Daha sonra Yalova'da yeniden imar faaliyetlerine girişilmiş ve yerleşme gelişmiştir. 1922'de belediye teşkilâtı kurulmuştur. Yalova'daki asıl gelişme ise aynı yıl Atatürk'ün burayı ilk ziyaretiyle başlar. 19 Ağustos 1929'da ikinci defa Yalova'yı ziyaret eden Atatürk, kaplıcaları da gezip buradaki büyük imar faaliyetleri için direktifler vermiştir. Kısa zamanda kaplıcaların çehresi değişmiş, Avrupa'daki kaplıcaların görünüşünü almıştır. Yalova 2 Aralık 1929 tarihinde çıkan bir kanunla İstanbul iline bağlı bir kaza merkezi haline gelmiştir. Bu idari değişikliğin de Atatürk'ün isteği üzerine yapıldığı bilinmektedir (Taner, 1936 : 63).

Cumhuriyetin yeni yüzü ve model şehir olarak tasarlanmaya çalışılan Yalova şehri, Cumhuriyetin ilk yıllarında bataklık ve neticesindeki sıtma problemi ile uğraşmaktaydı. Fakat Atatürk'ün önemle üstünde durduğu Yalova şehri, kendisinin bizzat ilgilenmesi ile kısa zamanda gelişmiştir. Karayoluyla komşu yerleşmelerle yol bağlantıları sağlanmış, şehir'deki ulaşım aksları ve genel görünüm en güzel şekle getirilmiş ve şehir geliştirilmiştir.

Şehrin İstanbul'a bağlanması ile önemi daha da artmıştır. Atatürk, yeni devletle ilgili birçok kararı burada almış ve o dönemde Yalova çok fazla önem görmüştür. Atatürk, vefatına yakın yıllarda Yalova'ya ve Yalova kaplıcalarına daha çok zaman ayırmıştır. Hastalığına ilk teşhis burada konulmuş ve tedavi amacıyla kaplıcalara sık sık gitmeye başlamıştır (Taner, 1936: 64). Bu çerçevede giderek ayrıcalık kazanan kaplıcalar dolayısıyla Yalova, Türkiye'nin hızla gelişen şehirlerinden biri haline gelmiştir. Yalova'nın doğusundaki Hersek deltasında 1960 yılında NATO'ya ait bir üs kurulunca burada çalışan Amerikalılar Yalova'ya ekonomik anlamda bir canlılık kazandırmıştır. Bunlardan bazılarının Yalova'nın içinde oturacak yer araması inşa faaliyetini de hızlandırmıştır. Bu sebeple 1960'lı yıllardan sonra Yalova'da ev sayısı 2500'e yaklaşmıştır. Araştırmanın bu kısmı Yalova şehrinin yerleşme tarihi ile ilgili bilinmesi gereken konuların genel hatlarını ortaya koymaktadır.

III. BÖLÜM

3. NÜFUS

Nüfus coğrafyası ile ilgili temel konuların ve yaklaşımların vurgulanması gerekmektedir. İnsan ve tabiat, coğrafyanın iki ana unsurunu teşkil eder. Bu iki elemanı karşı karşıya getiren ve aralarındaki ilişkileri inceleyen, tabiatın insan üzerindeki etkisi ve insanın tabiat üzerindeki karşı etkisini aydınlatmaya çalışan ve ilimler arasında orijinalitesini bu noktadan alan beşerî coğrafyada yeryüzünde yaşayan insanların sayıları, dağılımları, hareketleri ve nitelikleri birinci derecede önemli olaylardır. Bu noktada söylenebilir ki genel nüfus etütlerinde ekseri hareket noktası olarak kabul ettiğimiz yeryüzünde nüfusun dağılışı, bu dağılıfta görülen farklı kesafetler ile yer yer değişen iklim, röliyef, toprak, tabiî bitki örtüsü, hidrografya şartları ve yeraltı servet kaynakları arasında bir takım bağıntılar, uygunluklar bulmak gerekir. Bu suretle daha ilk adımda tabiî çevre şartlarının insan üzerindeki değişik câzibesi ve etkisi bakımından beşerî coğrafyanın ve bu vesile ile arz iskânının en önemli konusuna girilmiş olur. Diğer taraftan içinde buldukları fizikî ve biyolojik çevreyi durmadan değiştirmeye ve ondan faydalanmaya çalışan insanın çevre üzerindeki tesir derecesi de tabiatıyla her şeyden önce sayısına, az, çok, sık veya seyrek bulunmasına, az çok büyük veya küçük gruplar teşkil etmesine ve kültürel, ekonomik ve teknik gelişme seviyesine bağlıdır. Şu halde bu bakımdan da beşerî coğrafyada nüfusa, diğer coğrafi olaylar nispetinde arz fizyonomisinde yer alan ve göze çarpan olay olarak değilse bile, yeryüzünde insanla ilgili bütün coğrafi olayların temelinde yatan ve bütün bu olaylara ışık tutan olay olarak, başta bir yer vermek gerekir (Tanoğlu, 1966: 27).

Son derece hareketli ve değişken bir olgu olan nüfus, şehirlerin gelişimlerinde belirleyici unsurlardan biridir. Nüfusun belli dönemlerde artış ve azalış göstermesi yaşanan sosyal, siyasal ve ekonomik olaylarla çok yakından ilgilidir. Bununla birlikte kırsal ve şehrsel nüfusta yaşanan gelişmeler de bölgelerin ve ülkelerin gelişmişlik durumlarını gösteren temel ölçütlerdendir. Tüm dünyada olduğu gibi yurdumuzda da II. Dünya Savaşı sonrası hem ekonomik ve hem de sosyo- kültürel açıdan yapısal değişimler yaşanmıştır. 1939- 1945 yılları arasında yaşanan II. Dünya Savaşını takiben özellikle 1950 tarihi ülkemizde sanayileşme hareketlerinin ivme kazanmaya başladığı dönemdir.

Türkiye’de 1950 sonrası ulaşım imkânlarının da nispeten gelişmesi, nüfusun artmasıyla birlikte kırsal kesimden şehre doğru yaşanan göç hareketleri, farklı sektörlerde üretim sağlayan fabrikaların kurulmaya başlanması gibi sanayileşme hareketlerinde yaşanan hızlı gelişmeler kentleşme olgusunu da beraberinde geliştirmiştir (Sertkaya Doğan 2009: 2).

Genel bir tanım ve bir değerlendirme yapmak gerekirse; nüfus, belirli bir zamanda sınırları tanımlı bir bölgede yaşayan insan sayısıdır. Sözcük, çoğunlukla insan sayısını belirleyen bir kavram olarak kullanılır. Nüfus bir ülkede, bir bölgede, bir evde belirli bir anda yaşayanların oluşturduğu toplam sayıdır.

Nüfus, sayımlar yoluyla belirlenir. Nüfus sayımları pek çok amaç için yapılmaktadır. İlk nüfus sayımlarının temel amacı askeri gücü belirlemek, vergilendirme yapmak için kolaylık sağlamaktı ve yalnızca erkekler sayılıyordu. Nüfus sayımlarındaki diğer amaçlar şunlardır: Erkek-kadın nüfusu belirlemek, kırsal-kentsel nüfusu belirlemek, nüfus yerleşim yerlerine göre dağılımını belirlemek, okuma-yazma oranını belirlemek, eğitim durumunu belirlemek, sayımı yapılan bölgenin nüfus sayısını belirlemek, nüfusun yaşlara göre dağılımını belirlemek ve daha birçok amaçtan dolayı yapılır. İlman bir iklime, elverişli turizm imkânlarına, önemli ulaşım güzergâhlarına sahip, eğitim ve kültürel alanlardaki gelişmelere açık, İstanbul, Bursa, Kocaeli gibi yoğun sanayi, iş ve ticaret sahalarına yakın bir mevkide yer alan Yalova, nüfusun gelişim özellikleri bakımından büyük bir ivme kazanmıştır.

Bu genel değerlendirmeden sonra, inceleme alanımız olan Yalova şehri ile ilgili nüfusun yapısını ele almak yerinde olacaktır.

3.1. Yalova Şehri Nüfusunun Tarihsel Gelişim Süreci

Cumhuriyetin ilk yıllarında nüfusu henüz 3000’i bile bulmayan (1935 sayımında 2635) bu küçük yerleşme, Safran çayının (Eyrek çayı) batısına geçmeyen, sadece Yalı boyu ile eski Yalova-Bursa yolunun iki tarafına yayılan bir arazi üzerindeydi. 1939’da kasabada üç mahalleye (Süleymanbey, Rüstempaşa ve Merakuyu) yayılmış 461 ev vardı (Ceylan, 2003:26). 1940’ta nüfusu 2300 civarında olan Yalova’da 1950’den sonra devamlı olarak nüfus artışına geçmiş ve mekân üzerinde de genişlemesini sürdürmüştür.

1950'lerin başında yaklaşık 91,5 hektarlık bir alana yayılan Yalova kasabası, 3833 kişilik nüfusa sahip iken 1950'li yılların sonlarına doğru Safran deresinin sol (batı) yakasına da taşmıştır (bahçeler içinde seyrek evlerden oluşan Bahçelievler adlı semt). Yalova şehrinde o dönemlerde sadece çarşı kesiminde daha yüksek bir şehirleşme görülmekteydi. Yalova'nın doğusundaki Hersek deltasında 1960 yılında NATO'ya ait bir üs kurulunca burada çalışan Amerikalılar Yalova'ya ekonomik anlamda bir canlılık kazandırmıştır. Şehrin gelişmesinde de tetikleyici bir unsur olmuştur. Bu sebeple 1960'lı yıllara gelindiğinde Yalova'nın nüfusu 10.000'i geçmiştir. Nüfus yoğunluğu açısından Mahalle sayısını değerlendirdiğimizde 1961'de mahalle sayısı hâlâ üçü geçmemiştir. Fakat 1962'de bu sayı yediye yükselmiştir (Rüstempaşa, Süleymanbey, Merakuyu, Bağlarbaşı, Bahçelievler, Gaziosmanpaşa ve Fevzipaşa).

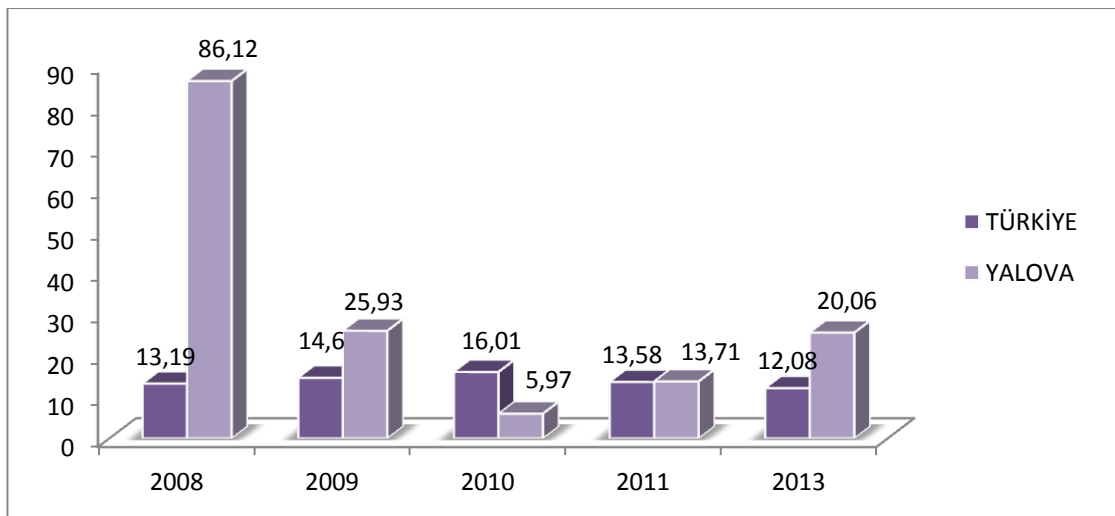
Yalova'nın hem mekân bakımından büyümesi hem de daha hızlı nüfus artışına sahne olması 1970'ten sonra başlamıştır. Bu dönemdeki gelişmenin sebepleri arasında şehrin doğusunda büyük sanayi tesislerinin kurulması (tekstil, kimya, ipek, kâğıt, elyaf ve iplik, ambalaj vb.), yine doğu kıyılarında yazlık sitelerin çoğalması, çevrede gelişen çiçekçilik ve seracılık etkinliklerin şehrin ticarî hayatına büyük katkı sağlaması sayılabilir. 1970 sayımında nüfus 20.000'e (17.689), 1975'te 30.000'e (27.289) yaklaşmıştır. 1980'de ise 40.000'i aşmıştır (41.823). Yerleşim alanındaki büyüme, batıda Samanlı deresinden başlayıp doğuda Kâzimiye deresine kadar batı-doğu istikametinde gelişmiş; içeriye doğru da vadi tabanlarını ve vadiler arasındaki bayırların (Samanlı deresiyle Safran deresi arasındaki Emir bayırı, Safran deresiyle Balaban deresi arasındaki Yalova bayırı, Balaban deresiyle şehrin en doğusundaki Kâzimiye deresi arasındaki Çiftlik bayırı ve Kuzuluk bayırı) sırtlarını izleyerek kuzey-güney doğrultusunda genişlik kazanmıştır. Bu arada şehir alanının idari durumunda da değişiklik yapılmış ve İstanbul ilinden ayrılıp, yeni kurulan Yalova ilinin merkezi olmuştur (6 Haziran 1995) (Ceylan 1999: 27) Nüfus artış seyri, 17 Ağustos 1999 tarihinde meydana gelen Marmara depremine kadar artarak sürmüştür. 1985'te 53.851'e, 1990'da 65.823'e yükselen nüfus depremden önceki son tespitte 80.000'e yaklaşmıştır (1997'de 78.469). Deprem sırasında Yalova şehrindeki dokuz mahalleden en fazla can kaybı Bahçelievler (624 ölü) ve Kâzımkarabekir (595 ölü) mahallesinde olmuştur. Dokuz mahalledeki toplam can kaybı sayısı 1449'dur. Yaralı sayısının 2543'ü bulunduğu şehirde 7606 bina ağır hasar görmüştür.

Bu depremten yaklaşık üç ay sonra meydana gelen 12 Kasım 1999 Düzce depreminde Yalova, merkez üssüne daha uzak olduğu için fazla etkilenmemiştir (bir can kaybı, yirmi beş yaralı). Marmara depreminin ardından nüfus artış hızı azalan (2000 sayımında 70.118) Yalova şehri 2007 sayımında yeniden bir atılım yapmış (87.372) ve 2010 sayımında 100.000 nüfusa çok yaklaşmıştır (98.347). 2013 sayımına göre ise 104.737 kişi Yalova şehrinde yaşamaktadır (Tablo 2).

Şehir nüfusunun artış seyri yıllara göre şöyledir;

YIL	NÜFUS MİKTARI	YIL	NÜFUS MİKTARI	YIL	NÜFUS MİKTARI
1935	2635	1970	17.689	2008	91.047
1940	2300	1975	27.000	2009	92.166
1945	3608	1980	42.000	2010	98.347
1950	3833	1985	54.600	2012	102.874
1955	6610	1990	65.823	2013	104.737
1960	11.318	2000	70.118		
1965	14.217	2007	87.372		

Tablo 2: Yalova Şehri Nüfusunun Yıllara Göre Artış Seyri

Şekil 13: Türkiye ve Yalova'nın Karşılaştırmalı Nüfus Artış Hızı(%00)

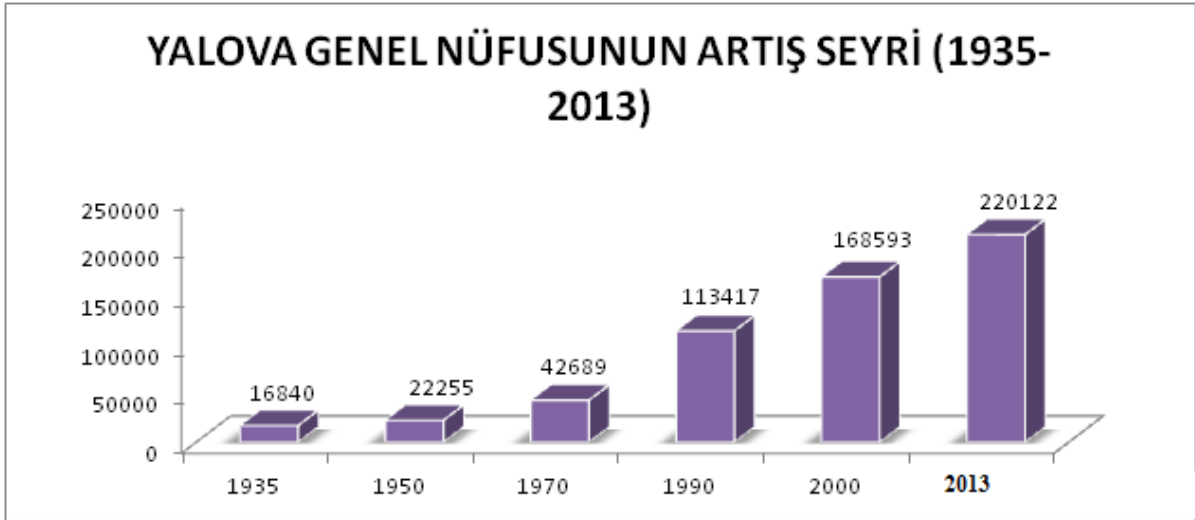
Yukarıdaki tablo 2 ve şekil 13'te belirtilen veriler ışığında bir değerlendirme yapmak gerekirse, 1930'lu yıllarda nüfusun sonraki yıllara göre çok az olduğu görülmektedir. 1940'lı yıllardaki azalmanın sebebi ise 2.Dünya savaşının oluşturduğu ortamdır. Sonraki yıllarda şehrin gelişimine paralel olarak kademeli bir artış gözlenmektedir. En belirgin artışlar ise 1970'li yıllardan sonra sanayileşme ve göçün etkisiyle olmuştur.

1999 yılındaki Marmara depreminden sonra Yalova'da her ne kadar nüfus artış hızı azalsa da son yıllarda özellikle 2008-2009 yıllarında Türkiye ortalamalarının üzerinde bir artış yaşanmıştır. Bunun sebeplerinden bir tanesi doğal nüfus artışının yanında, yaşanan göç hareketidir. Özellikle son yıllarda şehrin çekici unsurlarla desteklenmesi (iş, uygun sosyal koşullar gibi), şehrin mevcut özelliklerini çeşitlendirmiş, bu da dışarıdan gelecek insanları şehre çekmiştir. Denilebilir ki Yalova şehri, mevcut yapısıyla nüfusu artan bir şehir olmaya devam edecektir.

3.2. Yalova'nın Nüfus Özellikleri

Yalova merkez ilçenin nüfusu 2013 ADNKS baz alındığında köyleri ile beraber 124.018 olarak tespit edilmiştir. Şehir nüfusu ise 104.737'dir. Mevcut nüfusun genel yapısı, eğitim, yaşam kalitesi, sektörel dağılım, ölüm oranları, doğum oranları ve yoğunluk durumları dahil olmak üzere birçok yön incelenerek aktarılmaya çalışılacaktır. Cumhuriyet döneminde Yalova şehrinin nüfus artışı 1927–2013 yılları arasında yapılan nüfus sayımlarında 1935-1940 dönemleri arası hariç, kesintisiz olarak artmıştır. Bununla birlikte Yalova'da nüfus artış hızının istikrarlı olduğu pek söylenemez.

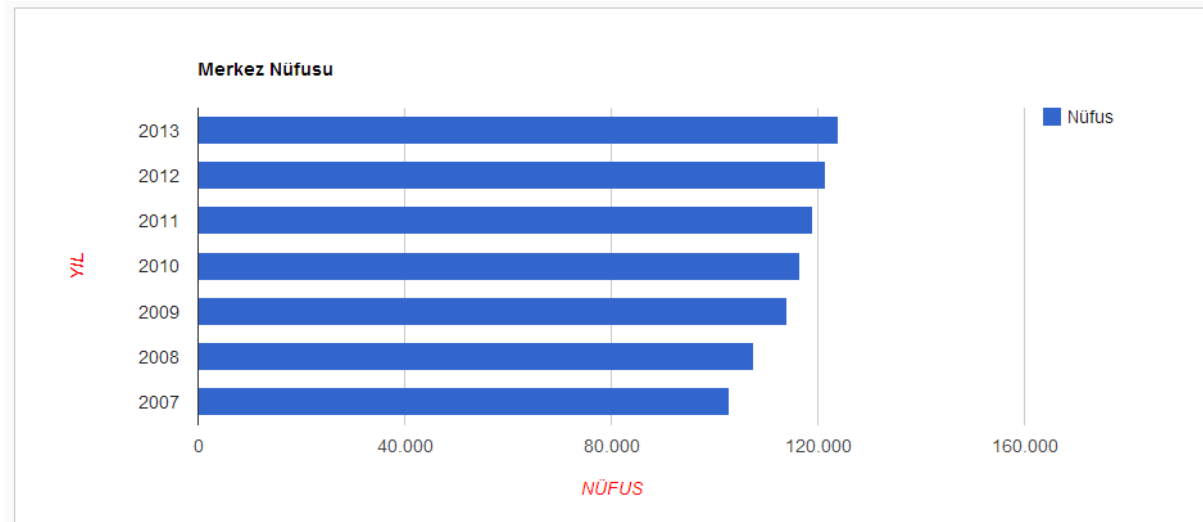
Yalova'nın nüfusu bir süreliğine 17 Ağustos 1999 Doğu Marmara Depremi'nden etkilenmiş ve nüfus artış hızı azalmıştır. Ancak bu durum fazla uzun sürmemiştir. 1935 yılında genel olarak 16.840 olan Yalova ilinin nüfusu, 1970 yılında 42.589'a, 2013 yılında da 220.122'ye yükselmiştir. Başka bir deyişle Yalova nüfusu 1935-2013 yılları arasında yaklaşık olarak 12 kat artmıştır (şekil 14). Buna paralel olarak şehir nüfusu da sürekli bir şekilde artış göstermiştir.

Şekil 14: Yalova İli Nüfusunun(Genel) Artış Seyri (1935-2013)
Kaynak: Başbakanlık TÜİK ADNKS Sonuçları, 2013

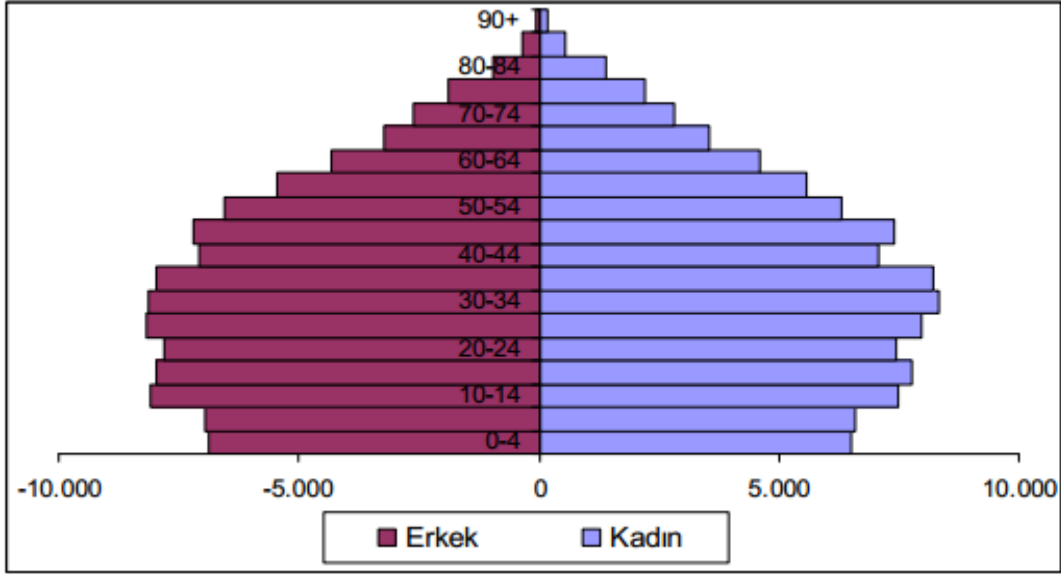
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'in Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine göre Yalova ilinin toplam nüfusu 2013 itibariyle 220.122 kişidir. Yalova il Genelinde 110.142 erkek, 109.980 kadın bulunmaktadır.

Yalova merkez ilçenin nüfus değişimine bakıldığında (şekil 15) 2007'de 102.871 kişi iken 2013'e kadar bu oran artarak devam etmiş ve 124.018 kişiye yükselmiştir.

Şekil 15: Yalova Merkez İlçesi Nüfus Değişimi
Kaynak: Başbakanlık TÜİK ADNKS Sonuçları, 2013

2013 TÜİK verilerine baktığımızda, Yalova şehrinde 104.737 kişi yaşarken, bu nüfusun 51.772'si erkek, 52.965'i kadın olarak tespit edilmiştir. Nüfusun kadın ve erkek oranları bir birine çok yakın oranlar arz etmektedir (Şekil 16). Özellikle faal nüfus oranı pasif veya bağımlı nüfus oranlarından fazladır.

Şekil 16: Yalova Nüfus Piramidi

Kaynak: Başbakanlık TÜİK ADNKS Sonuçları, 2013

Yalova Merkez ilçeye bağlı köyleri ve beldeleri ile birlikte Yalova İlçe Merkezinin toplam nüfusu, bulunduğu konum ve avantajlı özelliklerinden dolayı her geçen gün artmaktadır. Yakın dönemde şehir nüfusunun karşılaştırmalı olarak değişimi aşağıdaki tablolarda görülmektedir. Buna göre;

Adı	Nüfus (2000)	Yüzölçümü (km2)	Km2'ye Düşen Nüfus	Nüfus (2010)	Km2'ye Düşen Nüfus	Kent Nüfusu Oranı 2000%	Kent Nüfus Oranı 2010%
Toplam	168.593	847	199	203.741	240	58,5	68,4
Yalova Şehri	86.091	164	525	116.471	710	81,5	84,4
Altınova	22.801	95	240	23.171	244	14,2	21,5
Armutlu	7.858	238	33	7.826	33	53,7	65,6
Çınarcık	21.650	188	115	24.488	130	41,3	45,8
Çiftlikköy	24.789	117	212	26.769	229	38,8	65,5
Termal	5.404	45	120	5.016	111	46,6	43,6

Tablo 3: Yalova Şehir Nüfusunun Diğer İlçe Merkezleri İle Karşılaştırılması ve Yoğunluğu(2010).

Kaynak: Başbakanlık TÜİK ADNKS Sonuçları, 2010

Adı	Toplam	Şehir(il-ilçe Merkezleri)	Belde ve Köyler	Yıllık Nüfus Artış Hızı(%0)
Toplam	211.799	149.421	62.378	25,2
Yalova Şehri	121.479	102.874	18.605	20,6
Altınova	23.148	5.336	17.812	20,2
Armutlu	7.732	5.160	2.572	-11,7
Çınarcık	25.629	12.089	13.540	45,5
Çiftlikköy	28.854	21.905	6.949	43,0
Termal	4.957	2.057	2.900	11,5

Tablo 4: Yalova Şehri ve İlçelerin Karşılaştırmalı Genel Nüfus Verileri

Kaynak: Başbakanlık TÜİK ADNKS Sonuçları, 2012

Tablo 3 ve 4'ten de anlaşılacağı üzere Yalova şehrinin nüfusu diğer merkezlerden fazladır. Özellikle şehrin sosyal açıdan ve turizm açısından çekici unsurları ve sahip olduğu avantajları, nüfusu Yalova şehrine çeken unsurları oluşturmaktadır. Buna paralel olarak özellikle turizm açısından yaz dönemlerinde şehir nüfusu artış göstermektedir. Aynı şekilde yıllar arasındaki nüfusta kalıcı artışlar görülmektedir.

İlçe Adı	Nüfus (2013)	Km ² 'ye Düşen Nüfus(Ortalama)
Toplam	220.122	663
Yalova Şehri	104.737	742
Altınova	23.567	246
Armutlu	8.567	37
Çınarcık	27.384	139
Çiftlikköy	30.784	248
Termal	5.807	114

Tablo 5: Yalova Şehir Nüfusunun Diğer Merkezler İle Karşılaştırılması (2013)
Kaynak: Başbakanlık TÜİK ADNKS Sonuçları, 2013

En son nüfus sayımı olan 2013'te Yalova şehirde nüfus ve nüfus yoğunluğu önceki dönemlere göre artmıştır. Doğal nüfus artışı ve göçler yoluyla şehir nüfusu artış içindedir. Yalova şehirdeki nüfus, Yalova genelinin sahip olduğu nüfusun yüzde ellisinden fazlasını oluşturmaktadır. Km²'ye veya m²'ye düşen kişi sayısı, yani nüfus yoğunluğu Yalova şehirde, ilçelerine göre fazladır (Tablo 5). Son yıllarda Yalova şehirde görülen sosyal, ekonomik, turizm ve diğer alanlardaki gelişim, nüfusun artmasına ve buna paralel olarak nüfus yoğunluğunun da artmasına zemin oluşturmuştur.

3.3. Yalova'nın Kır-Şehir Nüfus Yapısı

Yalova Şehri/Yıllar	Şehir Nüfusu	Yalova Merkez ilçeye Bağlı Kır Nüfusu	Toplam Nüfus
1970	17.698	7.276	24.974
1980	41.823	8.166	49.989
1985	58.857	8.801	67.658
1990	65.823	11.314	77.137
2000	70.118	15.973	86.091
2010	98.347	18.124	116.471
2012	102.874	18.605	121.479
2013	104.737	19.281	124.018

Tablo 6: Yalova Kır-Şehir Nüfus Karşılaştırması

Sürekli bir değişim ve gelişim içinde olan nüfus, yerleşim alanlarının gelişimlerinde önemli unsurlardan biridir. Nüfusun yapısı esas itibariyle yaşanan sosyal, siyasal ve ekonomik olaylarla çok yakından ilgilidir. Bununla birlikte kırsal ve şehrsel nüfusta yaşanan gelişmeler de bölgelerin ve ülkelerin gelişmişlik durumlarını gösteren kıstaslardandır (Doğan, 2009: 1). Türkiye’de Cumhuriyetin ilk yıllarında kır nüfusu kent nüfusundan fazlaydı. Bu durum ekonomik değişimlerden dolayı kademeli olarak bir değişim izlemiş ve kent nüfusu artmıştır. Bu kademeli değişimden Yalova’da etkilenmiş ve 1970’li yıllarda kır-kent nüfusu birbirine yakın bir seyir izlerken, günümüze yaklaştıkça kent nüfusu ön plana çıkmıştır.

Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren gerçekleştirilen yasal düzenlemeler, idari teşkilatlanmalar, planlamalar, projeler, ve kalkınma modelleri, bütün iyi niyetlere rağmen istenen kırsal dönüşümü sağlamaya yetmemiştir (Bakırcı, 2012). Kırsal kalkınmanın gerçekleştirilmesi ve nüfus dengesinin oluşturulması, uygulanan gerçekçi politikalarla ve somut çalışmalarla mümkün olacaktır.

Yalova şehrinin nüfusu artarak devam etmektedir. Şehrin etrafını etkileyen bir yapı olduğunu da düşünürsek buna paralel olarak kır alanlarında da bu artış son yıllarda artarak devam etmiştir. Özellikle 1999 Marmara depreminde insanların bir kısmı kır alanlarına yerleşmiştir. Bu da merkez ilçeye bağlı kır nüfusunu artıran etmenlerden biri olmuştur.

Şehir nüfusu sürekli olarak artmış, kır nüfusundan beş kat daha fazla orana ulaşmıştır. Örneğin 2013 nüfus verilerine göre merkez ilçede (Yalova şehri) şehir nüfus oranı %84,5 iken kırsal nüfus oranı %15,4’tür. Yani şehir nüfusu 104.8737 kişi iken kır nüfusu bu dönemde 19.281 kişi olmuştur (Tablo 6). Mevcut yapısı itibariyle şehir, kullanılabilir bir özellik kazanmış ve nüfus artışına uygun ortam hazırlanmıştır. Şehirdeki nüfus artışının diğer illerden alınan göçler ve doğal nüfus artışıyla süreklilik arz eden bir yükseliş ivmesi yakaladığı söylenebilmektedir.

3.4. Nüfusun Cins Yapısı

Yaş Durumu

Eğitim Alanlarındaki Dağılımları

a) Cins durumu

Nüfusun cins yapısının, yani genel nüfusta kadın-erkek oranının gerek demografik, gerek sosyal ve ekonomik bakımdan büyük önemi vardır. Nüfusun cinsiyet yapısı sosyal ve demografik açıdan olduğu kadar, ekonomik açıdan da büyük önem arz etmektedir. Özellikle işgücü ve toplumsal roller, büyük oranda bu dağılımla paralellik göstermektedir. Bu duruma örnek teşkil edebilecek Yalova şehrindeki mevcut nüfusun karşılaştırmalı olarak hazırlanan yukarıdaki verilerde de görüldüğü gibi 51.772'si erkek, 52.965'i ise kadındır (Tablo 7).

Şehir Nüfusu			
Yalova	Toplam	Erkek	Kadın
Merkez	104.737	51.772	52.965

Tablo 7: Yalova Şehri Cins Durumu(TÜİK ADNKS, 2013)

Bu verilerden de anlaşılacağı üzere kadın nüfus çok az da olsa erkek nüfustan fazladır. Aynı şekilde şehir merkezine bağlı belde ve köy nüfusunda da cins açısından kadınlar erkeklerden biraz daha fazla görülmektedir. Bunun yanında Yalova şehrinde Türkiye ortalamalarına paralel olarak kadın ve erkek oranları birbirine çok yakın bir seyir izlemektedir.

Yalova'da nüfusun yaklaşık %35'ini Yalova doğumlular oluşturmaktadır. Göç yoluyla gelenlerin haricinde Yalova'da doğanların %52'si erkek ve %48'i kadın nüfustur. Yalova doğumlu olmayan nüfus içinde ilk sırayı İstanbul, ikinci sırayı Bursa doğumlular almaktadır. Bursa ve İstanbul ile bütünleşmiş bir şehir olduğu bu oranlardan anlaşılmaktadır. Türkiye'nin muhtelif kesimlerinden(özellikle Doğu ve Güneydoğu bölgelerinden) Yalova'ya göç eden insanlar, şehir nüfusunun ve dolayısıyla cins yapısının büyük bölümünü oluşturmaktadır.

b)Yaş Durumu

Nüfusun yaş gruplarına göre dağılımları özellikle 10-44 yaş aralığında yoğun bir görüntü çizmiş ve genç nüfus diye tanımlanan yaş aralığının şehir'deki mevcut nüfusun büyük bir bölümünü oluşturduğu belirlenmiştir. Mevcut nüfus yapısının bu şekilde bir yapı oluşturmasında son yıllarda şehrin aldığı göç etkili olmuştur. Bununla beraber orta yaş ve üzerindeki nüfusta yadsınamayacak bir oran oluşmuştur. Şehrin son yıllardaki gelişimi ve eğitim dahil olmak üzere refah seviyesinin artması, nüfusun niteliklerinin artmasına ve yaşlı nüfus oranının da artmasına zemin hazırlamıştır. 2013 verilerine göre Türkiye genelinde ortanca yaş erkeklerde 29.5, kadınlarda 30.6 olmak üzere toplam 30.1 olduğu halde, Yalova şehrinde erkeklerde 31,9, kadınlarda 33,4 olmak üzere toplam 32,7 olarak tespit edilmiştir. Bunlar da gösteriyor ki, Yalova'da, Türkiye geneline oranla ortalama olarak 2,6 yaş daha yaşlı bir nüfus yapısı mevcuttur. Yaşlı nüfusun fazlalığı gelişmişlik göstergesi olduğundan, Yalova şehrinin refah seviyesi hakkında bilgi vermesi açısından da bu veriler önemlidir.

c) Eğitim Durumu

Yalova Şehri %99'luk okur-yazar oranı ile Türkiye ortalamasının üzerindedir. Son nüfus sayımlarına göre il merkezinde okuma-yazma bilenlerin oranı %100'e yakındır. Okuma-Yazma oranının yüksek olmasında Yalova'nın; İstanbul, Kocaeli ve Bursa gibi büyük ve kalkınmış kentlere olan yakınlığı yanında, sosyo-kültürel kalkınmışlığı da önemli oranda rol oynamaktadır. Yalova'da kız ve erkek öğrenciler oran olarak birbirlerine yakın sayılarda eğitim görmektedirler. Nüfusun yaklaşık %20'si öğrencidir. Toplam nüfus içinde her 21 öğrenciye 1 öğretmen düşmektedir. Şehir ile ilgili genel bir değerlendirme yapmak gerekirse, Yalova şehrinde okullaşma oranı olarak 7 tane Anaokulu, 24 tane ilkokul, 21 tane ortaokul, 7 tane genel lise ve 7 tane meslek lisesinin mevcut olduğu tespit edilmiştir.

Mahalle Adı	Okuma Yazma Bilmeyen	Bilen Fakat Okul Bitirmeyen	İlkokul Mezunu	İlköğretim Mezunu	Ortaokul Mezunu	Lise Mezunu	Yüksekokul Mezunu	Bilinmeyen
Adnan Menderes	85	943	756	1059	294	1576	1504	242
Bağlarbaşı	440	2107	1874	1939	365	1248	370	634
Bahçelievler	126	1353	2164	1388	868	3629	2742	739
Bayraktepe	223	1256	1557	1403	367	1234	470	408
Dere	203	966	1399	1148	350	2048	589	269
Fevzi Çakmak	146	1268	1958	1467	538	2168	1029	371
Gaziosman paşa	133	1389	1570	1510	636	2279	1011	363
İsmetpaşa	146	1349	1358	1587	441	1523	1054	487
Kazımkarabekir	143	700	665	708	180	675	413	290
M.Kemal paşa	198	980	1121	1328	243	790	237	274
Paşakent	26	269	306	295	75	396	192	128
Rüstempaşa	108	799	1301	859	420	1711	948	314
Süleymanbey	105	1054	1627	1213	559	2245	1193	302

Tablo 8: Şehirdeki Mahalle Nüfusunun Eğitim Durumu(2013)

Mahalle Adı	Okuma-Yazma Bilen	Okuma-Yazma Bilmeyen	Bilinmeyen
Bahçelievler	12402	126	1025
Bağlarbaşı	13599	440	979
Fevzi Çakmak	14786	146	833
GaziOsmanPaşa	8087	133	374
K. Karabekir	8489	143	572
M.Kemal Paşa	4775	198	290
Paşakent	1569	26	136
Rüstem Paşa	6182	108	348
Süleyman Bey	7919	105	512
İsmet Paşa	6885	146	524
Dere	7357	203	223
AdnanMenderes	8370	85	164
Bayraktepe	7302	223	142

Tablo 9: Mahallelerin Okuryazarlık Durumu(2013)

Yalova şehrinde okuryazarlık oranı ve eğitim seviyesi her geçen gün yükselmektedir. Buna zemin hazırlayan unsurlar, ekonomik yapının uygunluğu, şehrin sosyolojik durumu, büyük şehirlere yakınlık gibi temel özelliklerdir. Okur-yazar oranları için mahallelere baktığımızda yeni kurulan Paşakent mahallesinin oran olarak en iyi seviyede olduğunu söyleyebiliriz (Tablo 8-9). Üniversite dahil olmak üzere Yalova şehrindeki eğitim durumu son yıllarda çeşitlilik kazanmıştır. Özellikle Üniversite'nin şehir üzerinde olumlu etkileri olmaktadır.

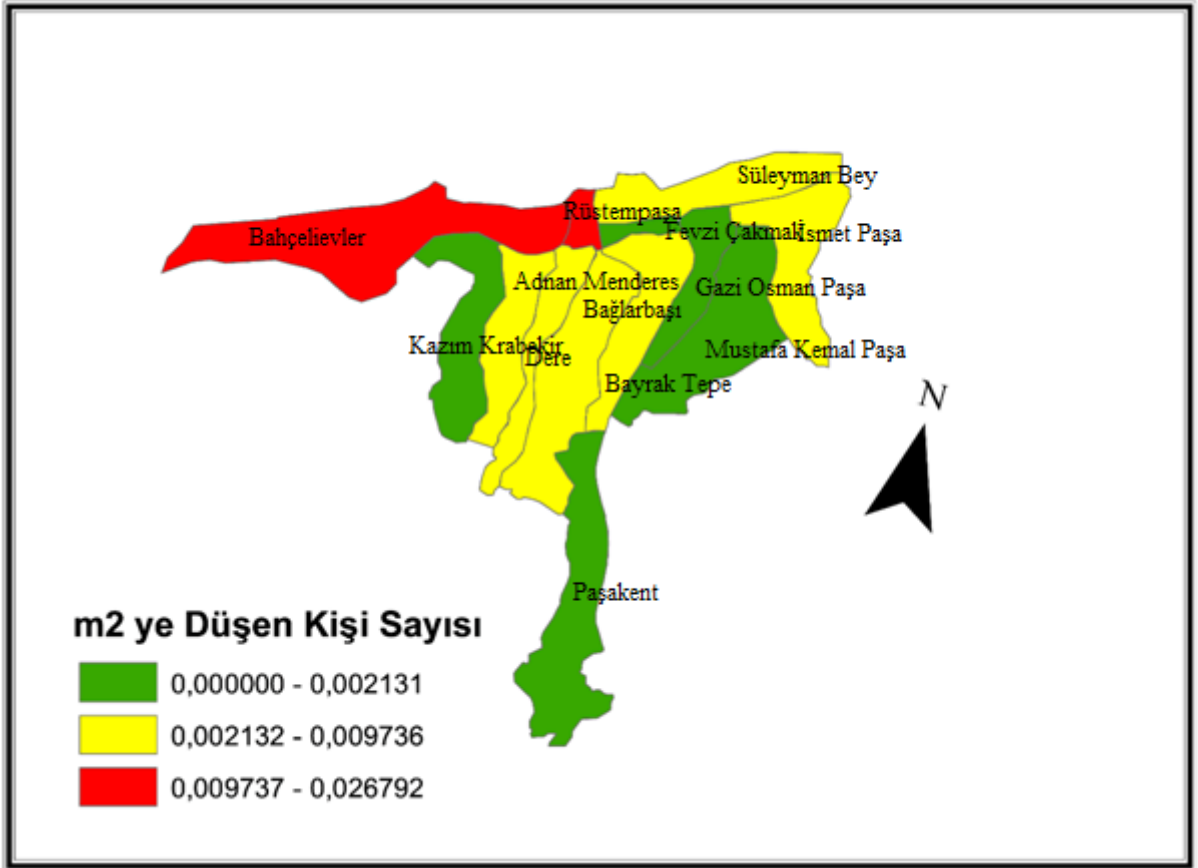
3.5. Şehir Nüfusunun Yoğunluğu ve Mahallelere Dağılımı

Yalova şehir nüfusu yazın 3-4 kat artmaktadır. Ayrıca feribotla Yalova'ya yılda ortalama 5,5 milyon kişi giriş yapmaktadır. Özellikle ulaşım imkanlarının çeşitlilik göstermesi ve yaşanabilir bir kent olması, nüfusu Yalova'ya çeken ve burada tutan etmenlerdendir. Mevcut nüfusun mahallelere dağılımına baktığımızda Bahçelievler, Süleymanbey gibi mahallelerde nüfusun yoğun olduğunu görürüz. Özellikle bu mahalleler şehrin merkezinde yer alan ve yaşam koşullarının, iş olanaklarının yoğunlaştığı alanlardır. Özellikle son yıllarda mahalle özelliği kazanan (Paşakent gibi) mahallelerde nüfus oranı ve yoğunluğu diğer alanlara göre daha da azdır (Tablo 10).

Mahalle Adı	Nüfus	Alan(m ²)	Yoğunluk(m2)
Bahçelievler	14073	860000	0,016363953
Bağlarbaşı	10026	2700000	0,003713333
Fevzi Çakmak	9437	260000	0,036296154
GaziOsmanPaşa	10125	1040000	0,009735577
K. Karabekir	4270	850000	0,005023529
M.Kemal Paşa	5646	2650000	0,002130566
Paşakent	1880	2750000	0,000683636
Rüstem Paşa	6698	250000	0,026792
Süleyman Bey	9032	1300000	0,006947692
İsmet Paşa	9800	1850000	0,005297297
Dere	7548	1175000	0,00642383
AdnanMenderes	8650	1200000	0,007208333
Bayraktepe	7552	1650000	0,00457697

Tablo 10: Mahallelerin Nüfus Yoğunlukları

Yalova şehrinde bulunan on üç mahallenin m²'ye düşen nüfus yoğunluklarını gösteren tablo 10 ve şekil 17 'ye baktığımızda nüfusun büyük bölümünün şehrin merkezi alanları olarak kabul edilen kıyı'ya yakın olan ve şehrin en eski yerleşim alanlarından olan Bahçelievler, Rüstem Paşa gibi mahallelerde olduğunu görürüz. Rüstem Paşa mahallesinde nüfus yoğunluğunun fazla olmasının nedeni, kapladığı alanın az, nüfusun fazla olmasıdır. Sayısal verilerden hareketle en az nüfus yoğunluğuna sahip mahallenin ise Paşakent olduğu tespit edilmiştir. Bunun en temel sebepleri bu mahallenin kapladığı alan bakımından büyük olması, mahallenin kurulduğu bölgenin imara kapalı olması gösterilebilir. Burada Kaçak yapılaşma'ya rastlansa da genel olarak konutların yani yerleşmenin kontrollü bir şekilde dağılımı ve inşası söz konusudur.

Şekil 17: Yalova Şehrindeki Mahallelerin Nüfus Yoğunlukları (E.Kazel)

Şehir nüfusunun mahallelere dağılımında hangi yaş gruplarının ne kadar nüfusa sahip olduğu aşağıdaki tabloda verilmiştir (Tablo 11). Buna göre çalışma çağındaki nüfusu 84.903 (Toplam nüfusa oranı %69.89) seviyesindedir. Şehirde bağımlı nüfus oranı, çalışma çağındaki nüfus oranından azdır.

Mahalle Adı	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65+	Toplam
Adnan Menderes	597	529	564	636	552	583	741	672	600	548	489	332	201	299	8.650
Bağlarbaşı	929	816	936	979	849	888	878	769	647	581	488	428	304	613	10.026
Bahçelievler	655	703	769	914	984	1000	1067	1042	996	996	1130	984	867	2207	14.073
Bayraktepe	604	535	599	688	574	604	676	589	544	489	474	397	292	619	7.552
Dere	470	475	508	916	808	567	634	568	523	450	454	397	272	564	7.548
Fevzi Çakmak	513	624	714	650	642	753	807	808	797	707	654	560	441	928	9.437
Gaziosmanpaşa	654	746	697	696	636	646	750	938	812	766	688	639	496	365	10.125
İsmetpaşa	759	651	712	715	603	828	837	738	641	549	473	433	340	602	9.800
Kazımkarabekir	328	318	364	397	379	416	396	313	289	241	217	195	125	2494	4.270
M.Kemal paşa	433	374	485	529	456	453	446	405	400	423	363	279	226	423	5.646
Paşakent	102	121	133	122	111	120	146	137	147	120	143	125	96	201	1.880
Rüstempaşa	328	406	438	471	459	491	543	545	564	507	535	450	355	811	6.698
Süleymanbey	484	562	557	604	606	630	784	697	672	688	697	608	399	963	9.032

Tablo 11: Mahallelerin Beşerli Yaş'a Göre Nüfusu (2013)

Mahalle Adı	Toplam	Erkek	Kadın
Bahçelievler	14073	6632	7441
Bağlarbaşı	10026	5237	4885
Fevzi Çakmak	9437	4642	4845
GaziOsmanPaşa	10125	5074	5051
K. Karabekir	4270	2112	2115
M.Kemal Paşa	5646	2905	2790
Paşakent	1880	939	941
Rüstem Paşa	6698	3358	3545
Süleyman Bey	9032	4362	4589
İsmet Paşa	9800	4500	4381
Dere	7548	3675	3931
AdnanMenderes	8650	3615	3728
Bayraktepe	7552	3790	3762

Tablo 12: Mahalle Nüfusları (2013)

Mahalle nüfuslarının kadın-erkek oranlarına bakıldığında birbirine çok yakın sonuçlar olduğu görülmektedir (Tablo 12). Hatta Paşakent, Rüstempaşa gibi mahallelerde kadın-erkek nüfus oranı birebir aynı sayılabilir. Bu oranlar Yalova geneli ve Türkiye genelindeki kadın-erkek nüfus oranlarıyla birbirine çok paralel olan sonuçlardır. Kadıköy beldesindeki nüfusta, Adnan Menderes, Dere, Fevzi Çakmak, Kazım Karabekir ve Süleyman Bey gibi mahallelerde kadın nüfus oranı fazla iken, erkek nüfus oranı çok yakın olmakla birlikte biraz daha azdır. Yaş gruplarına baktığımızda ise mahallelerin gelişmişlik durumuna göre genç ya da yaşlı nüfusun da değiştiğini görürüz. Genç nüfus oranlarının ortanca ve yaşlı nüfusa göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bu veriler bize nüfusun mahallelerdeki dağılımını göstermektedir.

3.6. Yalova Şehri Göç Hareketleri

Yalova şehri göç alan bir yerleşim yeridir. 2011-2012 yılları içinde Yalova'nın %00 9,59 net göç hızı ile göç aldığı anlaşılmaktadır (Tablo 13). Nüfus yapısı büyük ölçüde Karadeniz kökenli ve Balkan göçmeni vatandaşlarımızdan oluşmaktadır. Balkanlardaki insanların göç yolu ile bölgeye gelişi 1900'lü yılların başına rastlar. Balkanlardan ikinci göç hareketi ise 1985 ve 1990 tarihlerinde balkanlardaki siyasi çalkantıların olduğu döneme denk gelir. Son yıllarda göç konusunda en belirgin azalış 17 Ağustos 1999 Doğu Marmara Depremi ile yaşanmıştır.

İlçe Adı	ADNKS Nüfusu (2012)	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı (%00)
Merkez İlçe	121.479	6.865	5.947	918	9,59
Altınova	23.148	1.423	1.873	-450	-19,25
Armutlu	7.732	510	700	-190	-24,27
Çınarcık	25.629	2.747	1.671	1076	42,88
Çiftlikköy	28.854	2.853	2.016	837	29,44
Termal	4.957	360	397	-37	-7,44

Tablo 13: Yalova Göç Hareketleri (2012)

Yalova, Türkiye'nin her bölgesinden göç almakla beraber, il olmasının da etkisiyle özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden aldığı göçlerle son yıllarda nüfusta büyük bir artış yaşanmıştır. Kurtuluş Savaşı döneminde Kafkasya ve Balkanlardan nüfus mübadelesi dahil olmak üzere birçok sebepten göçler yaşanmış ve gelen insanların tercih noktalarından birisi de Yalova olmuştur. Cumhuriyet döneminde ise Türkiye'nin her bölgesinden göçlerin olması ve son yıllarda da Güneydoğu Anadolu Bölgemizden yoğun göçlerin olması, nüfusun oldukça farklı gelir düzeyine sahip insanlardan oluşmasına ve Yalova'nın farklı bir kültürel kozmopolit yapıya bürünmesine yol açmıştır. Yalova'da net göç hızı %009,59'dur. 1995-2013 yılları arasında Yalova'ya toplam 83.774 kişi göç etmiş, 69.000 kişi ise Yalova'dan başka illere göç etmiştir.

Yıllar	Artış %	Kadın	Erkek	Toplam
2012	4.21	54.506	52.584	107.359
2013	4.21	56.798	55.077	111.875
2014	4.21	59.187	57.393	116.580
2015	4.21	61.677	59.807	121.484
2016	4.21	64.271	62.323	126.594
2017	4.21	66.974	64.944	131.919
2018	4.21	69.791	67.676	137.467
2019	4.21	72.727	70.523	143.249
2020	4.21	75.786	73.489	149.227
2021	4.21	78.973	76.580	155.653
2022	4.21	82.295	79.801	162.096
2023	4.21	85.757	83.157	168.914

Tablo 14: Yalova Nüfus Projeksiyonu

Kaynak: Yalova Belediyesi-Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü Verileri

Yalova için 2010-2014 dönemini kapsayacak şekilde hazırlanan Stratejik Planı'nın (Tablo 14) mevcut ve plan dönemi nüfusu ile ilgili bölümü incelendiğinde mevcut nüfusun "Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi" bilgilerine dayalı olarak belirlendiği görülmektedir. Buna göre Yalova şehrinin 2014 yılı nüfusu 116.580 kişi olacağı tahmin edilmiştir. Stratejik Planın Nüfus Projeksiyonu bölümünde de 2023 yılı nüfusu 168.914 kişi olacağı tahmin edilmiştir. Bu tahminler, şuan ki artış oranlarından da yola çıkılarak, şehrin gelişim indeksinin işaret ettiği oranlardır. Aynı şekilde şehrin doğal nüfus artışının yanı sıra, dışarıdan aldığı nüfus, yani göçler de, bu tahminleri güçlendiren ve yeni veriler sağlayan unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

IV. BÖLÜM

4. YERLEŞME ÖZELLİKLERİ

4.1. Yerleşme Coğrafyası Açısından Şehirler

Bütün bilim dallarını göz önünde bulundurduğumuzda her bir bilim, şehri, kendi araştırma çerçevesi içinde inceleyerek birtakım sonuçlar ortaya koyarlar. Coğrafya bilimi açısından ele aldığımızda coğrafya, şehirleri kendi alt disiplini olan Şehir Coğrafyası içerisinde inceler. Şehir yerleşmelerinde fiziki coğrafya şartları dahil olmak üzere birçok coğrafi unsur yerleşmenin kuruluşunu, yayılış alanlarını ve gelişme yönünü belirleyen önemli etmenlerdir. Fiziki şartlardan jeomorfoloji ve iklim en belirleyici unsurlardır. Şehirler, yaygınlaşmaya başladığı dönemden itibaren iklim ve jeomorfoloji açısından uygun alanlarda kurulup gelişmişlerdir. Bu tür özelliklerin tespit edilip değerlendirilmesi ve birbiri ile olan ilişkisinin detaylarıyla incelenmesi coğrafya biliminde önemli bir yer tutar.

Genel olarak coğrafyanın şehirlere bakışı şu başlıklar altında incelenebilir;

- 1-Şehir nerede kurulmuştur? Fiziki coğrafya özellikleri nasıldır ve şehri nasıl etkiler?
- 2-Şehrin, bulunduğu yerde kurulma nedeni nedir?
- 3-Şehrin kuruluşundan günümüze, şuan ki ve geçmişteki coğrafyası (tarihi coğrafya) nasıldır?
- 4-Şehir bugün nasıl yaşıyor, ne durumdadır ve fonksiyonları nelerdir?
- 5-Şehir ve çevre ilişkisi nasıldır?

Yukarıda ifade edilen hususlar çerçevesinde şehir, coğrafya açısından incelenir ve gerekli tespitler yapılabilir.

4.2. Şehrin Tanımı

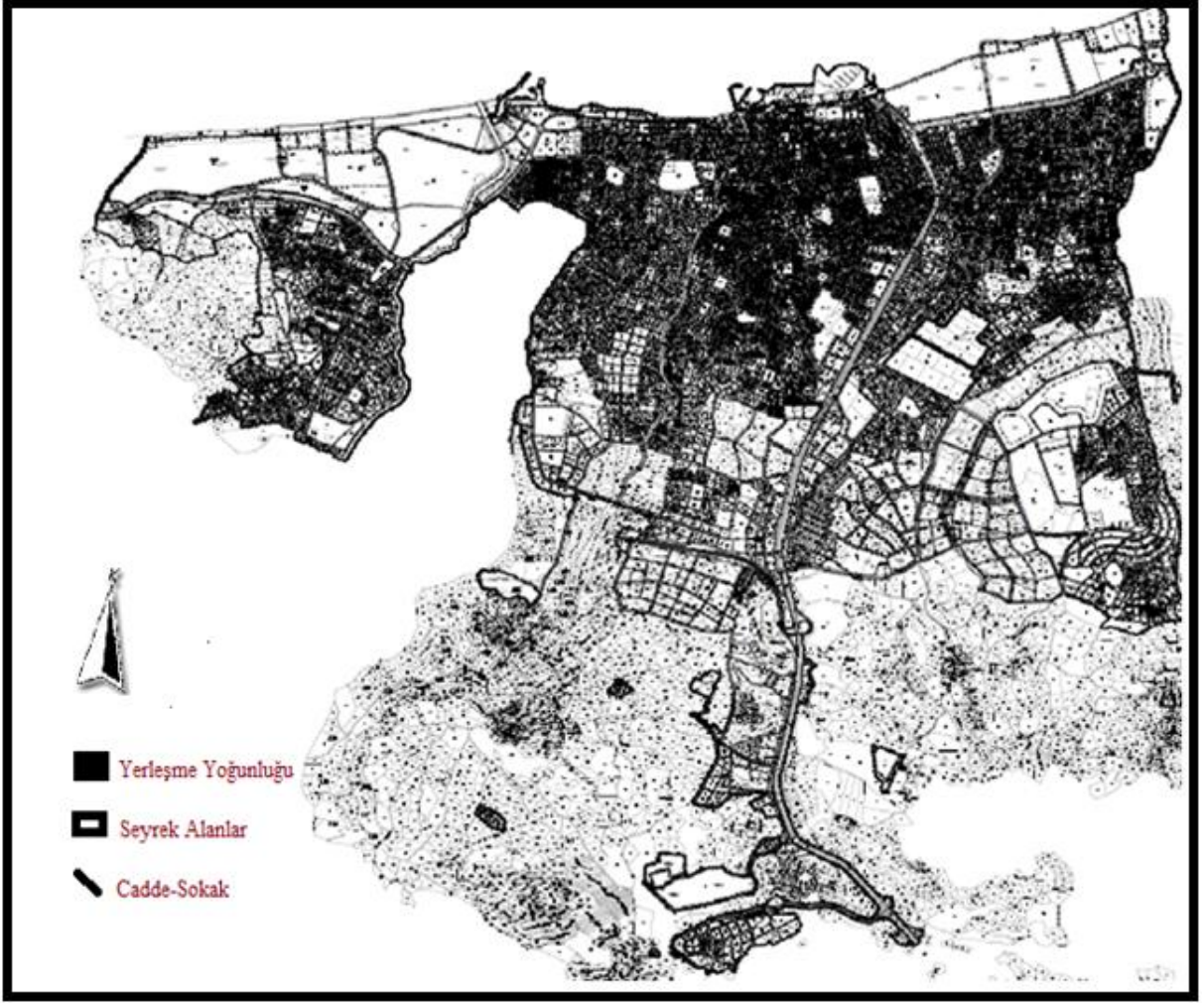
Şehir sözcüğü aslen Farsça'dır. Ayrıca Türkçede şehir anlamına gelen kent sözcüğü de günlük yaşamda yaygın olarak kullanılır. Bazı kaynaklarda kent sözcüğünün Uygurların dil anlamında etkilendikleri Soğdca'dan gelen bir kökene sahip olduğu geçmektedir. Şehir tüzel ve yönetsel olarak da kullanılagelen bir terim olmakla birlikte insan yerleşmesi dolayısıyla, kasaba, köy gibi birimlerden daha fazla nüfusu barındıran ve daha karmaşık bir yapıdır.

Şehir ile kent aynı anlamdadır, il veya vilayet ise şehir veya kentin yanı sıra belirli bir alandaki orman, otlak, dağ, köy, bataklık, göl gibi bütün coğrafi unsurları içermektedir. Şehir küçük bir sahada, büyük nüfus kütlelerinin birlikte bulunduğu, geçimini temin ettiği yerleşmedir. Şehir resmî ve hususî binaları, cadde ve sokakları, parkları vs. ile insan topluluklarının coğrafi peyzaj üzerinde hâkettikleri beşerî tesislerdir. Bu unsurlar dünyadaki gelişmelere paralel olarak her geçen gün şehirlerde çeşitlenmekte ve görülmektedir. Bulunduğu muhit içinde şehirleri yalnız olarak ele almamak gerekir. Çünkü şehirler çevrelerinden tecrit edilmiş halde bulunan yerleşme noktaları değil; yakın çevreleri ve hinterlandları ile sıkı kültürel ve İktisadî ilişkileri bulunan insan topluluklarının konsantrasyon sahalarıdır. Bu bakımdan denilebilir ki, bir şehrin büyüklüğü ve önemi; genellikle onun tesir sahasının, bilhassa İktisadî etki sahasının genişliği ve ehemmiyeti ile orantılıdır. Bazı şehirler ise, kültürel etki sahaslarının genişliği dolayısı ile önem kazanmakta ve geniş bir saha dahilindeki insan topluluklarını kendine çekmektedir. Mekke, Kudüs ve Vatikan gibi dinî merkezler, bu türlü şehirlere misal teşkil etmektedir. Şehirler, aynı zamanda çevresindeki kırsal alanlardaki halkın çeşitli ihtiyaçlarını karşılayan hizmetlere sahip bulunmaktadır. Hiç bir şehir kendi kendine yeterli değildir; şehir, çevresindeki sahaların çeşitli hizmetlerinin odağı durumundadır. Çeşitli hizmetleri ile şehir, çevresindeki sahayı dolaylı ve dolaysız olarak etkilemektedir. Bu hizmetler şehir dışında ne kadar uzaklara yayılır ise, şehrin önemi o derece büyüktür. Bunlar bir bütün olarak dikkate alınmalıdır. şehir ile kır yerleşmelerini birbirinden ayırmak için, bir kritere başvurmak ve tasnif yapmak mümkün görülüyor. Şehir mefhumu, zamana ve mekâna bağlı olarak büyük ölçüde değişmektedir. Bu değişikliklerle beraber, kriterler de çok farklı özellikler iktisap etmektedir.

Örneğin 100 kişilik bir yerleşme Belçika Kongosunda şehir olarak mütalâ edilmekte, Almanya'da ise 2000, bu ülkenin hemen yanındaki Belçika'da 5.000 veya İsviçre'de 10.000, Hollanda'da 20.000, buna mukabil Kore'de 40.000'dir. Keza bu değer muhtelif memleketlerde olduğu gibi, bir memleket dahilinde de çeşitli bölgelerde farklı karakterle karşımıza çıkmaktadır. Böylece tam inkişaf etmiş bir şehir adı altında, muayyen bir büyüklükte ve toplu bir yerleşme şekli anlaşılmaktadır. Bu yerleşmenin muhtelif kısımlarının görünüşleri arasında dikkati çekecek derecede bir farklılaşma ortaya çıkmakta ve şehre has hayat tarzı hakim olmakta ve muayyen bir bölgenin merkezi durumunu iktisap etmektedir (Göney, 1995: 5-14). Bu unsurlar şehrin ana hatlarıyla prensiplerini ortaya koyan özelliklerdir. Bu noktada Yalova şehrini yerleşme özellikleri açısından ele almamız gerekmektedir.

4.3. Yalova Şehir Planı ve Cadde-Sokak Sistemleri

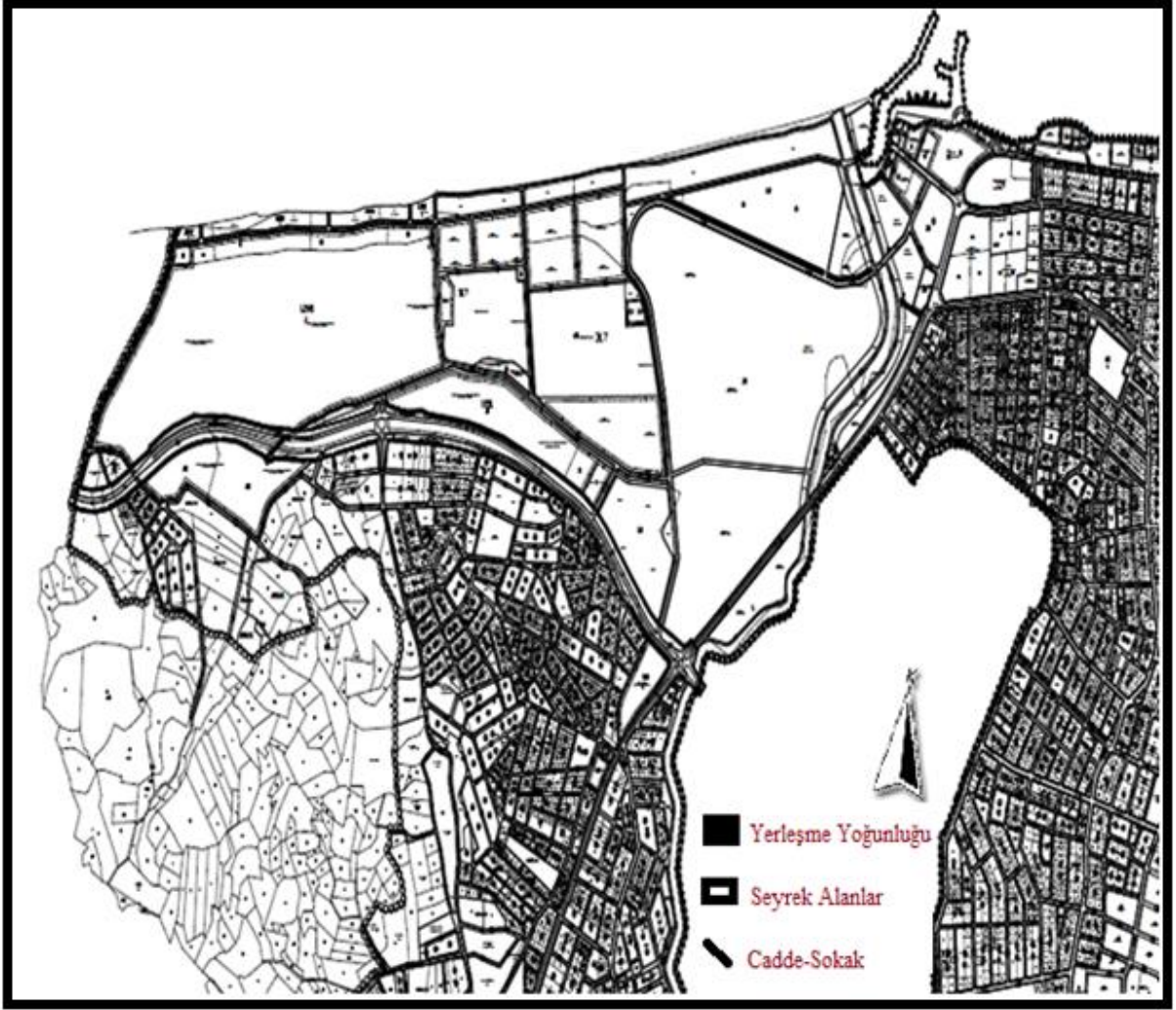
Yalova şehrinin yerleşme alanı çok geniş olmamakla beraber daha çok kıyı alanlarında yerleşmenin yoğunlaştığı görülmektedir. Özellikle Süleymanbey ve Bahçelievler mahallelerinin olduğu bölge nüfusunun ve yerleşmenin yoğunlaştığı, idari merkez statüsündeki alanlardır. Şehri sınırlandıran Samanlı dağı ve ilçelerin idari sınırları, Yalova şehrinin daha çok Marmara kıyısına paralel yoğunlaşmış toplu bir görünümde olmasına zemin hazırlamıştır. Nüfus bölümünde de ifade edildiği gibi yerleşim alanındaki büyüme, ilk önce batıda Samanlı deresinden başlayıp doğuda Kâzımiye deresine kadar batı-doğu istikametinde gelişmiş; içeriye doğru da vadi tabanlarını ve vadiler arasındaki bayırların (Samanlı deresiyle Safran deresi arasındaki Emir bayırı, Safran deresiyle Balaban deresi arasındaki Yalova bayırı, Balaban deresiyle şehrin en doğusundaki Kâzımiye deresi arasındaki Çiftlik bayırı ve Kuzuluk bayırı) sırtlarını izleyerek kuzey-güney doğrultusunda genişlik kazanmıştır. Bu yayılma ve yoğunlaşma süreci son yıllarda artarak devam etmektedir. Şehrin kıyılardan ve havadan genel görünümü fotoğraf 1 ve 2'de gösterilmiştir. Buna göre, şehrin kıyıdan ve havadan görüntülerinde özellikle deniz kıyısına paralel bir yerleşme yayılımı dikkati çekmektedir (Fotoğraf 3).

Plan 1: Şehrin Yerleşme Yoğunluğu (E. Kazel)

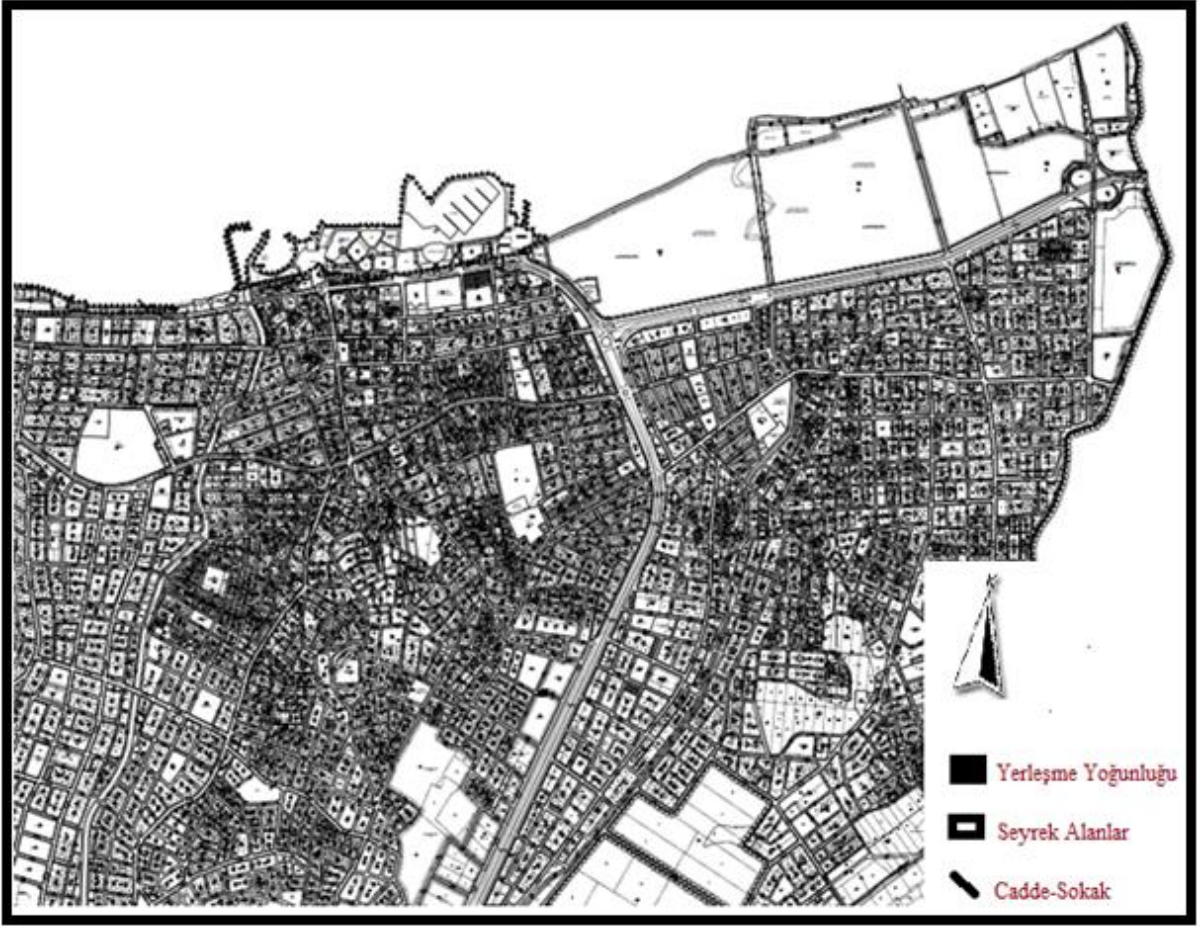
Plan 1’de şehrin yerleşme açısından yoğun olduğu alanlar görülebilmektedir. Özellikle Bahçelievler mahallesi ve Rüstem paşa mahallesinin olduğu kıyı alanlarda yerleşme daha yoğundur. Bunun sebeplerinden biri buraların kıyı şeridinde olmaları ve şehrin en eski yerleşme alanları olmalarıdır. Bu süreç beraberinde bu alanların şehrin merkezi olmalarını getirmiştir. Ancak güneye doğru gidildikçe yerleşmenin seyrekleştiği de görülebilmektedir.

Plan 2’de yol bağlantıları ve cadde-sokak sistemi daha düzenli ve belirgin bir görünümündedir. Şehrin kuzey kıyısı yani Marmara denizindeki iskele ve kıyıya paralel giden yol sistemleri göze çarpmaktadır.

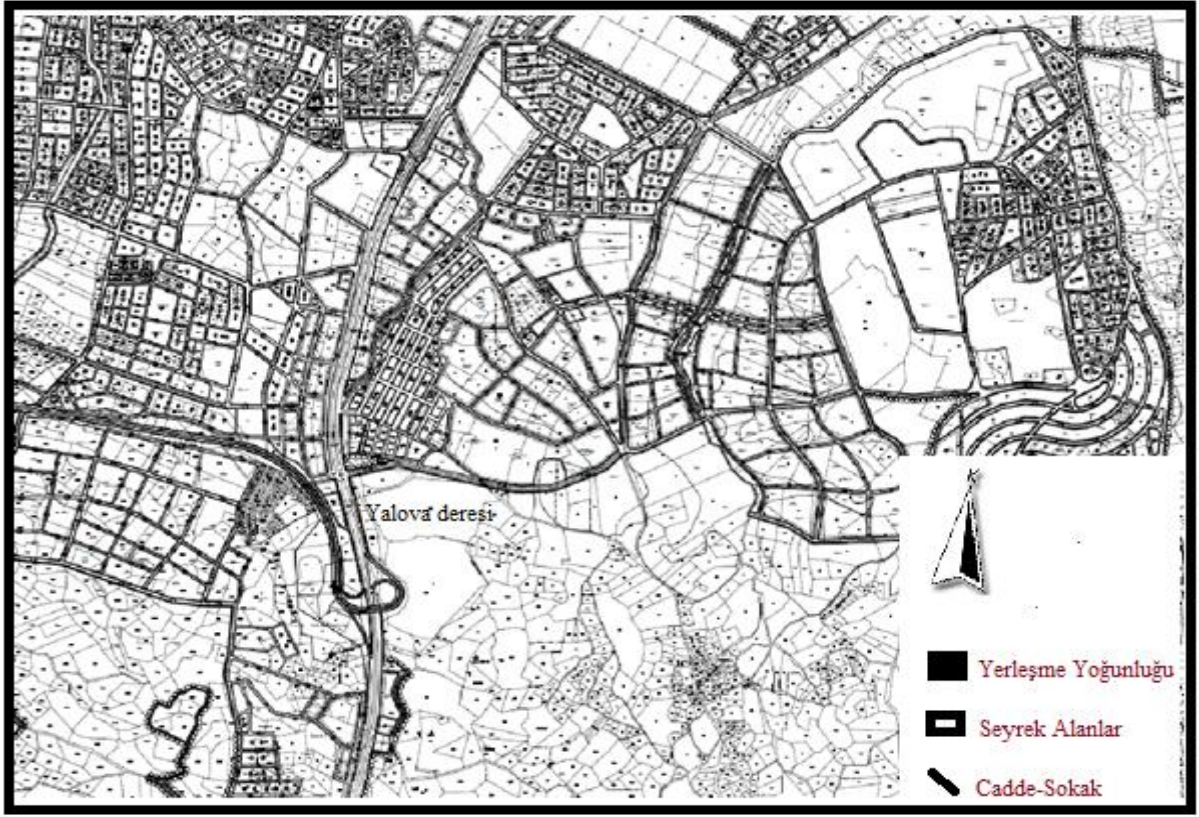
Plan 2: Şehrin Marmara Denizine Bakan Kıyı Bölümü (E. Kazel).

Aşağıdaki plan 3'te Yalova şehrinin doğu bölümü görülmektedir. Özellikle Çiftlikköy ilçe sınırı şehrin doğudaki neredeyse tam sınırını oluşturmaktadır. Çiftlikköy ilçesine yerleşme açısından kademeli bir geçiş söz konusudur. Bu geçiş, iki yerleşmenin adeta birbirinin devamı olduğu izlenimini vermektedir.

Plan 3: Şehrin Çiftlikköy Sınırı (Doğu Sınırları) ve Yerleşme Yoğunluğu (E. Kazel).

Aşağıdaki plan 4'te Yalova deresinin şehirdeki yerleşmelere göre olan akışını ve etrafındaki yerleşme dağılışını görebilmekteyiz. Özellikle derenin batı bölümünde yerleşmelerin daha yoğun olduğu görülmektedir. Doğusunda ve güney ucunda yerleşme yoğunluğu diğer alanlara nazaran azdır.

Plan 4: Şehrin Yalova Deresi Çevresindeki Cadde-Sokak Sistemi (E. Kazel).

Yalova şehri cadde ve sokak sistemi açısından genel olarak grid bir görünüm arz etmektedir. Özellikle şehir merkezinde bulunan ana yol ve cadde aksları ve onu özellikle kuzey-güney yönlü kesen sokaklar göze çarpmaktadır (şekil 18). Bunun tek istisnası ise radyal(ışınsal)bir sistem arz eden özellikle şehrin merkezi olarak adlandırılan, eski hükümet konağının da bulunduğu (Fotoğraf 26) İskele meydanı, diğer adıyla Heykel meydanı adlı bölgede kuzeyden giriş yapan yatay sokaklar bulunmaktadır (Fotoğraf 4). Bu durum bahsedilen yerde ışınsal bir sokak sistemi oluşmasına sebep olmuştur. Mahalle özelliklerini ele alacağımız bölümde detaylı bir şekilde aktaracağımız bilgileri ana hatlarıyla değerlendirmek gerekirse; şehirde yamaçlara doğru büyük ana üç yol ve cadde aksı bulunmaktadır. Bunların en önemli ikisi, Yalı caddesi (Fotoğraf 10) diye adlandırılan, Armutluya bağlanan yol olarak da bilinen, hastane ve Toki evlerinin bulunduğu yoldur. Diğer ana aks ise Bağlar Altı Caddesi diye bilinen Yeşil Çevre yoludur. Bu şekildeki sokaklardan birisi Ziya Paşa sokaktır (Fotoğraf 5). Hasan çam caddesi de kıyıyı dikine kesen caddelerdendir (Fotoğraf 11).

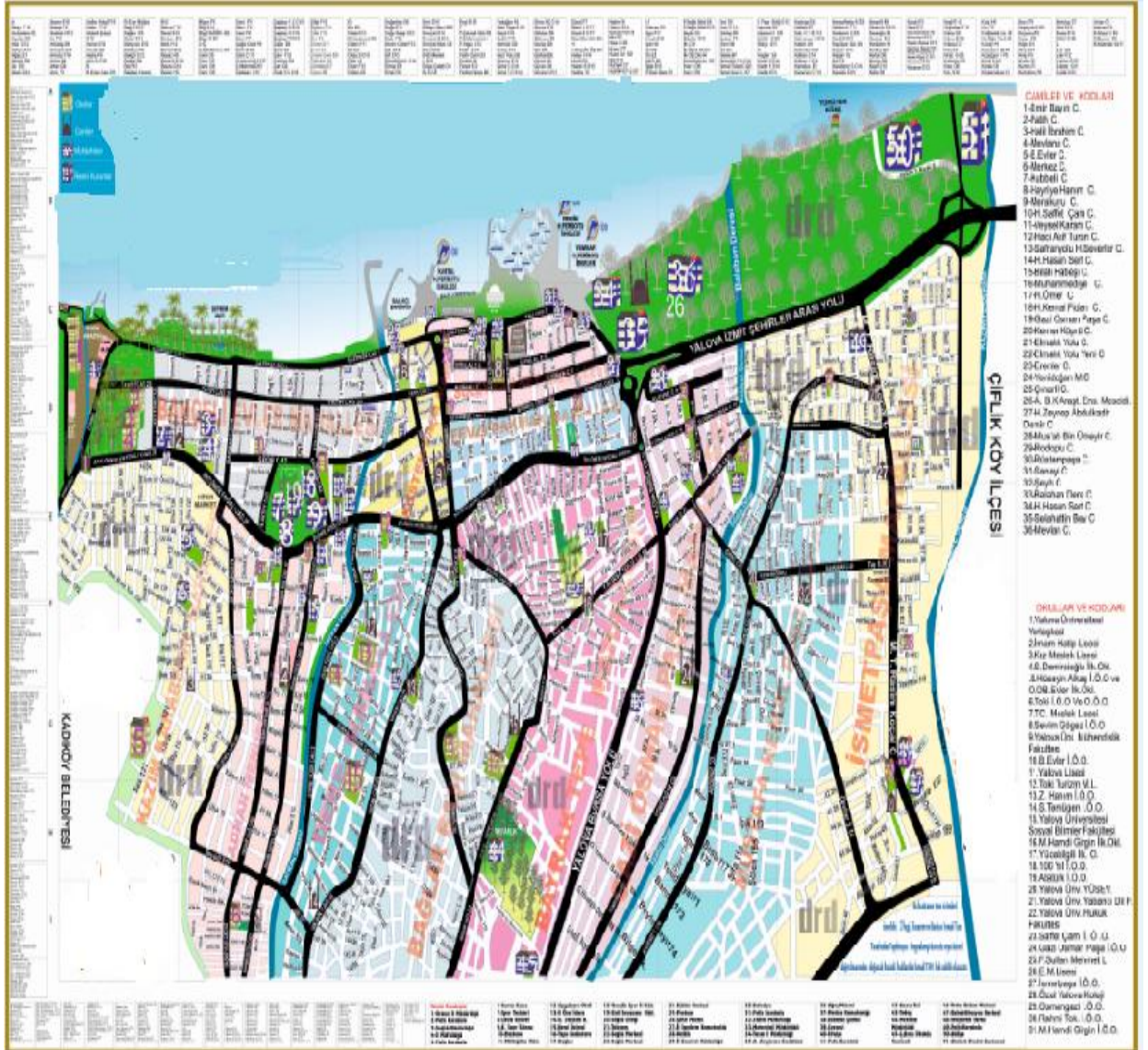
Şehrin kavşak noktası ise fotoğraf 7’de görülebilmektedir. Bunların yanında şehrin deniz kıyısına yakın olan limanla bağlantılı yürüyüş yolu da vardır. Atatürk Bulvarını takip eden İstanbul caddesi (Fotoğraf 14), Yalı caddesi, Yaşar Okuyan Bulvarı, Fatih caddesi (Fotoğraf 23), Marmara denizine paralel olarak şehir merkezinden geçen diğer ana yol akslarıdır.

Şekil 18: Şehrin Bir Bölümünün Cadde-Sokak Sistemi (<http://map.yalova.bel.tr:8080/imar/>)

Samanlı Dağlarının Eteklerine kurulmuş, Marmara denizi ile başlayan Yalova şehrinde, merkezde bulunan valilik ve diğer kamu binalarıyla bağlantılı olan yollar Yalova şehrinde göze çarpan noktalar. Aynı şekilde yamaçlardan denize doğru şehri tabiri caizse keserek inen ve yukarı bölümüne Hacımehmet deresi, kıyıya yakın bölümüne Kocadere(Yalova Deresi) denilen (Fotoğraf 16-18), ayrıca Çiftlikköy ile sınırı oluşturan Safran-Balaban deresi (Fotoğraf 17), Çımarcık yolu gibi ana akslar bulunmaktadır. Aynı doğrultuda şehri paralel kesen, yani liman yoluna doğru şehri dikine kesen Cumhuriyet caddesi gibi cadde, sokak ve yollar bulunmaktadır. Yalova deresi, şehri samanlı dağlarından Marmara denizine doğru kesen ve şehrin içinde ayrı bir farklılık arz eden, görsellik sunan bir karakter sunmaktadır. Bu haliyle mevcut doğal oluşumlar, cadde ve sokak yönlerini belirleyen unsurlar olmuştur.

Şehrin Çiftlikköy ile bağlantısını Atatürk Bulvarı oluşturmaktadır. Atatürk Bulvarını dikine kesen Balaban dere ve Yeni Bursa Yolu da şehirde göze çarpan unsurlardır. Termal ile olan ana bağlantı ise, Termal-Çımarcık yoludur. Şehrin kuzeyinde, yani Marmara denizine yakın alanlarında Çiftlikköyden itibaren Yürüyen Köşk, Atatürk Bahçe Kültürleri Merkez Araştırma Enstitüsü, Kapalı Pazaryeri, Liman, Marina alanı, Deprem Anıtı, Öğretmenevi, Atatürk Tarım İşletmesi ve Süs bitkileri sergi alanı göze çarpmaktadır (Şekil 19).

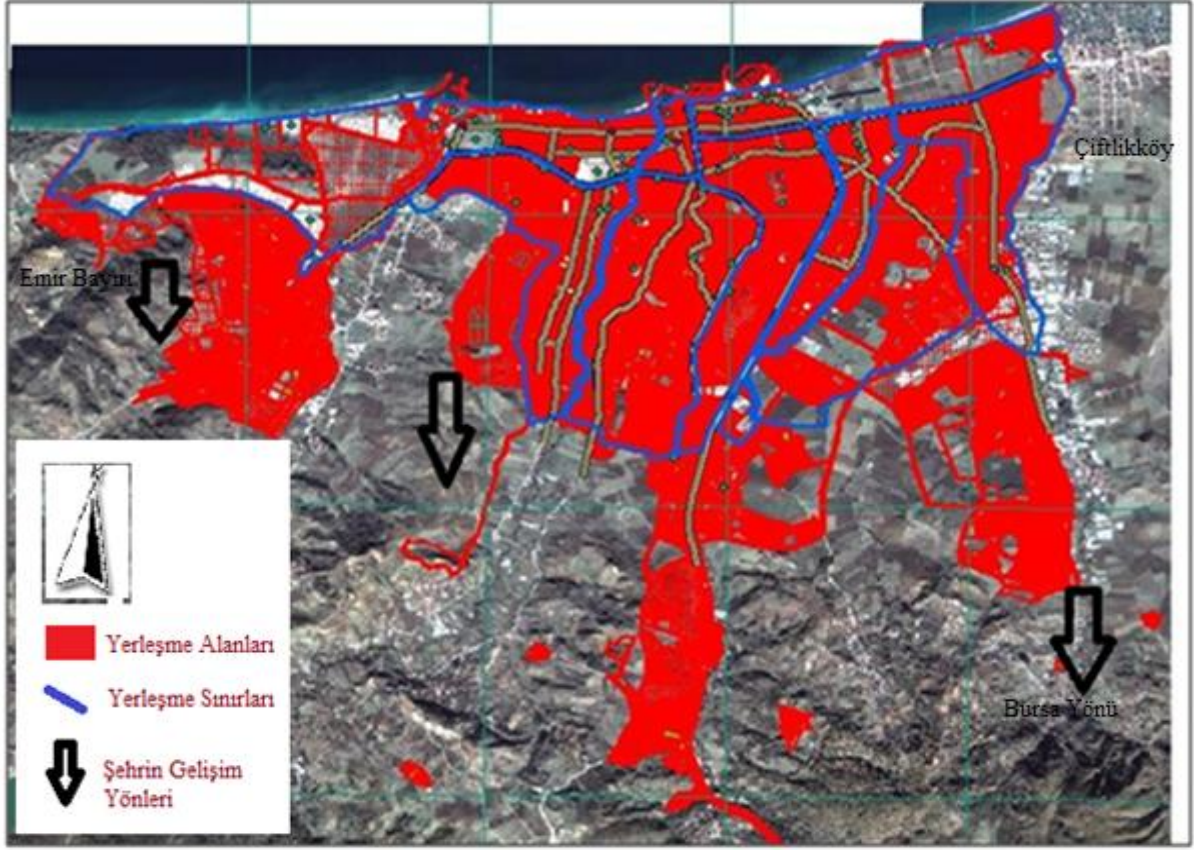
Şekil 19: Yalova Şehir Planı

Kaynak: Yalova Drd Ajans

Şehrin orta kısımlarında Yalova Spor Tesisleri, Hastane, Batı Garajı, Belediye Çamlığı, Huzurevi ve İtfaiye yer almaktadır. Şehrin güney, yani samanlı dağlarının eteklerine doğru olan kısımlarında ise, Çömlek mevki, Elmalık-Kazimiye köyleri, Bilişim Organize Sanayi Bölgesi, Şehir Mezarlığı, Hayvan Polikliniği, Sanayi Sitesi ve Özel-Devlet okulları mevcut belirgin alanlar olarak görülmektedir.

4.4. Yalova Şehrinin Gelişim Yönü

Yalova şehrinde en batıda Samanlı Dağları, şehrin hemen batısında bu yöne gelişimin sınırı olan Emir bayırı, iç bölgesindeki Çamlık Tepe, doğuda Gaziosmanpaşa Mahallesi ve Mandıra sırtı bulunmaktadır. Bu haliyle şehrin ulaşabileceği sınırlar bellidir. Şehrin özellikle Çiftlikköy sınırı olan doğusu ve Termal Sınırı olan batısı planlamaya çok fazla müsait değildir. Samanlı dağları, Emir Bayırı, Marmara denizi, Çiftlikköy ve Termal ilçe sınırları şehrin gelişimini adeta kontrol etmektedir. Bununla beraber şehir daha çok güneydoğu ve güneybatıya yani Bursa yönüne doğru gelişim gösterebilir (Şekil 20). Bursa yolundaki deprem dönemine ait prefabrik yapılar, yerini kentsel ölçekle ele alınan yeni yapılaşmalara bırakmaktadır. Bahsedilen bölge, Yalova'nın gelişmiş bir alanı olma yolunda ilerlemektedir. Elmalık vadi ve Hacı Mehmet vadi yönleri de gelişime açık alanlar olarak değerlendirilebilir. Ancak bu bölgelerde son yıllarda açılan imar alanları son derece değerlenmiş ve alım zorlaşmıştır. Buna özellikle Üniversiteden dolayı Kadıköy ve Akköy civarı da örnek olarak gösterilebilir. Genel anlamda şehir mevcut durumda ideal olan sınırlarını çizmiş vaziyette görünmektedir. Yalova şehri gelişim süreci bazı planlamalar dahilinde değerlendirilmektedir. Bunlara örnek olarak aşağıdaki gibi kentsel ölçekli planlar gösterilebilir.

Şekil 20: Yalova Şehri, Kentsel Ölçekli Planlar

Kaynak: Yalova Çevre Düzenleme Planları.

Kentsel ölçekli planlar toplam 2.375 ha alan kaplamaktadır. Bunun 824 ha'sı mevcut ve öneri konut alanlarından oluşmaktadır. Bu planlarda kentin ana merkezi her yöne bir miktar büyütülerek büyük ölçüde mevcut haliyle korunmuş, bir miktar yoğunluk artışı önerilmiştir. Kent merkezinde alt merkez sayılabilecek merkezi iş bölgeleri yer almamaktadır. Bu durum kentsel plan kararları ile değiştirilmemiştir. Merkezler büyük ölçüde semt merkezi olarak önerilmiştir.

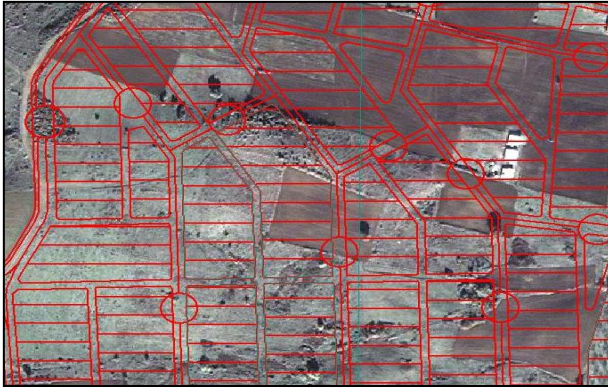
Yerleşme alanları kırmızı hatlarla çizilmiş olan şekillerde kuzey doğuda ve güney batıdaki 2 noktaya dikkat edilmesi gerekmektedir. Bunlardan ilki kuzey doğudaki Çiftlikköy sınırı ve diğeri Kadıköy sınırı'dır. Bu noktalar mevcut kent merkezinin sürekliliğinin devam ettiği alanlar olmasına rağmen Yalova belediyesinin hem belediye hem de mücavir alanı dışında (kuzey doğuda Çiftlikköy (Şekil 21), güney batıda Kadıköy belediye sınırları) kalmaktadır. İdari sınırlarla ilgili bu özel durum planlama çalışmaları başta olmak üzere her türlü proje kapsamında da ilgili idarelerin işbirliğini zorunlu kılmaktadır.

Şekil 21: Kentsel Ölçekli Planlar Çiftlikköy Sınırı
Kaynak: Yalova Çevre Düzenleme Planları

Şekil 22: Kentsel Ölçekli Planlar Kadıköy Sınırı
Kaynak: Yalova Çevre Düzenleme Planları

Şekil 23: Yalova Kent Merkezi, Farklı Yoğunluklu Doku Örnekleri
Kaynak: Yalova Çevre Düzenleme Planları

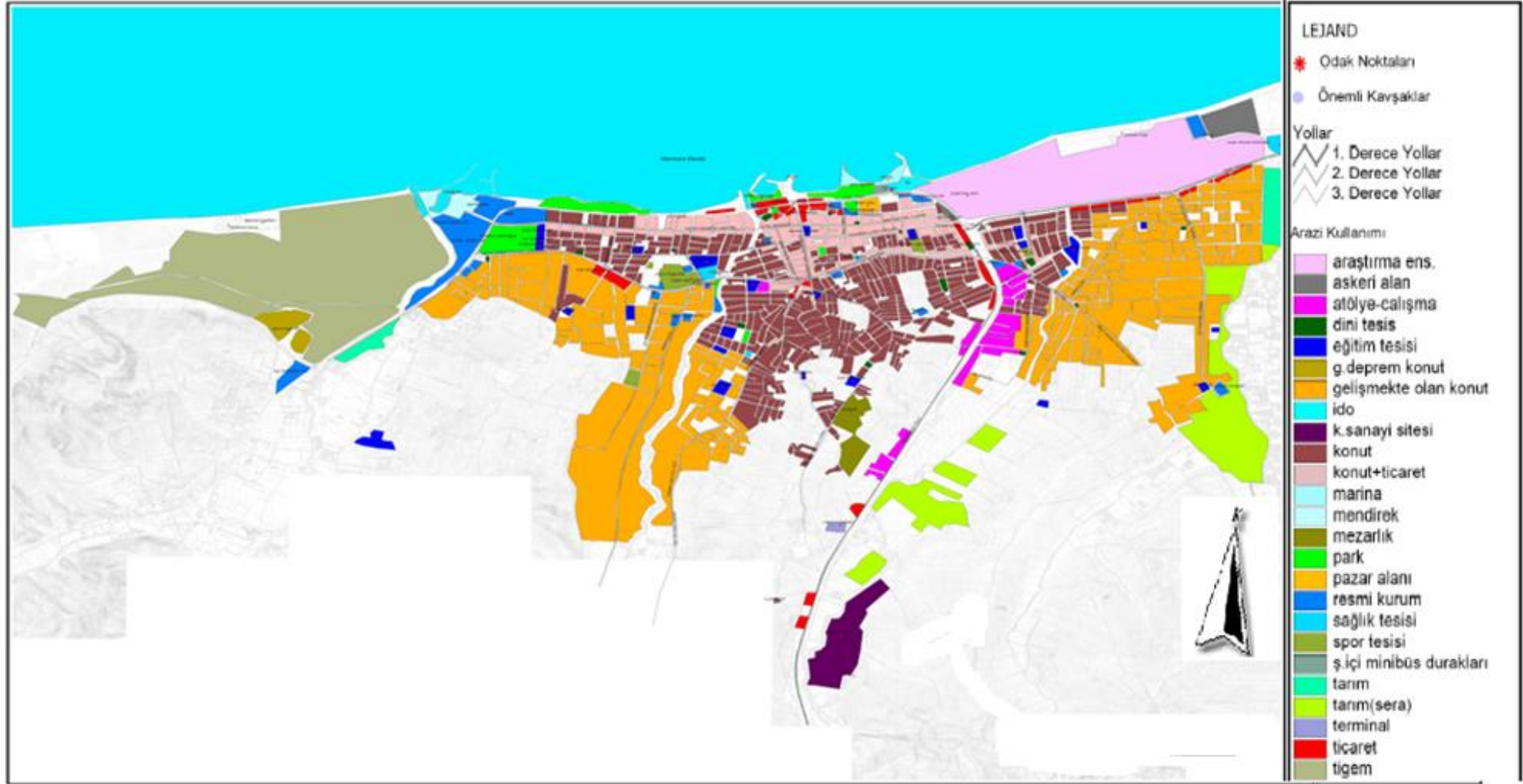
Yukarıda da ifade edildiği gibi Yalova kentsel ölçekli planların toplam 2.375 ha alan kapladığı ve yaklaşık 200.000 kişinin yer seçebileceği konut alanı kapasitesi olduğu tespit edilmiştir. Bu planlarda konut alanları toplam 824 ha alan kaplamaktadır. Bunlardan 527 ha Öneri Konut, 297 ha ise Mevcut Konut alanlarından oluşmaktadır. 200.000 kişilik kapasitenin 98.000 kişisi öneri konut alanlarında, 102.000 kişisi ise mevcut konut alanlarında yer almaktadır. Mevcut alanlardaki bu kapasitenin yaklaşık 95.000 kişisi halen mevcut olup geriye kalan 6000 kişisi yukarıda da belirtildiği üzere bu alanlarda imar planlarında verilmiş hakların halen kullanılmayan bölümlerinden oluşmaktadır (Şekil 22).

Mevcut yerleşmeleri kişi/ha şeklindeki yoğunluklar açısından değerlendirdiğimiz zaman mevcut konut alanlarında 319 kişi/ha, öneri konut alanlarında ise 197 kişi/ha değerlerine ulaşıldığı görülmektedir. Bu yoğunlukların tüm alanlar için ortalama karşılığı ise 241 kişi/ha olmaktadır.

Anılan bu yoğunlukların, planların bilgisayar ortamında, 1/1000 ölçek hassasiyetinde, içinde başkaca bir kullanım bulunmayan konut alanlarında yer aldığı düşünülürse “net yoğunluk” olarak kabul edilmeleri uygun olacaktır (Şekil 23).

4.5. Yalova Şehrinde Kullanım Alanları

Yalova şehrinde arazinin daha çok yerleşme için kullanıldığı şekil 24’de görülmektedir. Fonksiyonel olarak sanayi, turizm gibi amaçlarla da kullanım olduğu göze çarpmaktadır. Fonksiyonel dağılımın da görüldüğü şekil’de, mevcut kullanım alanı özelliklerinin büyük ölçüde, kuzey batı ve kuzey doğuda sahile yakın kesimlerdeki mülkiyeti kamuya ait alanlar ile Bursa yolunun genel olarak doğusunda kalan alanlarda Bilişim Organize Sanayi Bölgesi, Fuar alanı, Küçük Sanayi Siteleri, Araştırma Geliştirme Alanları vb çalışma alanı kullanışlarını yer almaktadır. Şehrin orta kısımları genel olarak yerleşmeye ayrılmış durumdadır. Kuzeybatıda turizm amaçlı bir bölüm, yeni üniversite kampüsü, spor kompleksi de, önerilen ve mevcut önemli kullanışlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

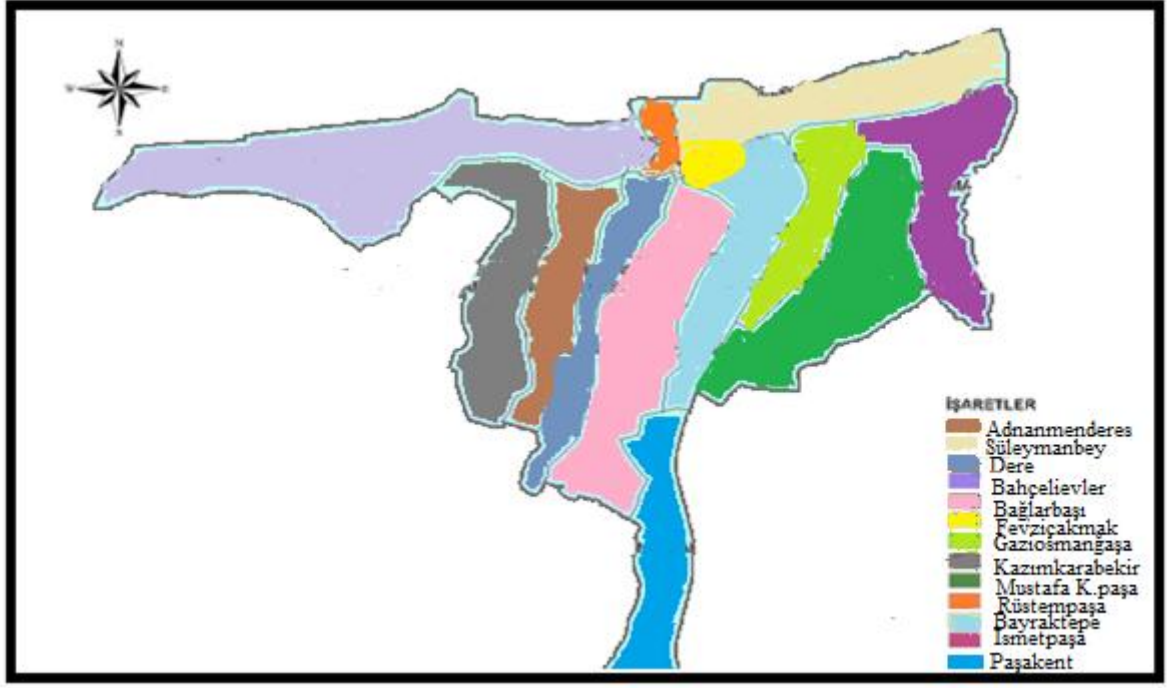

Şekil 24:Yalova Şehri Kullanım Alanları
Kaynak: Yalova Belediyesi

Özellikle şehrin doğu kıyılarında Araştırma Enstitüsünün geniş bir alan kapladığı görülmektedir. Şehrin en güneyinde sanayi sitesi mevcuttur. Şehrin orta kıyı bölümünde özellikle limana yakın sahil hattında park alanları geniş yer kaplamaktadır. Yine orta kıyı bölümlerde ticaret alanları göze çarpmaktadır. Şehrin en batısında Tigem(çiçek) arazisi geniş alan kaplamaktadır. Dini tesisler ve eğitim kurumları, şehrin muhtelif kesimlerine yerleşme yoğunluğuna göre dağılmıştır. Konut alanları daha çok şehrin orta bölümlerinde yaygınken, gelişmekte olan konut alanları daha çok şehrin güneydoğu ve güneybatı kesimlerinde yaygındır. Kıyı alanlarına paralel olarak konut-ticaret alanları yoğunluktadır. Resmi kurumlar daha çok şehrin kıyılarındaki eski yerleşim alanlarında yoğunur. Şehir içinde sayılabilecek bazı alanlarda çiçek tarımı için ayrılan araziler de görülebilmektedir.

4.6. Yalova Şehrindeki Mahalleler

Yalova şehrinde 13 tane mahalle mevcuttur. Bu mahalleler kıyıdan itibaren, Bahçelievler, Rüstempaşa, Süleymanbey, Fevzi çakmak, Adnan menderes, İsmet paşa, Kazımkarabekir, Gaziosmanpaşa, Mustafa Kemal Paşa, Bağlarbaşı, Dere, Bayrak Tepe ve Paşa Kenttir (Şekil 25-26). Bu mahallelerin şehri oluşturduğu düşünülürse toplam nüfusu 104,737 kişiden oluşmaktadır. Yalova merkeze bağlı Kadıköy beldesindeki Merkez ve Özden mahalleleriyle bu oran artmaktadır. Genel olarak Sahil şeridindeki mahallelerde nüfus ve yerleşme yoğunken, kıyılardan itibaren dağların eteklerine doğru yerleşme ve beraberindeki nüfus yoğunluğu biraz daha azalmaktadır. Gelişmişlik yönünden mahalleler açısından çok ciddi farklar olmasa da, bazı mahalleler bu açıdan öne çıkmaktadır.

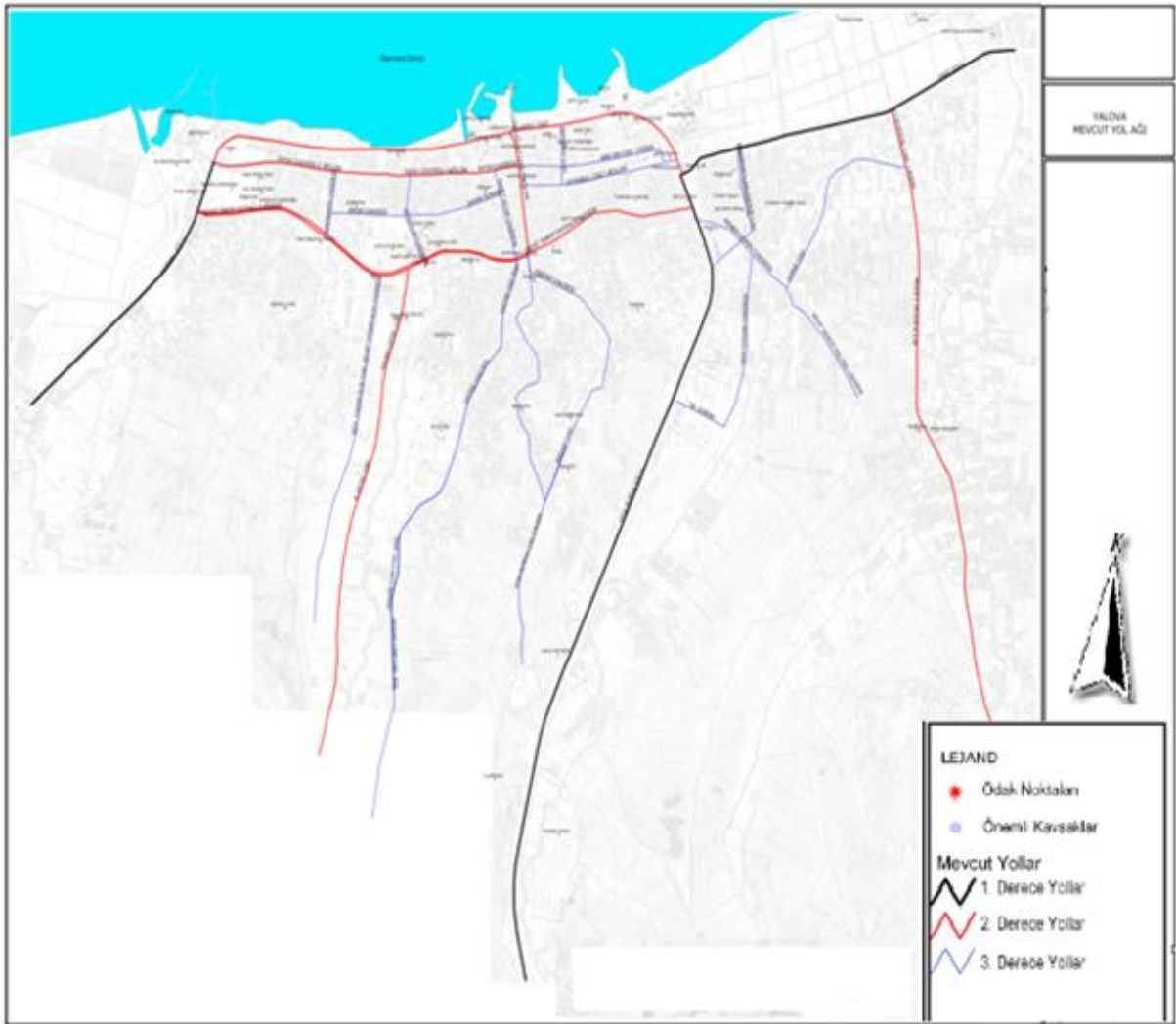

Şekil 25: Mahallelerin Şehirdeki Dağılımı(E.Kazel)

Şekil 26: Şehirdeki Mahallelerin Sınırları (Google Earth)

Yalova şehrinde bulunan mahallelerin genel görünümü ve sınırları şekil 25 ve 26'da mevcuttur. Bu mahallelerden Bahçelievler, Rüstem Paşa ve Süleyman bey mahalleleri kıyı alanlarında bulunurken, diğer mahalleler şehrin iç kesimlerinde ve yamaçlarda yer almaktadır. Paşa kent mahallesi samanlı dağının eteklerinde kurulmuş, uç mahalle özelliği taşımaktadır. Diğer mahalleler daha çok kıyı şeridine paralel uzanmaktadır. Bunun nedeni, kıyıya yakın alanların hem düz bir yüzeye sahip olması, hem de ulaşım açısından uygun koşullar sunmasıdır. Bunun yanında şehrin canlılığı da kıyı alanlarında daha çok olmaktadır.

Şekil 27: Şehirdeki Mahallelerin Birbiriyle Olan Ana Yol Bağlantıları
Kaynak: Yalova Belediyesi

Şekil 27’de Yalova şehrini oluşturan mahallelerin yol güzergâhları mevcuttur. Buna göre mahalleler, önemli yol ağları ile birbirine bağlanmış durumdadır. 1.derece yollar doğuda Çiftlikköy’den şehir ile bağlantıyı sağlayan Atatürk Bulvarı, batıda Termal-Çınarcık ile Yalova şehrinin bağlantısını sağlayan Termal yolu ve güneyde Bursa yoludur. 2. ve 3. Derece yollar daha çok şehrin içindeki ana arterleri ve caddeleri oluşturmaktadır.

4.6.1. Kâzımkarabekir Mahallesi

Şekil 28: Kâzımkarabekir Mahallesi (Yalova Belediyesi)

Şehrin batı bölümünde sınırı oluşturan mahalledir. Kazım Karabekir Mahallesi, Yalova şehri içinde nerede ve hangi sokaklardan oluştuğu yukarıdaki şekilde gösterilmektedir. Şehir içerisinde yaklaşık olarak 850 bin metre karelik bir alan kaplamaktadır. 4.270 bin kişi yaşamaktadır. Mahallede Adnan Menderes mahallesiyle sınırı oluşturan Ali Şener caddesi mevcuttur. Doruk caddesi ise mahallenin ortasından kuzeye doğru inmektedir. Şehit Ömer Faydalı caddesi ise Bahçelievler Mahallesi ile sınırı oluşturmaktadır. Doruk ve Şehit Ömer Faydalı caddelerinin kesiştiği yerlerde Kipa alışveriş merkezi yer almaktadır. Ayrıca muhtarlık, su deposu ve Emir Bayırı Camii göze çarpmaktadır. Gelişmişlik açısından olumsuz özelliklere sahip olmaması ve şehrin merkezine yakın olması bir avantaj oluşturmaktadır.

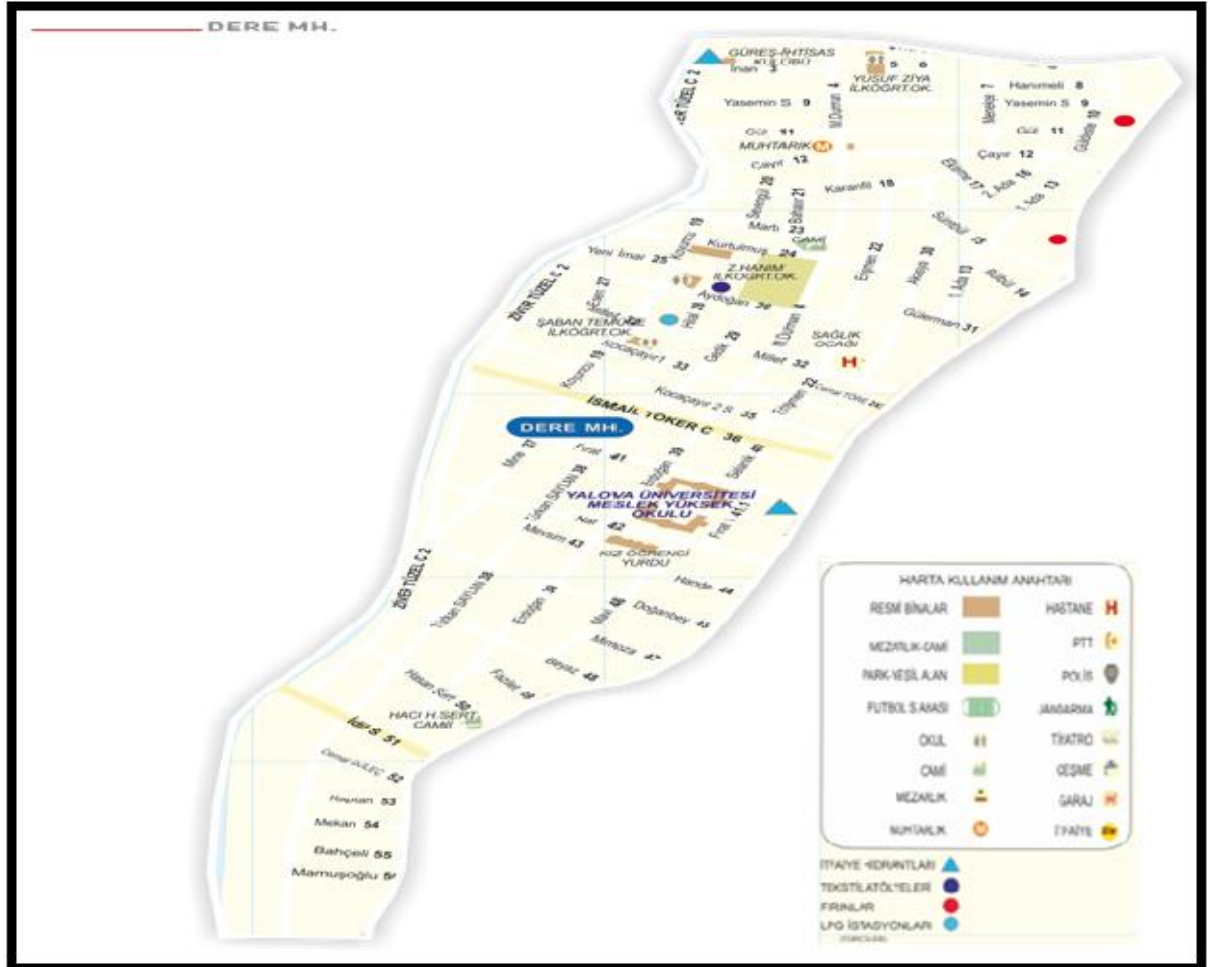
4.6.2. Adnan Menderes Mahallesi

Şekil 29: Adnan Menderes Mahallesi (Yalova Belediyesi)

Şehrin batı kısmında orta bölümlerde bulunan mahalledir. 2011 yılında alınan bir karar ile Kazımkarabekir mahallesinden ayrılarak yeni bir mahalle özelliği kazanmıştır. 1 milyon 200 bin metre karelik bir alan kaplamaktadır. 8.650 bin kişi yaşamaktadır. Hacımehmet Ovası olarak bilinen Adnan Menderes Mahallesi Yalova şehrinin en hızlı gelişen mahallesi durumundadır. Sürekli bir binanın yükseldiği mahalle, inşaat sektörünün pilot bölgesi durumuna gelmiştir. Şehit Ömer Faydalı caddesi, Ali Şener caddesi ve Kurtuluş caddesi arasında kalan alan Adnan Menderes Mahallesi olarak kabul edilir. Ali Şener caddesi en işlek caddelerinden birisidir. Toki konutları bu mahallede yaygındır. Birbirini kesen cadde ve sokak sistemi göze çarpmaktadır.

4.6.3. Dere Mahallesi

Şekil 30: Dere Mahallesi (Yalova Belediyesi)

Dere mahallesi Kazımkarabekir ve Bağlarbaşı mahallesinin arasında yer alan ve Bağlarbaşı mahallesinden ayrılıp yeni kurulan (2011) mahallelerden birisidir. Şehir içerisinde yaklaşık olarak 1 milyon 175 bin metre karelik bir alan kaplamaktadır. 7.548 kişi yaşamaktadır. Son yıllarda gelişme ivmesi yakalayan mahallede yeni yapılar da inşa edilmektedir. Şehit Ömer Faydalı caddesi, Yalova Deresi, Vatan caddesi ve Kurtuluş caddesi arasında kalan alan Dere mahallesidir. Ömer faydalı caddesi, ve Vatan caddesi sınırlarını oluşturmaktadır. İsmail Toker caddesi ise mahallenin ortasından geçmektedir. Mahalle planında en çok göze çarpan yerleşmeler Yalova Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu ve yurtlarıdır.

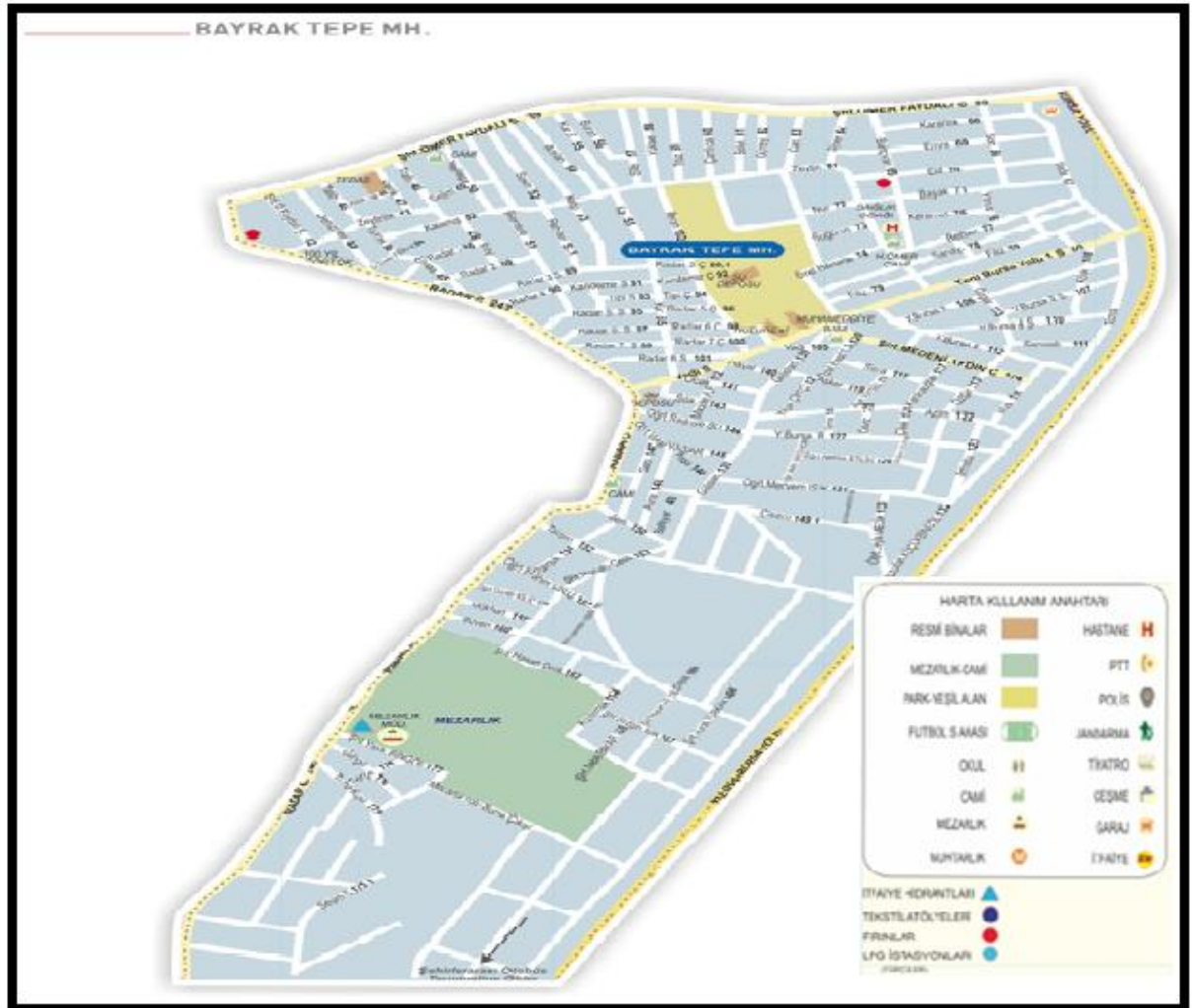
4.6.4. Bağlarbaşı Mahallesi

Şekil 31: Bağlarbaşı Mahallesi (Yalova Belediyesi)

Bağlarbaşı Mahallesi rakımı (deniz seviyesinden yüksekliği) 6 metredir. Yaklaşık olarak şehir’de kapladığı alan 2 milyon 700 bin metre karedir. Bu haliyle Bağlarbaşı Mahallesi, kapladığı alan bakımından Paşakent mahallesinden sonra, şehir içindeki en büyük ikinci mahalle özelliği göstermektedir. 2011 yılında kurulan yeni mahallelerden birisidir. Mahalle nüfusu 10.026 kişi olarak tespit edilmiştir. Şehit Ömer Faydalı caddesi, Radar caddesi, Vatan caddesi ve Karatepe sınırı arasında kalan alanın ismi Bağlarbaşı Mahallesi'dir. Eski Bursa caddesi en işlek caddelerinden biridir. Bağlarbaşı Mahallesinde son yıllarda yapılan fizibilite çalışmaları dahilinde kentsel dönüşüm çalışmaları başlamaktadır. Özellikle Yalova şehrinin bir deprem kuşağında olduğu düşünülürse, bu tür çalışmaların yapılması önemli bir gelişmedir.

4.6.5. Bayrak Tepe Mahallesi

Şekil 32: Bayrak Tepe Mahallesi (Yalova Belediyesi)

Yalova şehrinin orta bölümünde bulunan Bayrak Tepe mahallesi, Yalova şehrinde kurulan yeni mahallelerden birisidir (2011). Özellikle yerleşme ve nüfus yoğunluğu Yalova’da yeni idari birimler oluşturulmasına zemin hazırlamıştır. Bunlardan birisi olan Bayrak Tepe Mahallesi, şehirde 1 milyon 650 bin metre karelik bir alan kaplamaktadır. Bayrak Tepe mahallesinin nüfusu 7.552 kişi olarak tespit edilmiştir. Özellikle son yıllarda artan şehir nüfusuna paralel olarak Bayrak Tepe Mahallesinde de nüfus ve yerleşme yoğunluğu artmaktadır. Şehit Ömer Faydalı caddesi ve Yalova Bursa Yolu, Radar caddesi ve Paşakent Mahallesi’nin kuzey sınırı arasında kalan kısım Bayrak Tepe mahallesidir. Mahalle planında su deposu ve mezarlık ilk dikkat çeken alanlardır. Yeni Bursa yolu mahallenin ortasından geçen işlek alanlardan birisidir.

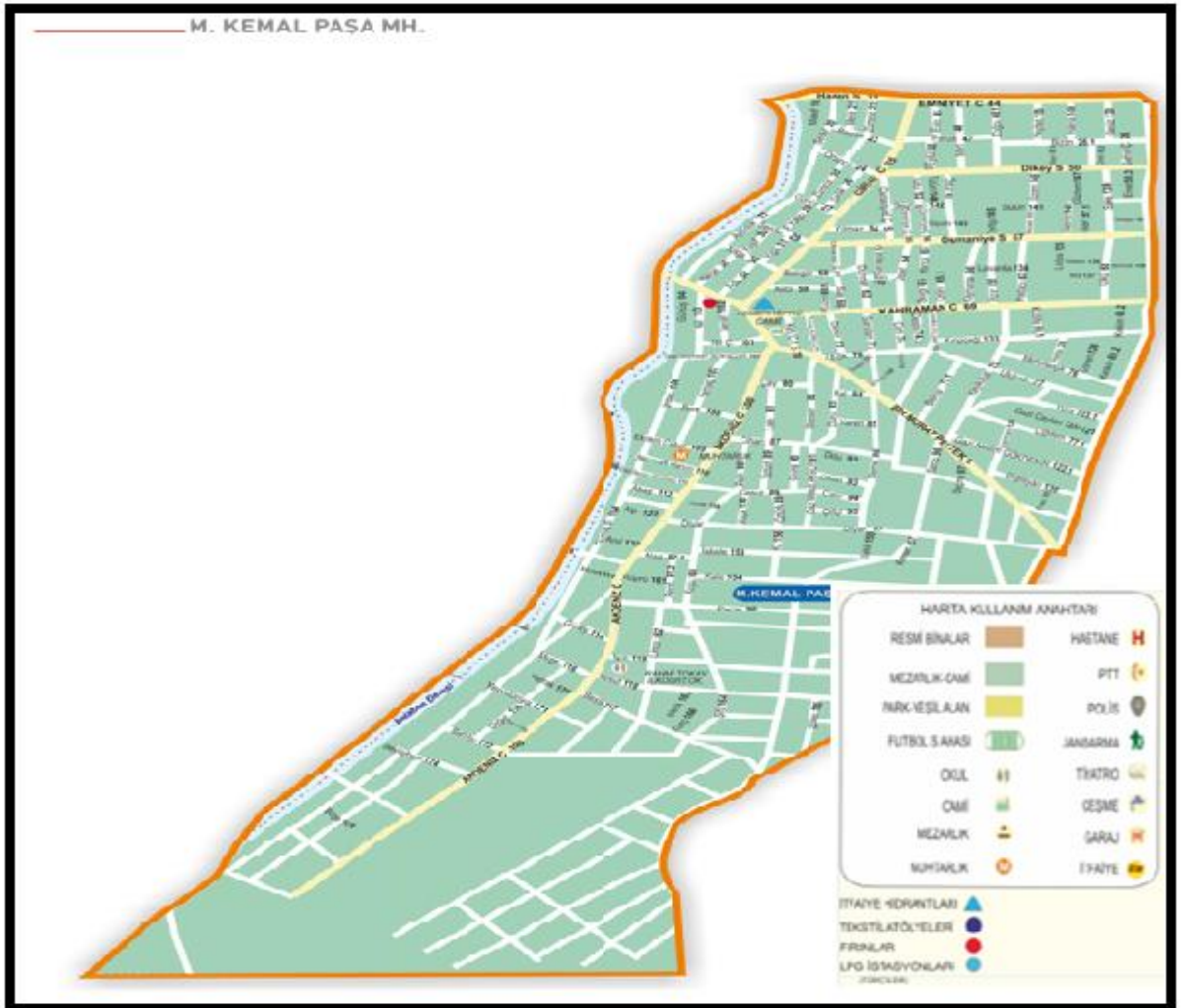
4.6.6. Gazi Osman Paşa Mahallesi

Şehir 33: Gazi Osman Paşa Mahallesi (Yalova Belediyesi)

Gazi Osman Paşa Mahallesi, Yalova şehrindeki önemli yerleşme alanlarından birisidir. 1962 yılında kurulmuştur. Şehir içerisinde 1 milyon 40 bin metre karelik bir alan kaplamaktadır. Gazi Osman Paşa Mahallesinde mevcut nüfus 10.125 kişi olarak tespit edilmiştir. Gazi Osman Paşa mahallesinde yaşayan nüfusun büyük bölümünü Bulgaristan göçmenleri oluşturmaktadır. Bulgar semti diye de adlandırılan bu mahalle, 1990'lı yıllarda ülkemize gelen diğer balkan göçmenleri de yaşamaktadır. Balaban deresi, mahallenin doğu sınırını oluşturmaktadır. Yalova Bursa yolu ise batı sınırı oluşturur. Atatürk bulvarı, Çiftlikköyden itibaren başlayıp Yalova şehrine dahil olan en işlek yol aksıdır. Plevne caddesi önemli caddelerdendir. Askeri şube, polis karakolu , sebze-meyve hali ve itfaiye göze çarpan alanlardır.

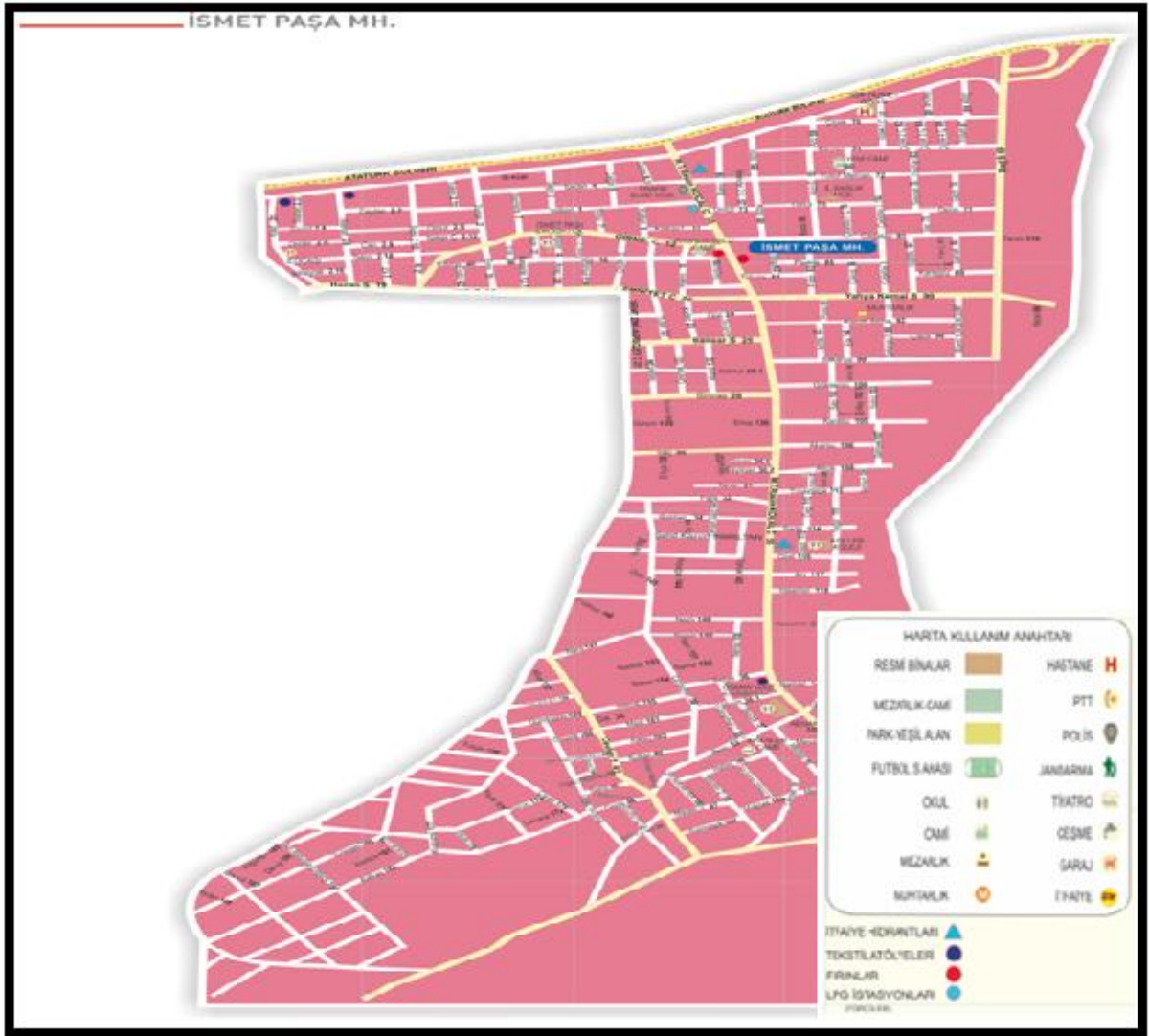
4.6.7. Mustafa Kemal Paşa Mahallesi

Şekil 34: Mustafa Kemal Paşa Mahallesi (Yalova Belediyesi)

Mustafa Kemal Paşa Mahallesi rakımı (deniz seviyesinden yüksekliği) 16 metredir. Yalova şehrinde kapladığı alan 2 milyon 650 bin metre karedir. Yani bu oranla Yalova şehrindeki en büyük alan kaplayan üçüncü mahalledir. Mustafa Kemal Paşa mahallesinde toplam nüfus 5.646 kişi olarak tespit edilmiştir. Balaban deresi mahallenin Gazi Osman Paşa mahallesi ile olan sınırını oluşturur. Girne caddesi, Şehit Murat Peltek caddesi, Karaman caddesi ve Akdeniz caddesi, Kemer Köprü camisinin olduğu alanda birleşmektedir. En uzun caddesi ise eğim doğrultusunda inen Akdeniz caddesidir.

4.6.8. İsmet Paşa Mahallesi

Şekil 35: İsmet Paşa Mahallesi (Yalova Belediyesi)

İsmet Paşa Mahallesi, Çiftlikköy ilçesi ile sınırı oluşturan mahallelerden birisidir. Yani şehre doğu tarafından girişte kurulu olan yerleşme alanıdır. Yalova şehri içerisinde 1 milyon 850 bin metre karelik bir alan kaplamaktadır. İsmet Paşa mahallesinin toplam nüfusu 9.800 kişi olarak tespit edilmiştir. Atatürk Bulvarı, en işlek yol aksıdır. M.T.Rasim Koçal caddesi ise mahallenin tam ortasında bulunan en uzun caddesidir. Birbiriyle ilişkili cadde ve sokaklar şekilde ilk göze çarpan unsurlardır.

4.6.9. Bahçelievler Mahallesi

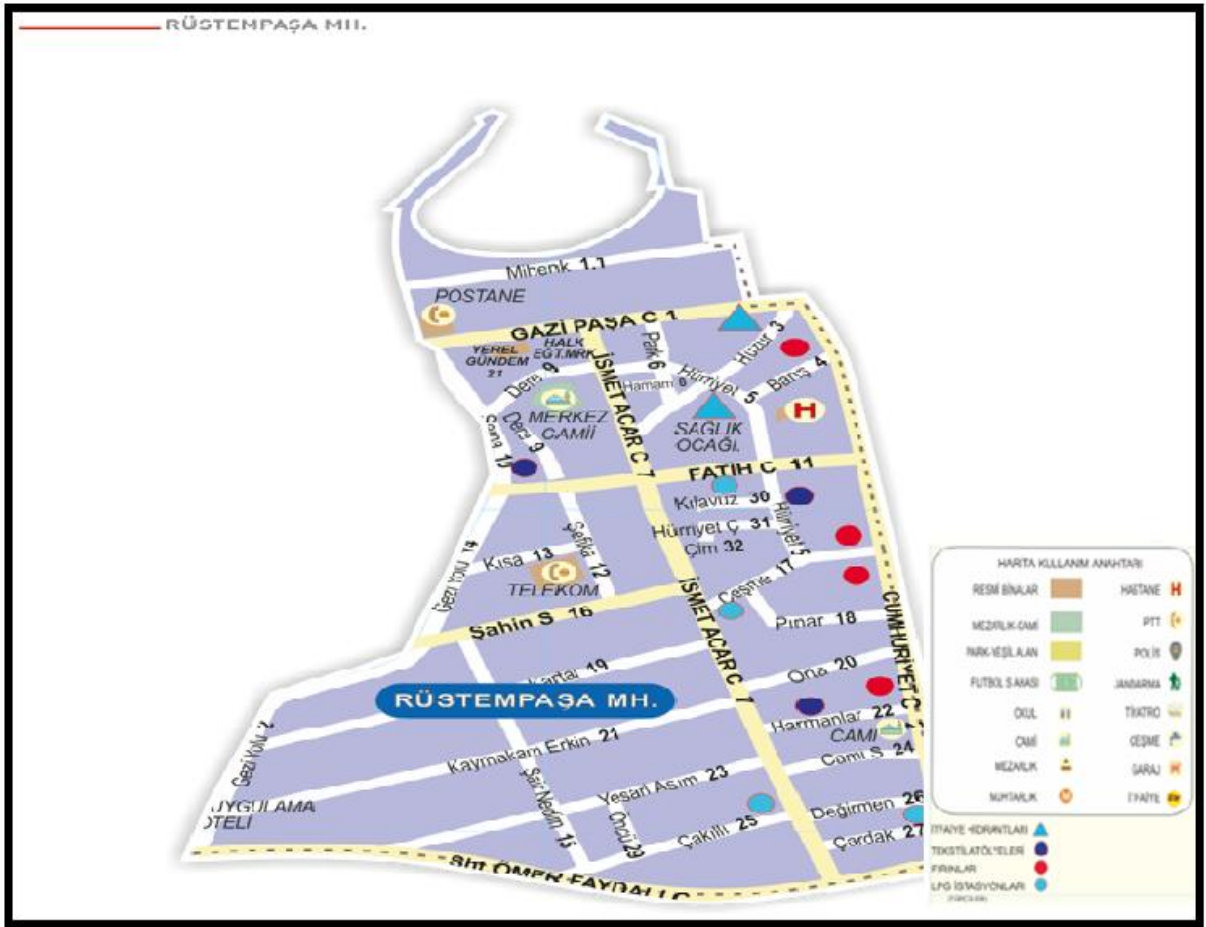

Şekil 36: Bahçelievler Mahallesi (Yalova Belediyesi)

Bahçelievler Mahallesi deniz seviyesinden yüksekliği 4 metre civarındadır. Şehrin kıyı şeridinde 1962’de kurulmuş eski mahallelerden birisidir. Şehir’de kapladığı alan yaklaşık olarak 860 bin metre karedir. Bahçelievler mahallesinde toplam nüfus 14.073 kişi olarak tespit edilmiştir. Bu oranla en fazla nüfuslu mahalle özelliği göstermektedir. Aynı şekilde en yoğun nüfuslu mahallelerden birisidir. Kadın nüfus bu mahallede erkek nüfusa oranla daha fazladır.

Gazi Paşa caddesi ve Fatih caddesi bu mahalle'de kıyıya paralel olarak giden ana caddeler olarak belirgin bir şekilde görülmektedir. Gazi Paşa caddesi trafiğe kapalı yürüyüş yolu olarak kullanılmaktadır ve en işlek sosyal donatı alanıdır. Arboretium, Deprem anıtı ve stadyum, mahallede göze çarpan unsurlardır. Bahçelievler mahallesi refah seviyesi dahil olmak üzere diğer özellikler açısından da Yalova şehrindeki en gelişmiş mahallelerin başında gelmektedir.

4.6.10. Rüstempaşa Mahallesi

Şekil 37: Rüstempaşa Mahallesi (Yalova Belediyesi)

Rüstem Paşa Mahallesi rakımı (deniz seviyesinden yüksekliği) 5 metredir. Cumhuriyetin kuruluş dönemine denk gelen Yalova şehrindeki en eski mahallelerden birisidir. Yalova şehrinde kapladığı alan 250 bin metre karedir. Bu oranla şehirde en az yer kaplayan mahalle özelliği göstermektedir.

Rüstem Paşa mahallesinde toplam nüfus 6.698 kişi olarak tespit edilmiştir. Bu mahallede kadın nüfus erkek nüfustan fazladır. Kıyı şeridinde dar bir sınırı olmakla beraber balıkçı barınakları bu mahalle sınırında yoğundur. İsmet Acar caddesi, Şehit Ömer Faydalı caddesi, Gazi Paşa caddesi, Fatih caddesi ve Cumhuriyet caddeleri bu mahalleden geçmektedir. Sağlık ocağı ve Postane mahalledeki en belirgin kurumlardandır. Mahalle daha çok şehrin içerisine sokulmuştur. Bununla beraber Yalova şehrindeki en gelişmiş mahallelerden birisidir.

4.6.11. Fevzi Çakmak Mahallesi

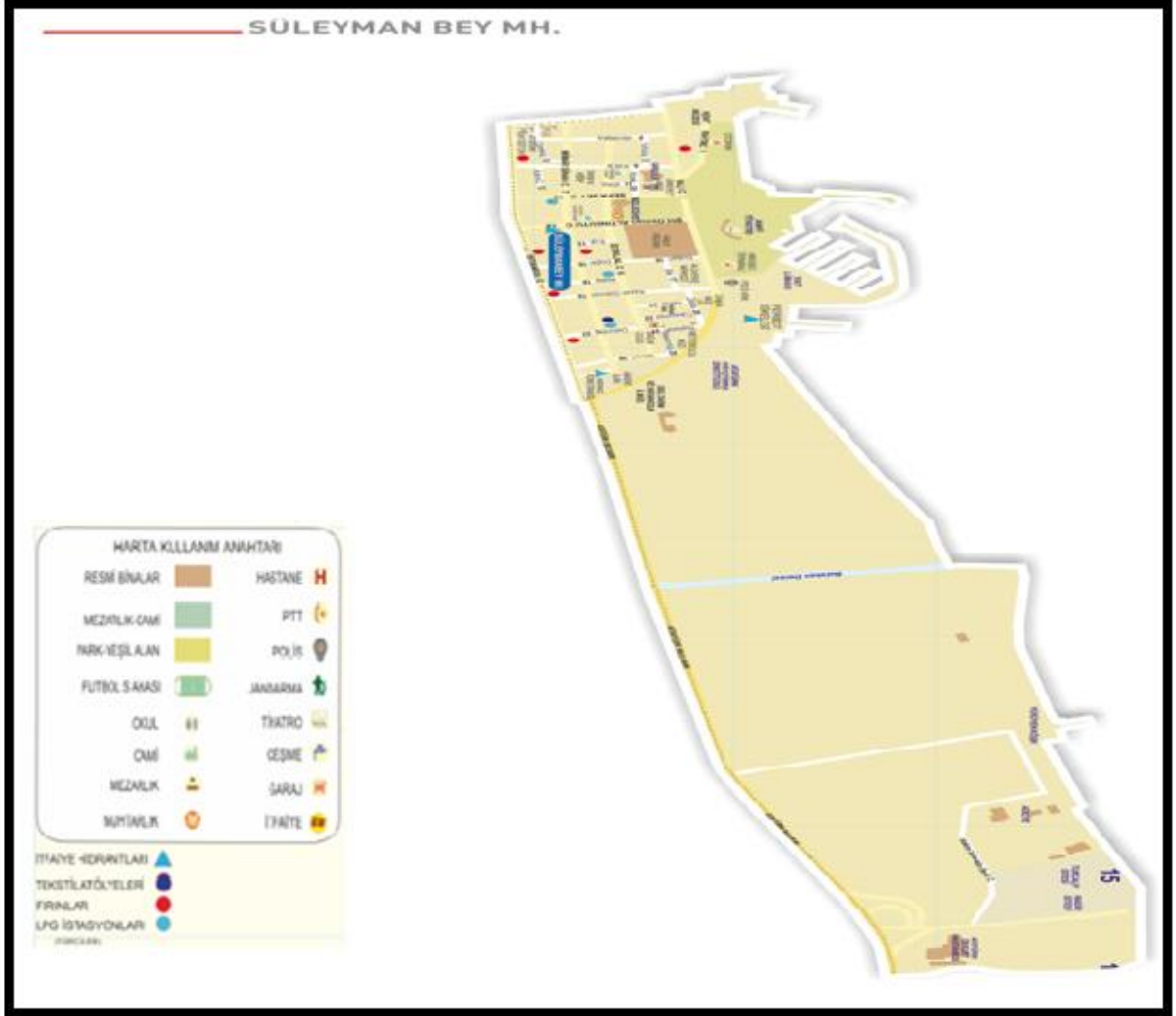

Şekil 38: Fevzi Çakmak Mahallesi (Yalova Belediyesi)

Fevzi Çakmak Mahallesi kıyı şeridinde sınırı yoktur. Daha çok şehrin orta bölümünde alan kaplamaktadır. Fevzi Çakmak mahallesinin Yalova şehrinde kapladığı alan 260 bin metre karedir. Bu oran ile en az yer kaplayan mahallelerden birisidir.

Mahallenin toplam nüfusu 9.437 kişidir ve bu oranlar ile en yoğun nüfuslu mahallelerden birisidir. 1962’de kurulmuştur. Şehrin en eski mahalleleri arasındadır. Aynı zamanda şehrin ticaret merkezlerinden birisidir. Fevziçakmak Mahallesi’nin Şehit Ömer Faydalı Caddesi, Cumhuriyet Caddesi, Yalova Bursa Yolu ve İstanbul Caddesi arasında kalmaktadır. Birbirine paralel ve dikey yol sistemleri görülebilmektedir.

4.6.12. Süleyman Bey Mahallesi

Şekil 39: Süleyman Bey Mahallesi (Yalova Belediyesi)

Süleyman Bey Mahallesi rakımı (deniz seviyesinden yüksekliği) 9 metredir. Şehrin kıyı şeridindeki üç mahalleden birisidir. Çiftlikköy ile sınırı oluşturmaktadır. Şehrin en eski yerleşim alanlarından birisidir.

Yalova şehrinde kapladığı alan 1 milyon 300 bin metre karedir. Mahallede toplam nüfus 9.032 kişi olarak tespit edilmiştir. Şehrin en eski(1921) ve gelişmiş mahallelerinden birisidir. Balaban deresi, Atatürk Bulvarı önemli güzergahlardandır. Adliye, Atatürk Devlet Hastanesi ve Yürüyen Köşk mahallenin yerleşme açısından seyrek olduğu doğu bölümünde bulunur. Yerleşmelerin yoğun olduğu alanlarda ise Halk pazarı, Anfi Tiyatro, Atatürk Araştırma Merkezi, Kent müzesi yer almaktadır. Aynı şekilde kıyıda Yat limanı, Feribot iskelesi, minibüs terminali ve Polis karakolu mevcuttur. Yalova Valilik binası, Belediye binası ve bu idari yapılara bağlı ilgili kurum ve kuruluşlar mahalle sınırları içerisindedir. Bu haliyle Süleyman Bey mahallesi, resmi kuruluşların en yoğun olduğu idari pozisyon üstlenen ve şehrin en merkezi bölgesi olarak bilinen mahallesidir.

4.6.13. Paşakent Mahallesi

Paşakent Mahallesi Samanlı dağlarının eteklerinde yer alan mahallenin rakımı (deniz seviyesinden yüksekliği) 135 metredir. Yalova şehrindeki yeni mahallelerden, yani kurulan en son mahalledir. Öncesinde merkeze bağlı bir köy olan Paşakent, özellikle 1999 büyük Marmara depreminden sonra kalıcı konutların inşasıyla kurulmuştur ve sonrasında mahalle özelliği kazanmıştır. Şehirde kapladığı alan 2 milyon 750 bin metre karedir. Mahallede yaşayan toplam nüfus 1.880 kişi olarak tespit edilmiştir. Bu haliyle eşit bir oran söz konusudur. Paşakent mahallesinin büyük bölümü imara kapalı ormanlık alanlardan oluşmaktadır. Yerleşme alanları çok az bir yer kaplamaktadır. Ormanların yok edilmesini önlemeye yönelik çalışmalar yapılmakla beraber bu konuda daha sıkı önlemler alınmalıdır.

V. BÖLÜM

5. ŞEHRİN FONKSİYONEL ÖZELLİKLERİ

5.1. Yalova Şehrinin Fonksiyonel Yapısı ve Ekonomik Durumu

Şehirler, belirli sayıda insanların yaşadığı ve çok farklı fonksiyonların toplandığı yerleşim merkezleridir. Bir yerleşmenin şehir sayılmasında nüfus ölçütü olmasının yanı sıra şehrin kendine has bazı fonksiyonlarının baskın olması önemlidir. Fonksiyon kavramı her bilim dalında farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Genel olarak fonksiyon kavramı; iş, görev, ödev, rol, hizmet, vb. gibi anlamlara gelmektedir (Doğanay, 1994). Bilindiği gibi şehir fonksiyonları, şehir tanımlamalarında ve sınıflandırmalarında önemli bir yeri olan, şehir içinde her biri ayrı bir özellik taşıyan şehrin önemli hizmet alanlarıdır. Bu suretle şehir fonksiyonları esas itibarıyla şehrin devamlılığını sürdürmesinde, gelişmesinde ve çevresiyle sürekli olarak iletişim halinde bulunmasında önemli bir yeri olan, şehirde ve çevresinde bulunan kaynakların doğru bir şekilde kullanılmasını sağlayan, işlevler ve faaliyetler bütünü olup şehirlerin çevrelerine göre merkez olma özelliğini veren faktörlerden biridir (Bayartan, 2002: 30-31).

Şehir coğrafyası çalışmalarında fonksiyon kavramı ve kavramın pratikteki uzantısı üzerine birçok araştırma yapılmıştır. Örneğin Denker, fonksiyon kavramını, bir yandan mekâna ihtiyaç gösteren faaliyet ve faydalanmaları, diğer yandan şehrin yakın ve uzak çevresi ile olan ilişkisi ve bağıntılarını ifade etmek şeklinde tanımlamaya çalışmıştır (Denker, 1977). Böylece fonksiyonların, şehir içinde farklı şekilde toplanması ve birbirini tamamlaması ile şehrin yapısı oluşmaktadır. Bunun yanı sıra bir şehrin merkezi bir rol üstlenmesi, onun çevresindeki daha küçük yerleşmelerle kurduğu ilişkiye bağlı olarak gelişir. Böylece şehirler iş bölümünün yoğunlaştığı ve mesleki ihtisaslaşmanın gerçekleştiği yerler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şehrsel fonksiyonlar, yerleşmenin gelişimi esnasında kuruluş yeri özellikleri, tarihi-kültürel gelişimi ve ekonomik faaliyet türlerinin yoğunluk derecesine göre farklılık göstermektedir. Şehirler sahip olduğu fonksiyonlara göre bazı tiplere ayrılabilirler (Tümertekin, 1973: 32). Bu doğrultuda Yalova şehri özelinde fonksiyonel yapıyı ele almak gerekmektedir.

Yalova şehri özellikle ulaşım açısından çok önemli bir konuma sahiptir. Ulaşım alternatifleri diğer fonksiyonel özellikleri etkilemiştir. Şehir’de daha çok ticaret ve turizm fonksiyonları hâkimdir.

5.2. Yalova’da Ekonomik Fonksiyonlar

Yalova’da ekonomik hayat, sanayi sektöründe; tekstil, kimya, kâğıt gibi alanlar, hizmetler sektörü içinde kamu-özel sektörlerindeki iş kolları ve turizm sektörüne dayanmaktadır. Bununla beraber Yalova’nın metropollere ve büyük pazarlara yakınlığı, ulaşımın kolay, iklim koşullarının uygunluğu ve Yalova Atatürk Bahçe Kùltürleri Merkez Araştırma Enstitüsü’nün yapmış olduğu kaliteyi artırma çalışmalarına bağlı olarak çiçek üretim miktarı ve kalitesinin iyi olması, üreticilerin yeterli teknik bilgiye sahip olması gibi faktörler sonucunda önemli bir seracılık ticaret ve pazarlama merkezi haline gelmiştir. Süs bitkileri yetiştiriciliği salon ve süs bitkileri, bahçe ve çevre düzenlemesinde kullanılan ağaçlar, soğanlı ve rizomlu süs bitkileri, kesme çiçek ticareti vardır. Kesme çiçek üretimi ağırlıklı olarak başta Kadıköy merkez olmak üzere Elmalık yolu, Elmalık köyü, Kazimiye, Çiftlikköy, Laledere ve Hacımehmet köylerinde yapılmaktadır. Saksı çiçek üretimi ise; Yalova şehri, Altınova ve Taşköprü de gerçekleştirilmektedir. Yalova’da yetiştirilen süs bitkileri ülkenin her yerine pazarlandığı gibi, yurt dışına da ihracatı yapılmaktadır. Mayıs ayından Ekim ayına kadar kesme çiçek ihracatı yapılmaktadır. Üretimi yapılan ürünlerin Yalova şehri ile ticari açıdan ilişkilidir. Bütün bunlar Yalova şehrinde ekonomik olarak belirleyici unsurlar şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Ekonomi ve Dış Politika Araştırmalar Merkezi’nin (EDAM) 2009 yılında yayınladığı Türkiye’de yerleşmelerin görece rekabet güçlerini ortaya çıkarmak için oluşturduğu “Rekabet Endeksi”nde, Yalova Türkiye genelinde 7. sırada yer almıştır. Bunun alt endekslerinden Sosyal Sermaye Endeksi’nde ise 5. sırada, Ekonomik Etkinlik ve Canlılık Endeksi’nde 7. sırada bulunmaktadır. Bu veriler Yalova’nın gelişmişlik seviyesinin ortalamanın üzerinde olduğunu bize göstermektedir. Bununla beraber son yıllarda bu gelişmişlik artarak devam etmektedir. Yalova şehrinde çeşitli ekonomik sektörlerde çalışan kişilerin dağılımı tablo 15’de verilmiştir.

Yalova Şehri	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı
Sanayi-İmalat	48	3.984
Madencilik	3	298
İnşaat	678	7.293
Ticaret	1.024	5.358
Ulaştırma-Haberleşme	63	1.861
Gıda Sektörü	692	2.364
Finans-Sigorta	21	206
Eğitim	130	1.040
Bilgi-İletişim	53	299
Mesleki-Bilimsel-Teknik	93	1.736
Kamu Sektörü	47	2.488

Tablo 15: Şehirdeki İstihdam Dağılımı

Toplam çalışan nüfusun sektörlere göre dağılımı incelendiğinde; çalışanların büyük bölümünün imalat yapan işyerlerinde ve inşaat sektöründe çalıştığı görülmektedir. Ticaret ve kamu sektörlerinde çalışan kişi sayısı da dikkati çekmektedir. Özellikle son yıllardaki gelişim, bütün sektörler etki etmiştir. Bunların dışında aktif nüfusun çoğu ise hizmetler sektörü içinde yer almaktadır. Bununla beraber Kamu sektörü, şehirde sanayi dışında önemli bir istihdam alanı oluşturmaktadır. Çalışanların %15'i kamu sektöründe, %'de 85'i ise özel sektörde çalışmaktadır. Yalova şehrinde sanayi ve diğer ekonomik faaliyetler dışında özellikle kamuda istihdam edilen kişilerin dağılımına baktığımızda merkezleri şehirde bulunan bu kurumların en çok istihdam sağlayan bölümleri; sağlık ve emniyet müdürlükleridir. Hizmetler sektöründeki %59,2'lik il oranı, ve 68,2'lik şehir oranı, %50,1'lik orana sahip Türkiye ortalamasının üzerindedir. Gelişmişlik açısından bu oranlar bize Yalova açısından olumlu fikir verebilmektedir.

SEKTÖR	2013(İl)	2013(Şehir)
	Oran(%)	Oran(%)
Tarım	11,7	4
Sanayi	29,0	28,5
Hizmet	59,2	67,5

Tablo 16: Nüfusun Yalova İli ve Yalova Şehri Sektörel Dağılımı

Yalova şehrinde hizmetler sektöründe çalışanların oranı fazladır (Tablo 16). Yalova şehrindeki nüfusun özellikle sanayi ve tarımda çalışanlarının büyük bölümü şehrin dışındaki işletmelerde çalışmaktadır. Özellikle Yalova şehri ile hemen hemen iç içe olan Çiftlikköy ilçesi ve Yalova ilçe merkezine bağlı köylerinde çalışmaktadırlar. Bunlarla beraber Yalova şehrinde nüfusun %10,1 'i ise işsizdir. Bu oran 7,9'luk işsizlik oranına sahip olan Türkiye'nin üzerindedir.

5.2.1. Sanayi Fonksiyonu

Yalova, genel yapısı itibariyle bir sanayi şehri görünümünde değildir. Yalova'da bulunan sanayi tesislerinin sayısı oldukça azdır. Ancak mevcut sanayi tesisleri ülkemizin ve dünyanın önemli sanayi tesisleri arasında yer almaktadır. Yalova'da kamuya ait sanayi yatırımı bulunmamaktadır. Özel sektör yatırımları ise elyaf, kimya, mermer, plastik, tekstil, dondurulmuş gıda, kağıt ürünleri, ambalaj ve otomotiv yedek parçası üretimi gibi iş kollarında faaliyet göstermektedir. AKSA, AKTOPS, MANTAŞ ve İPEK KAĞIT gibi fabrikalar dahil olmak üzere sanayide ise 4.478 kişi çalışmaktadır. Söz konusu çalışanların % 60'ı 1-9 kişilik küçük işletmelerde, % 13'ü 10-49 kişilik işletmelerde, % 6'sı 50-150 kişilik işletmelerde, % 3'ü 151-250 kişilik işletmelerde ve % 18'i de 251 kişiden daha büyük çalışanı olan işletmelerde çalışmaktadır. Şehirde insanlar daha çok şehrin dışına doğru kurulmuş sanayi tesislerinde istihdam edilmektedir. Bununla beraber belediyenin mücavir alanı Kazimiye köyü sınırları içinde Yalova şehri açısından önemli sayılacak tesislerden Kalıpçılar Organize Sanayi Bölgesi'nin yapımı ve faaliyete geçişi 2015'te olacaktır.

Bu sanayi alanı şehirdeki nüfusun istihdamı için önemli görülmektedir. Ayrıca Çiçekçilik Organize Sanayi alanı da şehre etki eden diğer önemli işletmedir. Yalova Gemi İhtisas Organize Sanayi Bölgesi kurulum çalışmaları da devam etmektedir.

Marmara Denizi'nin kuzeyinde Çorlu-İstanbul-Gebze-İzmit-Adapazarı doğrultusunda uzanan sanayi aksına paralel olarak, Marmara Denizi'nin güneydoğusunda Bursa-İnegöl-Bozüyük doğrultusunda uzanan sanayi aksı arasında kalan ve doğal kaynaklara dayalı değişik bir dokuya sahip olan Yalova, iki eksen üzerindeki yoğunlaşmalara tampon bir alan konumunda bulunmaktadır.

Sanayi neredeyse tamamen özel sektör yatırımlarına dayalıdır. Yukarıda da ifade edildiği gibi AKSA, AKAL, AKKİM, AKENERJİ, Yalova Elyaf, İpek Kağıt vb kuruluşlar ülkemiz içi olduğu kadar yurt dışına da mal ve hizmet üreten çok önemli tesislerdir. Ayrıca Topçular mevki civarında tersane yatırımları giderek önem kazanmaktadır. Merkez/Kirazlı Sanayi Sitesi toplu işyeri niteliğinde inşa edilmiş küçük sanayi sitesi niteliğindedir (Fotoğraf 25). Bu küçük sanayi sitesinde yaklaşık 600 küçük sanayi işletmesi faaliyet göstermektedir ve 1.020 kişi çalışmaktadır.

Organize Sanayi Bölgeleri

Bilişim İhtisas Organize Sanayi Bölgesi

Yalova Bilişim Organize Sanayi Bölgesi Projesi, Yalova Belediye Başkanlığı'nın Yalova Valilik Makamına ve onun da girişimiyle Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na teklif edilmiş ve kurulmuştur. Yaklaşık 34.5 hektar büyüklüğündeki Yalova Bilişim Organize Sanayi Bölgesi, Yalova-Kocaeli Karayolunun güney tarafında, karayoluna yaklaşık 2.5 km. mesafede ve Kazimiye köyünün 1 km. doğusundadır. Yalova Bilişim Organize Sanayi Bölgesi; %30 katılım paylı Yalova İl Özel İdaresi, %40 katılım paylı Yalova Belediye Başkanlığı, %30 katılım paylı Yalova Ticaret ve Sanayi Odası'nın girişimleriyle oluşturulan kuruluş protokolü, Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca 11.09.2003 tarihinde onaylanarak Yalova Bilişim Organize Sanayi Bölgesinin Özel Hukuk Tüzel Kişiliği tescil edilmiştir. Yalova Bilişim Organize Sanayi Bölgesi Müteşebbis Heyetince OSB'nin hâlihazır Harita Alım çalışmaları, Jeolojik-Jeoteknik Etütleri, İmar planları ve İmar uygulaması yaptırılmış olup çalışmalar devam etmektedir.

Yalova Bilişim Organize Sanayi Bölgesinde yazılım, destek programları konusunda çalışmalar yapan firmalar yer almaktadır. Şehir'deki insanlar da personel olarak görev yapmaktadır. Bu açıdan doğrudan ve dolaylı olarak şehri etkileme gücüne sahiptir. Projenin önündeki en büyük sorun ise kamulaştırmadır.

Çiçekçilik Organize Sanayi Bölgesi

Çiçekçilik açısından Türkiye'de önemli bir rol üstlenen Yalova'da, bu çalışmalarını geliştirmek ve ticari boyutta büyütme adına Yalova Çiçekçilik Organize Sanayi Bölgesi'nin kuruluşuna ilişkin proje çalışmalarına 12 Şubat 2001 tarihinde başlanmıştır. OSB ile ilgili, uygun kuruluş yeri belirleme çalışması 20 Nisan 2001 tarihinde tamamlanmıştır. Yapılan değerlendirme neticesinde, Çiftlikköy İlçe sınırları içerisinde yer alan 1 numaralı alternatif alanın Yalova Çiçekçilik Organize Sanayi Bölgesi kuruluş yeri olarak belirlenmesi kararlaştırılmıştır. Çiftlikköy ile neredeyse iç içe olan Yalova şehrindeki insanlara da hitap eden Proje 2004 – 2008 yılları arasında, toplam 300 hektarlık bir alanda gerçekleştirilmiştir. 2004 yılı fiyatları ile proje tutarı 21 Trilyon 600 Milyar TL olup; 2004 yılı için tahsis edilen ödenek miktarı 300 Milyar TL'dir. Yalova'da faaliyet gösteren kesme ve saksılı süs bitkileri üreticilerinin üretim alanı problemi, proje ile çözümlenmiş olacaktır.

Projenin tamamen gerçekleşmesi ile daha modern üretim yerlerinde daha fazla üretim elde edilecek; yeni istihdam imkânları sağlanarak; işsizliğin çözümüne ve ülke ekonomisine katkıda bulunulmuş olacaktır.

Çiçekçilik açısından bunların dışında vurgulanması gereken diğer husus ise, Yalova şehri civarında saksı çiçek üretimi son dönemlerde artarak devam etmektedir. Bu, şehir ekonomisi için önemli bir katkı sunmaktadır. Şehir dışında olmasına rağmen şehri ticari ve istihdam anlamında etkileyecek diğer organize sanayi bölgesi projeleri ise Gemi İhtisas OSB, Kalıp İmalat OSB ve Taşıt Araçları Yan Sanayi İhtisas OSB projeleridir.

Şekil 40: Yalova Sanayi alanı
Kaynak: Google Earth

Yalova Belediyesi Ambalaj Atıkları Toplama Ayırma Geri Dönüşüm Tesisleri, Yalova şehrinde faaliyet gösteren diğer bir tesistir. Yalova Belediyesi Ambalaj Atıkları Toplama Ayırma Geri Dönüşüm Tesislerinin faaliyetlerinin tüm Yalova'ya hitap etmesinin yanında, daha çok şehrin egemenlik alanında bulunmaktadır.

Ayrıca vurgu yapılması gereken diğer konu enerji konusudur. Yalova şehri, elektrik enerjisi ihtiyacını ulusal elektrik sisteminden sağlamaktadır. Elektrik temini konusunda herhangi bir darboğaz yaşamamaktadır. Yalova'da yıllık elektrik enerjisi tüketimi yaklaşık 65-70 milyon kwh olup, bu enerjinin büyük bir kısmı meskenlerde kullanılmaktadır. Meskenlerde kullanılan bu enerji Yalova genelinde kullanılan enerjinin yaklaşık %71'ini oluşturmaktadır.

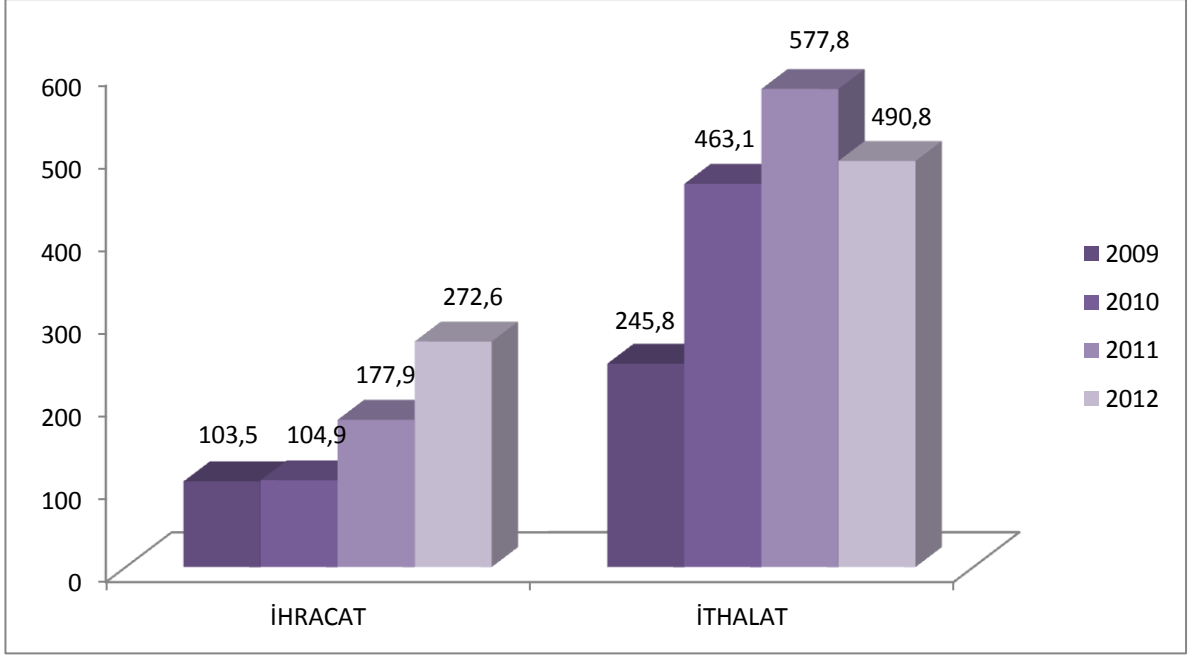
Enerjinin %19'u ticarethanelerde ve %7'si sanayide kullanılmaktadır. Sanayide kullanılan enerjinin az olmasının nedeni, sanayi tesislerinin sayıca fazla olmaması ve mevcut sanayi tesislerinin de kullandıkları enerjiyi kendilerinin üretmesidir.

5.2.2. Ticaret Fonksiyonu

Yalova şehri ticari açıdan gelişen bir yerleşmedir. Özellikle son yıllarda imalat sanayi ve çiçekçilik alanındaki gelişmeler ticari hayatı olumlu olarak etkilemektedir. Yalova Gümrük Müdürlüğü'nün 2012 yılı verilerine göre Yalova genelinin toplam ihracatı 272,6 Milyon \$, toplam ithalatı ise 490,8 Milyon \$'dır. 2013 yılında ise toplam ihracat 305.3 milyon \$ olmuştur(İl İhracatı, AKKÖK Grubu'nun ve İpek Kâğıt Yalova Fabrikası'nın ihracatı dahil edildiğinde yaklaşık 523,3 Milyon \$ olarak hesaplanmaktadır). İhraç edilen başlıca ürünler; gemi, akrilik elyaf, tow, tops, çiçek soğanı, kesme çiçek, kaktüs ve yosun olarak karşımıza çıkmaktadır. İhracat yapılan ilk beş ülke; İran, Suriye, Irak, Türkmenistan ve Azerbaycan'dır. İthal edilen başlıca ürünler ise; kimyevi madde, iplik, elyaf, aksam, parça, makine, boya, canlı iç ve dış mekan bitkileri, çiçek soğanı ve kesme çiçek olarak tespit edilmiştir. İthalat yapılan ilk beş ülke; Hollanda, İngiltere, Almanya, Ukrayna ve İtalya şeklinde oluşmuştur. Yalova sanayisinde özellikle ihracat ve ithalatta şehrin bir uğrak yeri olması, sanayi ürünlerinin ve diğer ekonomik değerlerin ihracat ve ithalatı daha çok şehir üzerinden sağlandığından, bu olay ekonomik açıdan şehre canlılık katmaktadır.

Yukarıdaki rakamlara göre Yalova'da kişi başına düşen ihracat rakamı 2.469 \$, ithalat rakamı da 2.371 \$'dır. Türkiye geneli için kişi başına düşen ihracat rakamı 2.030 \$, ithalat rakamı da 3.147 \$ olarak gerçekleşmiştir.

Başbakanlık TÜİK verilerine göre; hesaplamalarda sadece Yalova'ya kayıtlı firmaların dış ticaret rakamları verildiği için, Yalova'nın 2012 yılı toplam ihracat rakamı 50,6 Milyon \$, toplam ithalat rakamı ise 63,3 Milyon \$ olarak gözükmektedir. Dış ticarete en büyük payı ihracatta % 62, ithalatta da % 76 ile imalat sanayi almıştır. Aşağıdaki şekilde 41'de görüleceği üzere ihracat rakamlarında son yıllarda az da olsa düzenli bir artış yaşanırken, ithalatta ise 2012 yılında bir önceki yıla göre bir düşüş söz konusudur.

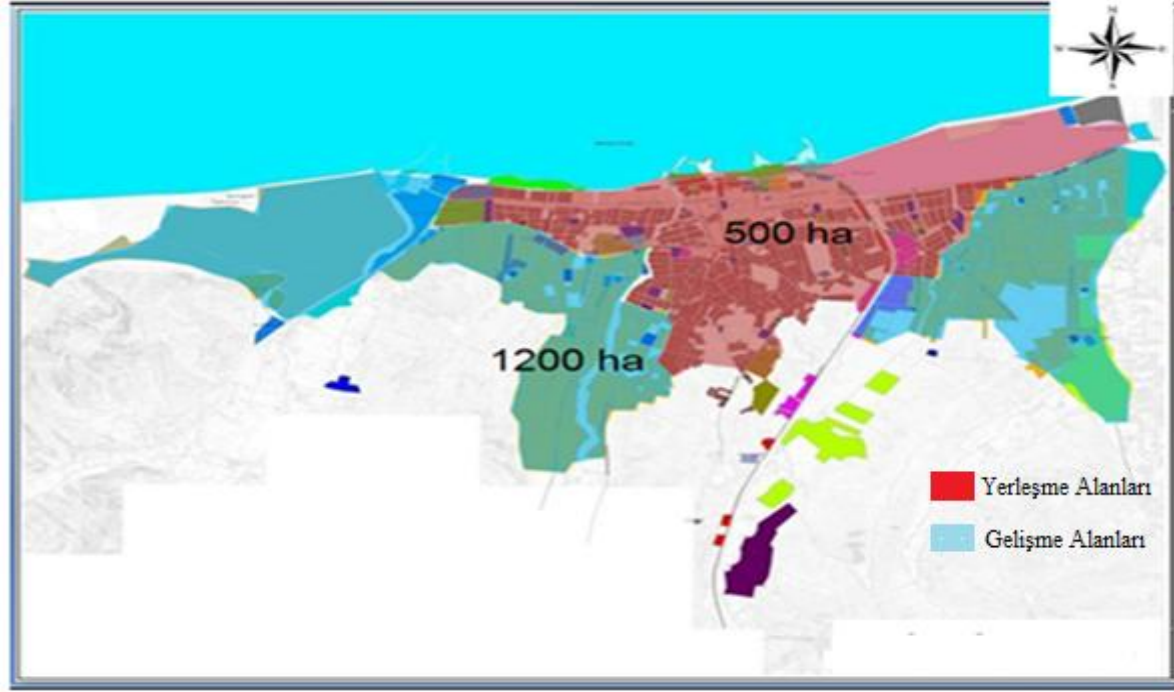
Şekil 41: Yalova Dış Ticaret Verileri (milyon Dolar)

Yukarıda ifade edilen genel değerlendirmelerin yanında Yalova şehrinde ticari ve sosyal faaliyetlerin organize edildiği yerler olan sivil toplum kuruluşları [siyasi partiler (23 adet), dernekler (287 adet), vakıflar (22 adet), sendikalar (7 adet), meslek kuruluş ve odaları (22 adet), meslek odaları temsilcilikleri (10 adet)] yoğun faaliyet göstermektedir.

5.2.3. Ulaşım Fonksiyonu

Bütün fonksiyonların temelinde olan ulaşım fonksiyonunu detaylı olarak şehir özelinde ele almak doğru olacaktır. Buna göre; Yalova coğrafi konum itibariyle İstanbul, Kocaeli ve Bursa illerine yakın bir şehirdir. Karayolu ve denizyolu imkânları ile diğer illere bağlı olan Yalova, ulaşımında coğrafi konumu ve belirli merkezlere olan yakınlığı ile birçok avantajlara sahiptir. Fonksiyonel açıdan şehri olumlu anlamda etkilemektedir. İstanbul, Bursa ve Kocaeli illeri arasında yer alan kente karayolu ve denizyolu ile yoğun yolcu giriş çıkışı olmaktadır. Yalova, Avrupa ve İstanbul'un Ege ve Akdeniz'e geçiş yolu üzerinde önemli bir konuma sahiptir. Yalova şehri sınırları içerisinde 13 mahallenin toplam nüfusunun 104.737 olduğunu görmekteyiz.

Şehirde aşağıdaki şekilde de görüldüğü gibi mevcut yerleşme alanının yaklaşık 500 ha alan, bunun yanında gelişme alanlarının ise 1200 ha'lık bir alanı kapladığını görmekteyiz. Dolayısıyla Yalova şehrinde yerleşme açısından da bir büyüme ve gelişim söz konusudur.

Şekil 42: Yalova Şehri ve Yayılış Alanı.
Kaynak: Yalova Belediyesi

Bölgede yerleşik alanda yürüme mesafeleri içerisinde konut-donatı erişilebilirliği sağlanırken gelişme alanlarının merkeze olan ulaşım talebinin karşılanması gerektiği görülmektedir. Yukarıdaki şekilde de görüldüğü gibi 500 ha'lık alan şehrin en işlek alanları iken 1200 ha alanı oluşturan diğer bölgelerden (şekil 40) erişilebilirliği sağlamak gerekmektedir. Bunun yanında şehir geliştikçe ulaşım ağları da o ölçüde gelişmektedir.

5.2.3.1. Karayolu Ulaşım Sistemi

Yalova, Marmara Bölgesi içinde 3 Büyükşehirin kavşak noktası konumundadır. Güneyde Bursa, Doğuda Kocaeli ve Kuzeyde İstanbul illerinin karayolu sistemi içinde orta noktasında bulunmaktadır. Bursa ve Kocaeli'ye karayoluyla yaklaşık 1 saatlik mesafelerde olan Yalova'dan İstanbul' a ise 2 saat 30 dakika civarında erişmek mümkündür. İstanbul'un Ege ve Batı Marmara'ya olan ulaşım taleplerinin Yalova içinden geçen karayoluyla karşılanması Yalova'nın önemini artırmaktadır.

Eskihisar-Topçular arasında çalışan feribotla İstanbul'dan geliş mesafesi 1 saate kadar düşmektedir. Bu şekilde Denizyolu bağlantılarının da güçlü olması Yalova'nın Ulaşım Odağı haline gelmesinde önemli rol oynamaktadır. Yalova'nın komşu illerine olan mesafeleri aşağıdaki tablo 17'de verilmektedir.

Tablo 17: Komşu İller ile olan mesafeler

YAKIN İLLER İLE MESAFELER ve ULAŞIM SÜRELERİ	
YALOVA –İSTANBUL	: 176 KM (Yaklaşık 2 saat 30 dk)
YALOVA – BURSA	: 69 KM (Yaklaşık 1 saat 10 dk.)
YALOVA – İZMİT	: 65 KM (Yaklaşık 1 saat 5 dk.)

Yalova'nın kendi ilçeleriyle olan mesafelerin de çok uzak olmadığını görmekteyiz. Kent merkezinden ilçelere olan mesafeler aşağıdaki tablo 18'de verilmektedir. Buna göre en yakın ilçe, Yalova şehri ile hemen hemen iç içe olan Çiftlikköy'dür. Bu durum Yalova şehri ile Çiftlikköy arasında ticari ve sosyal hayat açısından bir bütünlük oluşturmaktadır.

Tablo 18: İlçelerle olan mesafeler

İL MERKEZİ İLE İLÇE MESAFELERİ	
ALTINOVA	: 22 KM
ARMUTLU	: 53 KM
ÇINARCIK	: 15 KM
ÇİFTLİKKÖY	: 4 KM
TERMAL	: 12 KM

Kent içinde karayolu sistemine baktığımızda Yalova yollarının 3 kademe ayrıldığını söylemek mümkün olur. Genel olarak 1. kademe yollar Yalova içinden geçen yukarıda bahsedilen İzmit ve Bursa yollarıdır ki bunların kent içinde kalan kısımları;

Yalova-İzmit Yolu : 1.3 km ve 18 mt. genişliğinde 2X2

Yalova-Bursa yolu : 4.6 km ve 30 mt. genişliğinde 3X2 standart'ındadır

Her iki yolun da fiziksel durumlarının iyi olduğunu söyleyebiliriz.

2. kademe yollar olarak tanımladığımız kent içi yolların listesini aşağıdaki tablo 19’da görmekteyiz. Bu yolları Yalova’nın ana arterleri olarak kabul etmek mümkündür. Kent içinde bölgeler arası ulaşımı sağlayan, en yoğun kullanıma sahip bu yolların fiziksel durumları iyi olmakla birlikte bazı kesimleri kötü durumdadır.

Tablo 19: 2. Kademe Yollar(Yalova Ulaşım Müdürlüğü Verileri)

Yol Adı	Km	Genişliği(m)	Şerit Sayısı	Yol Kalitesi
Termal Yolu	1.9	18	4	İyi
Şehit Ömer Cad.	3.4	16	4	İyi
Cumhuriyet Cad	0.7	11	2	İyi
Fatih Cad.	2.1	9	2	İyi
Rahmi Üstel C.	2.5	12	3	Yetersiz
M.T.R.Kocal C.	3.3	12	3	Orta
Yalı Cad.	1.2	16	4	İyi
Gazi Paşa Cad.	2	12	2	İyi

3. kademe yollar olarak tanımladığımız toplayıcı yollar Yalova’nın arterlerinden oluşmaktadır ve kent içinde bölgelerin kendi içlerindeki ulaşım omurgasını oluşturmaktadırlar. Bu yolların genel olarak fiziksel durumlarının orta ve yetersiz seviyede olduğunu görmekteyiz (Tablo 20).

Tablo 20: 3. Kademe Yollar(Yalova Ulaşım Müdürlüğü Verileri)

Yol Adı	Km	Genişliği(m)	Yol Kalitesi
İstanbul Cad.	1.1	9	İyi
Mimar Sinan C.	1	9	Orta
Sefabey Cad	0.3	11	İyi
İsmet Acar Cad.	0.5	6.5	Orta
Şahin Sok.	0.2	7	Orta
Şpor Cad.	0.9	8	Orta
Stadyum Cad.	0.5	10	Orta
Marmara Cad.	0.5	10	Yetersiz
Şehit Yaşar K.C.	1.4	10	Yetersiz
Vatan Cad.	1.7	7	Orta
Hasan Cam Cad.	0.9	6.5	Orta
Eski Bursa Cad.	2.6	9	Orta
Radar Cad.	1.6	6.5	Yetersiz
Kemer Köprü C.	0.5	9	Orta
Yeni Doğan C.	0.9	12	Yetersiz
Girne Cad.	1.1	8.5	Orta
M.K.P.Cad.	0.2	9	Orta
Şehit Murat P.C.	0.7	6.5	Yetersiz

Yalova'da trafiğe tescilli araç sayısının 29.523 olduğunu görmekteyiz. Bu araçların 14.493'ü özel otomobildir. Aşağıda tabloda Trafiğe Tescilli araç sayısının karşılaştırılması yapılmaktadır (Tablo 21). Tablodan da görüldüğü gibi Yalova' da 2010-2012 yılları arasında özellikle özel otomobil sayılarında %9'luk bir artış olduğunu görmekteyiz. Türkiye ortalamasının üzerinde yaşanan bu artışa rağmen araç başına düşen kişi sayısında 10,40 olan Türkiye ortalamasının 13.62 gibi bir değerle altında kalmaktadır.

Tablo 21: 2010 – 2012 yılları sonu itibari ile İl Merkezine kayıtlı araç sayıları(Yalova Ulaşım Müdürlüğü Verileri)

ARAÇ CİNSLERİ	2010	2012	%LİK MUKAYESE
MOTOSİKLET	2.920	3.155	% 8
OTOMOBİL	13.286	14.493	% 9
MİNİBÜS	904	1.020	% 13
OTOBÜS	998	1.066	% 7
KAMYONET	5.665	6.127	% 8
KAMYON	1.283	1.242	% -3
TRAKTÖR	1.778	1.815	% -2
ÇEKİÇİ	70	63	% -10
ÖZEL AMAÇLI ARAÇ	106	108	% 2
TANKER	89	90	% 1
ARAZİ TAŞITI	227	247	% 9
MOTORSUZ TAŞITLAR	85	97	% 14
GENEL TOPLAM	27.411	29.523	% 8

Otopark Alanları

Yalova şehrinde yaklaşık 1600 araç kapasitesine sahip 7 adet otopark olduğu tespit edilmiştir (Şekil 43-Tablo 22).

Bu otoparkların tümü açık otopark olmasına rağmen bir kısmı kendi içinde kapalı alanlar oluşturarak hizmet vermektedirler. Yalova şehri özellikle daha planlı bir büyüme yoluna gittiği için mevcut otopark düzeni de ona göre şekillenmektedir.

Şekil 43: Şehirdeki mevcut Otopark Alanları(P)
Kaynak: Yalova Ulaşım Müdürlüğü

Tablo 22: Mevcut Otopark Alanları(Yalova Ulaşım Müdürlüğü Verileri)

Mevcut Otopark Alanları				
Sıra No	Adı	Yeri	Türü	Kapasitesi
1	İskele Otoparkı	Cumhuriyet Meydanı	Açık	480
2	Sahil Otoparkı	Yalı Caddesi	Açık	450
3	Reisoğlu Otoparkı	Arabacılar Sokak	Açık+Kapalı	50

4	Fidanlar Otoparkı	Sefabey Caddesi	Açık	40
5	Umut Otoparkı	İstanbul Caddesi	Açık+Kapalı	150
6	Gülhan Otopark	İstiklal Caddesi	Açık	150
7	Taşkın Otopark	Fatih Caddesi	Açık+Kapalı	300
Toplam Kapasite				1620

Fatih Caddesi üzerinde Safran Deresi Köprüsünden sonra yol kenarında parklanmaya izin verilmektedir. Yalova'nın kent geneline baktığımızda trafik denetiminin yetersiz olmasından kaynaklı olarak tüm cadde ve sokaklarında yol kenarı parklanmanın olduğunu görmekteyiz. Yol kenarı parklanmanın bu kadar yaygın olması yolların mevcut kapasitelerinin kullanılamayışı sonucunu getirmektedir.

Yalova Şehirler Arası Yolcu Terminali

2008 yılında faaliyete geçen Şehirlerarası Otobüs Terminali Yalova-Bursa karayolu üzerinde Yalova Tonami Meydanı'na yaklaşık 3 km uzaklıkta Süleymanbey Mahallesinde konumlanmıştır. 17 bin metrekarelik alanda kurulu olan otogarın 7 bin 782 metrekaresi kapalı alan olarak tasarlanmıştır. Dört kattan oluşmaktadır. Otogarda 3 adet restoran, 2 adet mağaza, bir polis karakolu, bir zabıta ofisi, revir ve mescitte bulunmaktadır. Terminalde farklı yetki belgelerine sahip 19 kurum hizmet vermektedir. Bu kurumlar içerisinde 46 firma acenteliği günde 147 araçla şehirlerarası yolcu taşımacılığında görev almaktadır (Fotoğraf 13). Aşağıda tablo 19'da terminalin gelen-giden araç ve yolcu sayılarını, terminalde faaliyet gösteren firmalar ve sefer saatleri ve firmaların araç sayılarını görmekteyiz. Bu oranlar bize Yalova'ya diğer şehirlerden seyahatin fazla olduğunu göstermektedir. Özellikle bazı dönemlerde artan bu oranların turizm açısından canlılığın ve çeşitliliğin olmasının sonucu gerçekleştiği aşikârdır.

Toplu Taşıma

-Minibüs Sistemi

-İlçe Belde ve Köy Araçları:

Yalova'da yolcu taşımacılığında kullanılan en yaygın sistem minibüslerdir. Yalova iline bağlı ilçe, belde, köylerin tamamının Yalova'ya taşımacılık yapan araçlarının toplam sayısı 588 adet olarak tespit edilmiştir. Çalışma biçimleri yatarlı şekilde yaz ve kış tarifeleri esas alınarak taşımacılık hizmeti vermektedirler. Yalova'da minibüs taşımacılığı yapmakta olan kooperatiflerin durumu aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Buna göre; Pazar yeri peron kullanımı, 256 adet araç, ortalama araç başına karşılık 2 adet kalkış, 2 adette varış şeklinde, ortalama 4 sıra düşmektedir. Araçların cinsleri 14+1 ile 27+1 arasında değişmektedir.

Yalova' da ilçe, belde ve köylerden gelen minibüs hatları başlıca doğu, batı ve güney yönünden olmak üzere 3 gruba ayrılmış, şehirdeki güzergâhları da bu ayrıma göre düzenlenmiş durumdadır. Bu hatlardan;

- Doğu yönündeki İlçe ve Köylerden gelen araçların sayıları 191 adet olup günlük hareket sayıları 245'tir.
- Batı yönündeki İlçe ve Köylerden gelen araçların sayıları 131 adet olup günlük hareket sayıları 276'tir.
- Güney yönündeki İlçe ve Köylerden gelen araçların sayıları 68 adet olup günlük hareket sayıları 134'tir. Bu veriler bize, şehirle çevresi arasında olan ulaşım ağının güçlü olduğunu göstermektedir.

5.2.3.2.Yalova Şehri Kent İçi Ulaşımı

Tablo 23: “M” Serisi Minibüs Hatlarının Durumu(Yalova Ulaşım Müdürlüğü Verileri)

HAT	ARAÇ SAYISI (Minibüs)	UZUNLUK (km)
Yalova-Karamürsel	20	33.6
Yalova-Taşköprü	11	15.8
Yalova-Termal	20	16
Yalova-Kadıköy	10	12
Safranyolu-Fakülte-Terminal	5	7.8
Mezarlık-Terminal	5	8.2
Emirbayırı-Terminal	5	9.1
Kirazlı-Terminal	4	9
Elmalık Köyü-Vergi Dairesi-Bağkur	22	7.9
Paşakent-Devlet Hastanesi-Adliye	16	9.8
Adliye-Devlet Hastanesi-Fatih Caddesi-TİGEM	14	7.7
Kemerköprü-Özden Mahallesi	20	11
TOKİ-KİPTAŞ	15	9.1

Yalova Kent içi minibüs hatlarının güzergâhlarını incelediğimizde en çok Yalı Caddesi, Cumhuriyet Caddesi ve Şehit Ömer Faydalı Caddelerinin kullanıldığını görmekteyiz (Tablo 23). Özellikle güzergâhlar üzerindeki durak yerlerinin birçoğunun yer seçimlerinin uygun olmamasından ve duraklar için özel geometrik düzenlemelerin (durak cebi, yatay-düşey işaretleme vb.) yeterli olmayışından kaynaklı olarak buldukları yol üzerinde kuyruklanmalar meydana geldiği görülmektedir.

Servisler

Yalova’da Belediyeden alınmış olan verilere göre toplam servis taşımacılığı yapan 163 adet araç bulunmaktadır. Bu araçların;

- 120 Adet okul servisi,
- 32 Adet personel servisi,
- 6 Adet firma servisi ve
- 5 Adet ücretsiz market servisi

olarak dağıldığını görmekteyiz. Yalova Servis İşletmecileri Odasının kayıtlarına göre ise faal 250 adet, faal olmayan 340 adet üye bulunmaktadır. Rakamlar arasındaki büyük fark, çalışmakta olan servislerin bir kısmının ruhsatsız olarak çalıştığı izlenimini de vermektedir.

Taksiler

Yalova’da 80 adet ticari taksi kayıtlıdır. Sürekli kent içinde çalışmakta olan 67 adet taksi bulunmaktadır. Merkezdeki 13 adet taksi Termal ve Çınarcık’a çalışmaktadır. Kent içinde toplam 67 kapasiteli 12 tane taksi durağı hizmet vermektedir (Tablo 24). Kıyıda liman civarında taksi trafiği yoğundur (Fotoğraf 22). Bunun nedeni şehre giriş çıkışın en yoğun olduğu alan olmasıdır.

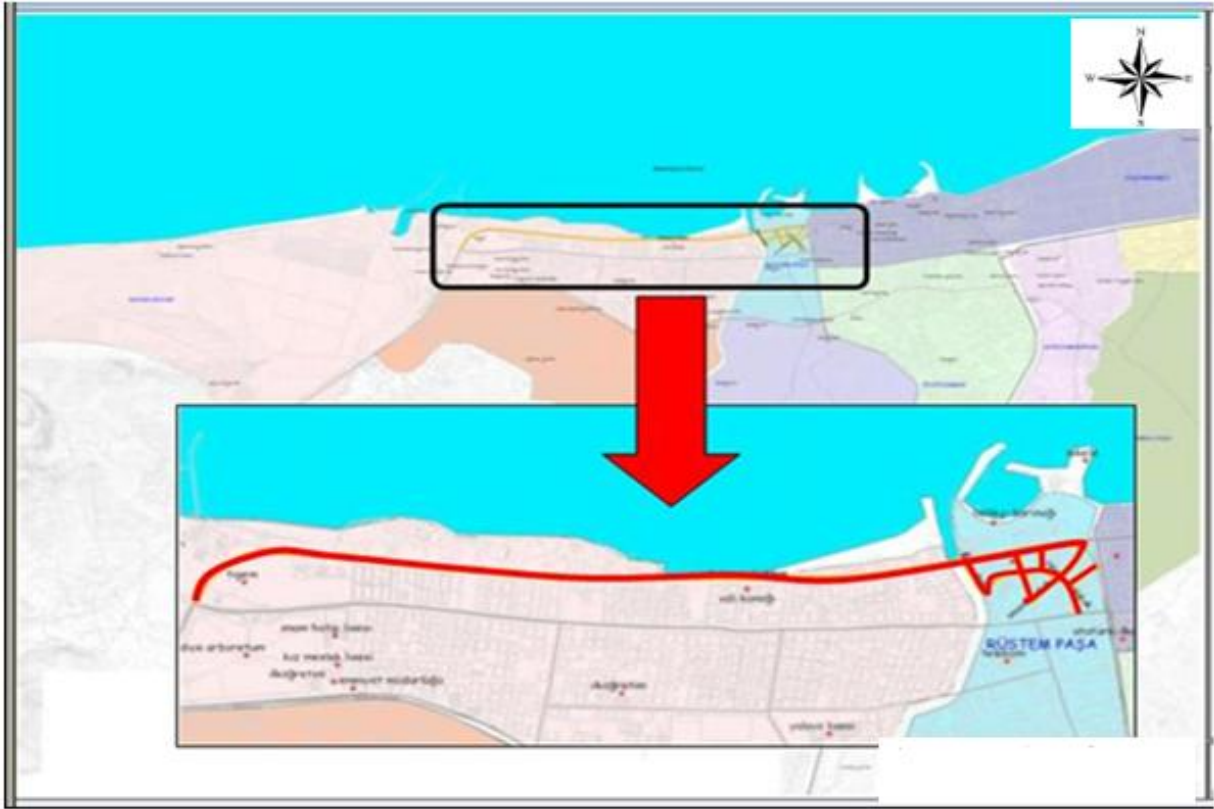
İdo Taksi - İskele Taksi - SSK Taksi- Terminal Taksi – Kipa Taksi – Uzmanlar Taksi ve Pazaryeri Taksi Duraklarında 45 araç dönüşümlü olarak çalışmaktadır. Taksiciler kurdukları kooperatife bağlı olarak çalışmaktadırlar.

Tablo 24: Yalova’daki Mevcut Taksi Durakları

Durak Adı	Araç Sayısı	Durak Adı	Araç Sayısı
Dörtyol Taksi	7	Varol Taksi	2
Fatih Taksi	5	Yıldız Taksi	4
Hastane Taksi	4	Terminal Taksi	7
İdo Taksi	7	Kipa Taksi	6
İskele Taksi	6	Uzmanlar Taksi	6
SSK Taksi	6	Pazaryeri Taksi	7

Kent genelinde taksi durak yerlerine baktığımızda daha çok merkezdeki yoğun yerleşim alanları içinde yer seçtiklerini görmekteyiz. Merkez yerleşimi dışında İzmit Yolu üzerindeki Devlet Hastanesi önünde SSK Taksi durağı ve Şehirlerarası Otobüs Terminalinde Terminal Taksi olduğunu görüyoruz.

Yalova şehrinde, konut ve donatı alanlarına yürüme mesafesinde erişilebilirlik sağlandığı daha önce belirtilmişti. Şehirde, 1999/12 sayılı komisyon kararı ile sahil bandında yayalaştırma kararı alınmıştır. Gazipaşa Caddesi' nin yayalaştırılmasından sonra Rüstempaşa Mahallesi içinde Huzur sokak, Barış sokak, Hürriyet sokak, Sema sokak ve Rüstempaşa Caddelerinin' de yayalaştırıldığını görmekteyiz. Aşağıdaki şekil 43'te siyah çerçeve ile gösterilen kıyı bandı, trafiğe kapatılan yayalaştırma alanlarını göstermektedir. Bu alanlar ekonomik açıdan canlı, şehrin sosyal donatı alanlarıdır ve şehrin ticari açıdan da aktif akslarından birisidir.

Şekil 44: Yalova Şehri Yaya Alanları

Kaynak: Yalova Belediyesi

Bisiklet Ulaşımı

Yalova doğal yapısı ve genç nüfusu barındırdığı gerekçesiyle bisiklet ulaşımına yatkın bir yerleşimdir. Geleneksel olarak bisiklet ulaşımı gelişmemiş olmakla birlikte, kent içinde ulaşım ve taşıma amacıyla bisikletin kullanıldığına sık rastlanmaktadır (Fotoğraf 20-21). Bu durumun geliştirilmesi için 2003 yılında yapılan teşvik edici uygulamalar önemlidir ve süreci tetikleyen unsurlardır.

Bisiklet ulaşımının yaygın kullanılması için ciddi anlamda bir fiziksel düzenleme yapılamamıştır. Bisiklet kullanımının yaygınlaştırılması sadece fiziksel altyapının geliştirilmesi ile gerçekleşmemektedir. Sosyal dokunun ve trafik kültürünün de bu konuda geliştirilmesi ve belediye sivil toplum yatırımcılar tarafından desteklenmesi gerekmektedir. Kampanyalar ve özellikle dışarıdan gelen ziyaretçilere yönelik programlar ile bisiklet kullanımı teşvik edilmelidir.

Özellikle çocukların okula gidiş gelişlerinde önemli oranda kullanılması hedeflendiğinde trafik kültürü, güvenlik, emniyet, eğitim, konularında bilinçlendirme ve katılım programlarıyla desteklenmelidir. Ayrıca sanayi bölgesinde bulunan servis araçlarının yanı sıra bisiklet kullanımının desteklenmesi ve örgütlenmesi için bisiklet planı yapılması trafiği rahatlatarak ve kentin sağlıklı gelişmesine fırsat tanıyacak önemli yaklaşım olarak belirlenmiştir.

Yalova'da iklim açısından bisiklet kullanımının engelleyen bir durum yoktur. Yıl içinde belirli zamanlarda problem oluşmaktadır. Bisiklet kullanımının teşvik edilmesi amacıyla belediyenin başlattığı yöntem henüz istenilen aşamada değildir. Bunun nedeni trafikte bisikletin fiziksel altyapı olarak da desteklenmesi gerekliliğidir. Şehirde bakımsız bisikletlere rastlamak mümkündür. Ayrıca direklere, parmaklıklara ve ağaçlara kilitlenmiş, kaldırımlara bırakılmış bisikletler ve motosikletler de bisiklet parkı gerekliliğini ortaya koymaktadır.

5.2.3.3. Deniz Ulaşımı

Yalova deniz ulaşımı bakımından oldukça şanslı bir konuma sahiptir. Kuzey sınırını oluşturan Marmara Denizi boyunca Yalova şehri'nde 2 adet iskele bulunmaktadır.

Eski Şehir Hatları vapurlarının ve Deniz Otobüslerinin çalıştığı, Cumhuriyet Meydanındaki İskele ve İDO Feribotlarının çalışmakta olduğu İDO İskelesi bulunmaktadır. Ayrıca Yalova İli bütününde; Çınarcık, Esenköy ve Armutlu’ da yine deniz otobüsü iskeleleri faaliyet göstermektedirler. Topçular Feribot İskelesi Yalova genelinin deniz ulaşımını sağlayan önemli bir noktadır. Deniz ulaşımına özellikle tatil dönemlerinde İstanbul-Bursa-Ege Bölgesi geçiş yolu olması sebebiyle oldukça yoğun talebin olduğu gözlemlenmektedir.

Yalova’da İDO Feribot İskelesinden İstanbul Pendik ve Yenikapı İskelelerine feribot seferleri düzenlenmektedir. Cumhuriyet Meydanındaki iskeleden ise Kartal’ a Deniz Otobüsü, Kabataş, Sirkeci ve Adalar’a Vapur seferleri düzenlenmektedir. Ayrıca kıyıda bir de marina bulunmaktadır (Fotoğraf 12). Bu iskeleler fotoğraf 8 ve 9’da görülmektedir.

Topçular Feribot İskelesinden Gebze-Eskihisar iskelesine 24 saat aralıksız Feribot seferleri düzenlenmektedir. Bu hatta Kamyon, Tır ve Otobüslerin de geçişlerine izin verilmekte, dolayısıyla yük taşımacılığında da önemli rol oynamaktadır.

Tablo 25: Deniz Ulaşımında Sefer Süreleri

Yenikapı-Yalova	1 saat 15 dk.
Kartal-Yalova	35 dk.
Pendik-Yalova	45 dk.
Eskihisar-Topçular	35 dk.

Özellikle İstanbul-Bursa-Ege Bölgesi yolculuklarında yolculuk sürelerinin kısılmasından dolayı tercih edilen deniz ulaşımında tabloda Kartal-Yenikapı-Pendik-Yalova arasındaki yolculukların aylık ortalama 368.677 olduğunu görmekteyiz. Yenikapı-Pendik ve Yalova arasındaki araçlı geçişlerinin aylık ortalamasının ise 58.621 olduğunu görmekteyiz. Aşağıdaki Tablo 26’da bu hatlara ait ortalama yıllık Kasım ayına kadar olan yolcu ve araç sayılarını görmekteyiz.

HAT ADI - YOLCU SAYISI	OCAK	ŞUBAT	MART	NİSAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	TOPLAM
KARTAL - YALOVA	25,398	22,275	24,897	28,998	35,019	41,524	51,582	46,710	35,035			311,438
YALOVA - KARTAL	25,373	22,141	24,590	28,956	33,755	39,057	47,936	47,883	35,788			305,479
YENİKAPI - YALOVA	43,799	41,592	44,484	54,791	64,109	78,291	102,503	77,441	62,654			569,664
YALOVA - YENİKAPI	43,638	40,991	45,437	53,329	63,434	70,933	90,842	89,002	67,680			565,286
PENDİK/YALOVA	71,687	66,775	80,357	92,396	108,561	137,224	162,887	136,082	106,779	94,656	94,588	1,151,992
YALOVA/PENDİK	76,576	70,490	81,359	91,432	105,163	120,216	146,052	149,872	114,654	99,621	96,162	1,151,597
11 AY TÜM HATLARIN TOPLAMI												4,055,456
HAT ADI - ARAÇ SAYISI	OCAK	ŞUBAT	MART	NİSAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	TOPLAM
YENİKAPI - YALOVA	5,265	5,019	5,350	6,708	8,320	10,305	12,716	8,870	7,492			70,045
YALOVA - YENİKAPI	6,363	6,148	6,730	7,848	9,423	10,417	12,875	12,510	9,845			82,159
PENDİK/YALOVA	15,661	14,990	17,395	20,311	22,888	27,813	32,398	27,359	21,963	19,290	19,161	239,228
YALOVA/PENDİK	17,265	16,000	18,892	20,880	23,251	25,322	30,442	31,841	25,789	22,812	20,907	253,401
11 AY TÜM HATLARIN TOPLAMI												644,834

Tablo 26: İDO Hatlarında Taşınan Yolcu ve Araç Sayıları

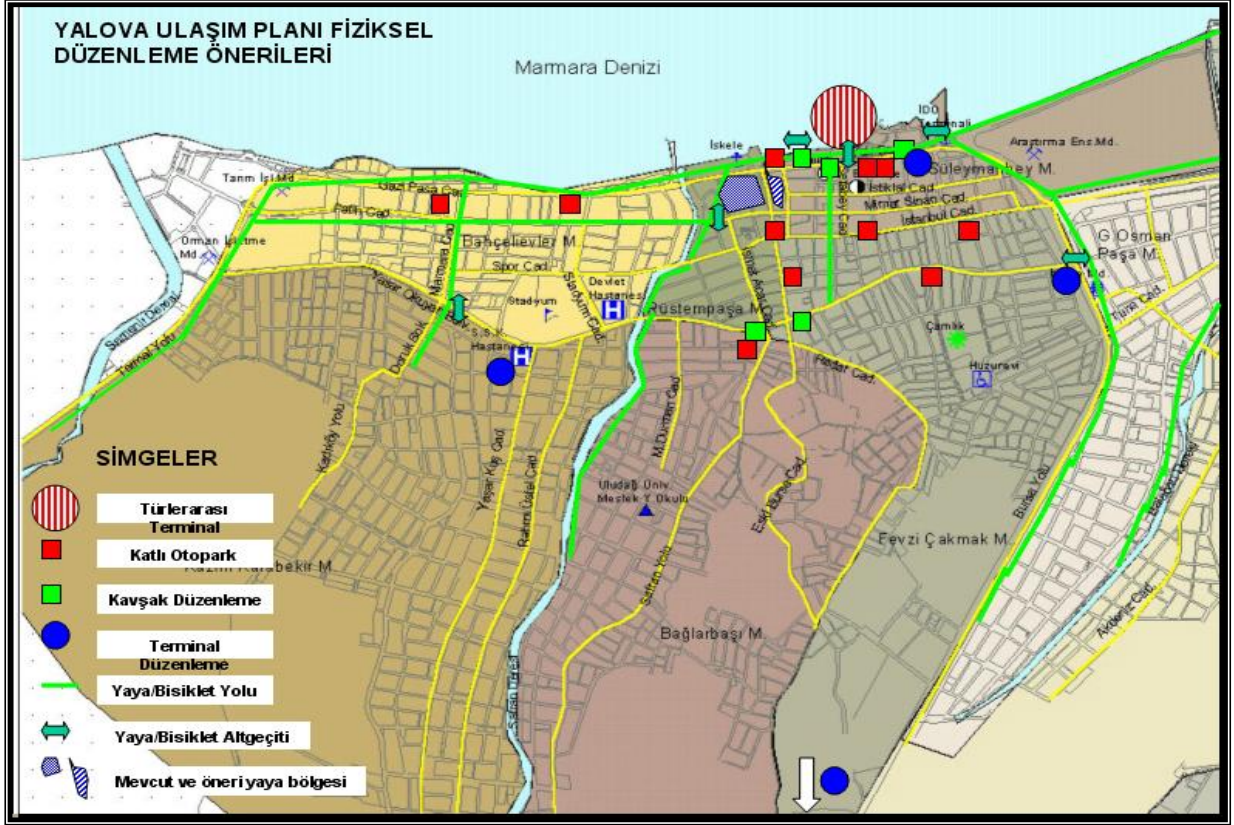
Yalova'nın topografik açıdan özellikle ekolojik ulaşım (yaya-bisiklet) için uygun olduğu düşünülürse Merkezde yukarıda sayılan cadde ve sokakların kapladığı çok küçük bir bölgede yayalaştırma uygulaması yapılması yetersiz görülmektedir. Özellikle Gazipaşa Caddesinin 1999 yılında yapılmış ilk uygulama olmasından sonra yayalaştırma için yeni düzenlemelerin gündeme alınmaması, Yalova'nın ekolojik ulaşım potansiyelinin iyi değerlendirilmemesi sonucunu doğurmaktadır. Bunların yanında vurgulanması gereken diğer konu ise Yalova şehrinde Yat Limanının hizmete girmesidir. Bölgenin turizme yönelik aktivitesinin artmasını sağlayacak olan Yat Limanı'ndan maksimum 320 adet yatın limandan yararlanması mümkündür.

Köprünün ve devamı niteliğindeki mevcut otoyol aksının yönünü düşündüğümüzde, Yalova şehrinin kıyısına paralel geçen yolun, aksi yönde olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle Yalova şehri kıyısındaki yolu kullanan sürücüler, köprünün kullanıma girmesiyle beraber yeni yol güzergâhını kullanacak ve şehirden geçen yol güzergahının yoğunluğu azalacaktır. Bu durum şehir güzergâhındaki petrol ofisleri ve diğer esnafı olumsuz etkileyebilecektir. Bunun aksi bir düşünce ile değerlendirilmesi ise şöyle olabilir, özellikle köprü yönünün yoğunlaşması bölgedeki arazilerin değerli hale gelmesine ve Yalova şehri- Termal yönündeki yerleşmenin köprüye yakın alanlara doğru kaymasına veya mevcut arazide yeni yerleşmelerin açılmasına zemin hazırlayacaktır.

Yukarıda da söylendiği gibi Yalova kenti Bursa ve Kocaeli arasında yolcu ve yük taşımalarında ve İstanbul'un Anadolu'yla bağlantısında önemli bir kavşak, aktarma noktasıdır. Bu durum Marmara Denizinin kuzey ve güneyindeki gelişme akslarının doğudaki kuzey-güney bağlantısını destekleyen bir özellik olarak görülmektedir.

Paralel bağlantılardan güneyde olanı ise kuzeydeki bağlantının yaklaşık 2 km güneyinde otoyola bağlanmakta, halen kırsal yol olarak arazide açık ve işler halde bulunan güzergahı batı yönünde izleyerek Yalova Bursa karayoluna mevcut terminalin yaklaşık 1,5 km güneyinden bağlanarak önce batı yönüne sonra kuzey, kuzey batı yönüne ilerleyerek Köy Hizmetleri arazisi civarında mevcut Çınarcık, Termal yoluna bağlanmaktadır.

Yalova'da beklenen gelişmelerin olması bir başka ifadeyle Yalova şehrinin batısında bulunan alanlardaki termal kaynaklara dayalı sağlık turizmi ve Çınarcık başta olmak üzere diğer yerleşmelerdeki dinlenme turizminin gelişmesi halinde Körfez köprüsü ve otoyolu kullanarak gelecek trafiğin Yalova şehrini olumsuz yönde etkilemeden batı yönünde ilerleyebilmesi yukarıda bahsedilen 2 paralel yol ve bu yollarla entegre edilecek daha alt kademedeki yolların bir an önce hayata geçirilmesi ile mümkün olabilecektir. Bütün bunların yanında Yalova'da değişik varyasyonlarla da ulaşım daha pratik hale dönüştürülebilir (Şekil 45). Yalova ulaşımıyla ilgili yapılan plan aşağıdaki gibidir.

Şekil 46: Yalova Şehri Ulaşım Planı

5.3. İdari Fonksiyon

5.3.1. İdari Hizmetler

Türkiye Cumhuriyeti coğrafi şartlar ve kamu hizmetlerinin etkin ve verimli yürütülebilmesi bakımından kademeli olarak illere, iller de ilçelere bölünmüştür. 6 Haziran 1995 tarih ve 22305 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 550 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile il haline getirilen Yalova'da, merkez ilçe dışında Altınova, Armutlu, Çiftlikköy, Çınarcık ve Termal olmak üzere 5 ilçe mevcuttur. Yalova'da toplam 15 Belediye ve 42 köy bulunmaktadır. Şehirde 13 mahalle muhtarlığı mevcut olup, yerel yönetimler alanında çalışmalar yapmaktadırlar.

İl yönetimi, merkezi yönetimin bir uzantısı ve temsilcisidir. İl genel yönetiminin başı olan vali, ilde devlet kamu tüzel kişiliğini temsil etmektedir.

Vali, tek tek her bakanlığın temsilcisi olduğu gibi, devletin birincil yürütme organı olan Bakanlar Kurulu'nu da bir bütün olarak temsil etmektedir ve diğer kamu kurumları dahil olmak üzere valilik merkezi de Yalova şehrinde bulunmaktadır.

Yalova Valiliği'nin bünyesinde bakanlıkların taşra teşkilatları bulunmaktadır. Bu teşkilatlar genellikle il müdürlükleri şeklinde örgütlenmişlerdir. İlgili bakanlıkların il müdürlüklerinden başka, Valiliğin bazı birimleri de il genel idare kurulları içerisinde sayılmaktadır.

Yalova Valiliği, İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak 5442 Sayılı İl İdaresi Kanunu hükümlerine göre, İlde devletin ve hükümetin temsilcisi ve ayrı ayrı her bakanın mümessili ve bunların idari ve siyasi yürütme vasıtasıdır. Dolayısıyla Yalova'daki hemen hemen tüm kamu hizmetlerinin yürütülmesi ve denetimi konusunda yetkili ve sorumludur. Valilik makamıyla ilgili görevlerin yerine getirilmesinde Valiye yardımcı olan, Bakanlıkların ve Bağlı-İlgili kuruluşların taşra teşkilatları dışında, Valilik Teşkilat Yapısı içerisinde birçok birim görev yapmaktadır.

5.3.2. Güvenlik Hizmetleri

5.3.2.1. Yalova Emniyet Müdürlüğü

Yalova şehrinde güvenlik açısından şehirlerin kendine özgü bir takım yönlerinden dolayı çok sık olmamakla beraber problemle karşılaşabilmektedir. Ancak şehir kültürü ve refah seviyesinin olumlu yönlerine paralel olarak asayiş sorunları en aza inecektir. Şehirde güvenliği sağlayan kalifiye personele ihtiyaç duyulmaktadır. Mevcut yapı itibariyle ele almak gerekirse Yalova'da 170 kişiye 1 polis düşmektedir. (Polis sorumluluk bölgesinde) Bu sayı yaz aylarında deniz turizmine istinaden nüfusun 3 kat arttığı baz alındığında (510) kişiye yükselmektedir. Polis sorumluluk bölgesi yüzölçümü 119 km² olup toplam yüzölçümün % 14'üne tekabül etmektedir. Polis sorumluluk alanı nüfusu da 149.421 olup, Yalova nüfusunun % 70,5'ine hizmet verilmektedir.

Yalova’da 2012 yılında, 80.330 araç kontrol edilmiş ve 34.145 sürücüye toplam 4.808.319 TL ceza kesilmiştir. Yalova’da meydana gelen (458) trafik kazasında toplam (10) kişi hayatını kaybetmiş, (399) kişi de yaralanmıştır. 2013 yılında ise 74.479 araç kontrol edilmiş ve 35.638 sürücüye toplam 5.017.569 TL ceza kesilmiştir. Yalova’da meydana gelen (1.115) trafik kazasında toplam (4) kişi hayatını kaybetmiş, (548) kişi de yaralanmıştır.

Yalova Kent Güvenlik Yönetim Sistemi (MOBESE) 26 Mart 2010 tarihinde hizmet vermeye başlamıştır. Kent Güvenlik Yönetim Sistemi 11 noktada 11 adet kamera ile, Plaka Tanıma Sistemi 3 ayrı noktada 6 adet kamera ile hizmet vermektedir.

5.3.2.2. Jandarma Komutanlığı

Yalova İl Jandarma Komutanlığı; Bursa Jandarma Bölge Komutanlığı’na bağlı olup; J.TMK.6-77A İl Jandarma Komutanlığı Kadrosu uygulanmaktadır. Kuruluşunda Komutanlık Karargâhı, Hizmet Muhafız Bölük Komutanlığı, Bakım Onarım Takım Komutanlığı, İl Merkez Jandarma Komutanlığı ve (5) İlçe Jandarma Komutanlığı bulunmaktadır.

Komutanlık bünyesindeki kadro, mevcut ve karşılama oranını gösteren tablo aşağıda görülmektedir.

Tablo-27: Yalova İl Jandarma Komutanlığı Personel Durumu

Unvan	Kadro	Mevcut	Karşılama Oranı
Subay	15	12	%80
Astsubay	103	87	%84
Uzman Jandarma	117	93	%79
Sivil Memur-İşçi	17	13	%76
Erbaş ve Er	445	323	%73
Toplam	697	528	%76

Kaynak: İl Jandarma Komutanlığı

Jandarma sorumluluk bölgesi yüzölçümü 728 km² olup toplam yüzölçümün % 86'sına tekabül etmektedir. Jandarma sorumluluk alanı nüfusu da 62.378 olup toplam Yalova nüfusunun % 29,5'ine hizmet verilmektedir.

2011 yılı içerisinde, (1) adet terör (terör örgütü propagandası yapmak), (947) adet asayiş, (187) adet kabahat, (354) adet takibi gereken, (83) adet kaçakçılık, (3)'ü ölümlü, (85)'i yaralamalı, (90)'i maddi hasarlı olmak üzere toplam (178) adet trafik kazası meydana gelmiştir. 2012 yılında ise (1.200) adet asayiş, (529) adet kabahat, (531) adet takibi gereken, (98) adet kaçakçılık olayı meydana gelmiş, (1)'i ölümlü, (98)'i yaralamalı, (95)'i maddi hasarlı olmak üzere toplam (194) adet trafik kazası yaşanmıştır. 2012 yılında Yalova'da toplam (25) kayıp vakası meydana gelmiş ve tamamı bulunmuştur.

İl merkezinde(şehirde) A-3 Tipi ve 62 kişi kapasiteli bir cezaevi mevcut olup, diğer ilçelerde cezaevi yoktur. İl merkezindeki ceza ve tutukevinde bulunanların sayıları her gün değişmekle birlikte, zaman zaman (72) kişilik mevcuda ulaşmaktadır.

İl Jandarma Komutanlığı'na ait toplam (65) araç bulunmaktadır. Ayrıca Yalova genelinde (73) dairesel lojman mevcut olup, lojistik konularda herhangi bir sorun bulunmamaktadır.

5.4. Yalova Şehrinde Sosyal-Kültürel Fonksiyonlar

5.4.1. Eğitim Hizmetleri

Yalova nüfusunun eğitim düzeyi, Türkiye ortalamasının üzerindedir. Şehir'de okuma-yazma bilenlerin oranı %100'e yakındır. Okuma - yazma oranının yüksek olmasında Yalova'nın; İstanbul, Kocaeli ve Bursa gibi büyük ve kalkınmış kentlere olan yakınlığı yanında, şehrin sosyo - kültürel kalkınmışlığı da önemli oranda rol oynamaktadır. Yalova'da kız ve erkek öğrenciler aynı oranda eğitim görmektedirler. Nüfusun yaklaşık %20'si öğrencidir. Toplam nüfus içinde her 21 öğrenciye 1 öğretmen düşmektedir.

2012 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'ndan alınan bilgilere göre Yalova Şehrindeki Eğitim verileri genel olarak şöyledir;

İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü: 5

Halk Eğitim Merkezi: 6

Öğretmenevi: 1

Rehberlik ve Araştırma Merkezi: 1

Anaokulu : 7

İlk Öğretim Okulu: 24

Ortaokul:21

Lise ve Dengi Okul: 14

Özel Öğretim: 9

Toplam Öğrenci: 25.668

Mesleki Eğitim Merkezi: 1

Hizmet içi Eğitim Enstitüsü: 1

Bilim Sanat Merkezi: 1

Toplam Öğretmen Sayısı: 1384

Ayrıca Yalova üniversitesi ile ilgili bilgiler şöyledir:

- İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
- Mühendislik Fakültesi
- Hukuk Fakültesi
- İlahiyat Fakültesi
- Sanat ve Tasarım Fakültesi
- Fen Bilimleri Enstitüsü
- Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Yalova Meslek Yüksekokulu
- AB ve Dış İlişkiler Merkezi - YADİM
- Yalova Üniversitesi Sanayi İşbirliği Merkezi
- Yalova Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi, bulunmaktadır.

S.N	Okul Adı	Öğrenci Sayıları	Öğretmen Sayıları
1	Atatürk İÖÖ	1393	60
2	Bahçelievler İÖÖ	685	30
3	Elmalık Salim DelenİÖÖ	194	9
4	Gaziosmanpaşa İÖÖ	1152	56
5	Hacımehmet İÖÖ	32	2
6	İsmet P.Mazlum P.İÖÖ	534	24
7	Kadıköy İÖÖ	214	15
8	Kardelen İÖÖ	347	25
9	Kirazlı İÖÖ	26	1
10	Kurtköy İÖÖ	29	1
11	Cumhuriyet İÖÖ	944	44
12	Hamdi Girgin İÖÖ	371	14
13	Selahattin Ris.İÖÖ	487	30
14	Yusuf Ziya İÖÖ	1034	41
15	Rahmi Tokay İÖÖ	325	21
16	Elmalık Rasim K.İÖÖ	10	2
17	Saffet Çam İÖÖ	1551	63
18	Safran İÖÖ	148	8
19	Samanlı Rebia S.İÖÖ	121	11
20	Suğören İsmet K.İÖÖ	203	8
21	Şaban Temuge İÖÖ	335	20
22	Zübeyde Hanım İÖÖ	779	41
23	700.Yıl Osman G.İÖÖ	672	28
24	75.Yıl Mehmet Akif İÖÖ	888	41
25	75.Yıl Ziya Gökalp İÖÖ	750	34
26	Hüseyin Alkaş İÖÖ	285	19
27	Milli Piyango İÖÖ.İş Ok.	46	23
28	Özel Yalova İÖÖ	114	17
29	Özel Bahçeşehir İÖÖ	227	28
30	Özel Yücebilgili İÖÖ	342	33
	Toplam	14238	749

Tablo 28: İlköğretimlerdeki Öğrenci-Öğretmen Sayıları

S.N	Okul Adı	Öğrenci Sayıları	Öğretmen Sayıları
1	Yalova Lisesi	1310	78
2	Anadolu Öğretmen Lisesi	1239	61
3	Şehit Osman A.A.Lisesi	768	48
4	Fatih Sultan Mehmet L.	1239	61
5	Yalova A.Lisesi	168	15
6	İmamhatip Lisesi	315	26
7	Teknik ve Endüstri M.Lis.	869	74
8	Kız Teknik ve Mes.Lis.	735	43
9	Ticaret Meslek Lisesi	648	37
10	Otelcili ve Turizm M.Lis.	205	18
11	Esvet Sabri A.Kız.Mes.L.	132	6
12	Kaşgarlı Mahmut Tic.M.L.	59	5
13	Özel Yalovam Lisesi	104	15
	Toplam	6905	449

Tablo 29: Ortaöğretimlerdeki Öğrenci-Öğretmen sayıları

Yalova'da 9 resmi, 5 özel anaokulu (67 adet anasınıfı bulunmaktadır. 1 Kız Meslek Lisesi'nde ve 1 Halk Eğitim Merkezi'nde, 1 OÇEM ve 64 resmi/özel ilkokulda) resmi 58, özel 3 ilkokul, resmi 59, özel 3 ortaokul, toplam 123 ilkokul ve ortaokul bulunmaktadır (Tablo 28-29).

Tablo 30: Anaokullarındaki Öğrenci-Öğretmen sayıları

S.N.	Okul Adı	Öğrenci Sayıları	Öğretmen Sayıları
1	Merkez G.osmanpaşa A.	121	5
2	Merkez Zübeyde H.Anao.	102	8
3	Özel Çekirdek Anaokulu	20	3
4	Özel İlkyaz Anaokulu	8	1
5	Özel Kartopu Anaokulu	0	1
6	Özel Popüler Çocuk Anao	5	1
	Toplam	256	19

Tablo 31: Yalova'daki Genel Öğrenci Sayısı (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)

Eğitim Kurumları	Öğrenci Sayıları
Resmi Anaokulu	688
Özel Anaokulu	89
Resmi Anasınıfı	1.944
Özel Anasınıfı	123
Toplam	2.844
Resmi İlkokul ve Ortaokul	23.345
Özel İlkokul ve Ortaokul	948
Toplam	24.293
Resmi Genel Liseler	4.547
Özel Liseler	242
Resmi Mesleki ve Teknik Liseler	6.525
Toplam	11.314
Mesleki Eğitim Merkezi	419
Halk Eğitimi Merkezi	10.842
Toplam	11.261
Genel Toplam	49.712

7 resmi, 2 özel olmak üzere 9 genel lise, 13 resmi mesleki teknik lise olmak üzere toplam 22 lise bulunmaktadır. Atatürk Bilim ve Sanat Merkezi, İbn-i Sina Otistik Çocuklar Eğitim Merkezi ve Merkez Eğitilebilir Zihinsel Engelliler Merkezi, 7 yaygın eğitim merkezi (6 Halk Eğitim Merkezi ve 1 Mesleki Eğitim Merkezi) bulunmaktadır.

Şehirdeki 19 İlköğretim Okulu'na taşınmalı eğitim uygulaması yapılmaktadır. Bu uygulama 60 vasıta ile yapılmakta olup, toplam 919 öğrenci taşınmaktadır. 14 Ortaöğretim Okulu'na 9 vasıta ile taşıma yapılmakta olup, 163 öğrenci taşınmaktadır. Özel öğretimde 10 okula 16 vasıta ile 206 öğrenci taşınmaktadır.

Yalova şehrinde 10 adet Özel Dershane, 3 adet Pansiyonlu Okul ve 14 adet Özel Öğrenci Yurdu bulunmaktadır. Bunlar ise eğitim imkânları ve çeşitliliği açısından önem arz etmektedir. Genel itibariyle Yalova şehri, eğitim fırsatlarını barındıran ve sunan bir şehirdir. Eğitim seviyesi her geçen gün artmaktadır.

Tablo 32: Yalova Okul, Derslik ve Lojman Durumu

Eğitim Kurumları	Okul Sayısı	Derslik Sayısı	Lojman Sayısı
Okul Öncesi-Resmi(6)- Özel(4)	10	38	-
İlkokul ve Ortaokullar- Resmi(117)-Özel(6)	123	1.077	44
Lise ve Dengi Okullar- Resmi Genel(7)-Resmi Meslek(13)-Özel(2)	22	413	6
Yaygın Eğitim- Mesleki(1)-Halk(6)	7	24	-
Özel Öğretim ve Rehabilitasyon Merkezi	3	53	-
Öğretmenevi ASO	1	-	-
Oçem	3	8	-
Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi	6	10	-
Atatürk Bilim ve Sanat Merkezi	1	11	-
Özel M.T.S.K.	11	36	-
Özel Dershaneler	10		-

Kaynak : İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Yalova genelindeki öğretmenlerin ilçelere ve şehre göre dağılımı Tablo-33'de görülmektedir.

	Merkez	Altınova	Armutlu	Çınarcık	Çiftlikköy	Termal	Toplam
Kadrolu Sınıf Öğretmeni Sayısı	318	68	18	53	59	19	535
Branş Öğretmeni Sayısı	999	114	47	144	182	28	1.514
Okul Öncesi Öğretmeni Sayısı	57	16	5	16	17	4	125
Toplam	1.384	198	70	213	258	51	2.174

Tablo 33: Karşılaştırmalı olarak İlçelere Göre Öğretmen Sayıları

Kaynak : İl Milli Eğitim Müdürlüğü

İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı kurumlarda görevli olan 23 öğretmen İlçe Milli Eğitim ve Rehberlik Merkezinde görev yapmaktadır.

Şehirde bulunan Bilim Sanat Merkezi, İlköğretim Okullarında kayıtlı olan üstün zekâlı öğrencileri bünyesine almakta ve lise son sınıfa kadar eğitim vermektedir.

Yalova'da ilköğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ortalama olarak 21 kişi, derslik başına düşen öğrenci sayısı da 23 kişidir. Ortaöğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ortalama olarak 16 kişi, derslik başına düşen öğrenci sayısı da 28 kişidir.

Yalova'da İlköğretim ve Ortaöğretim kurumları, Lise ve Üniversiteye giriş sınavlarında uzun yıllardır istikrarlı olarak büyük başarılar sağlamaktadır. 2010 yılı İlköğretim Okulları Seviye Belirleme Sınavında Türkiye 7. ve Yükseköğretime Giriş Sınavında 2010 ve 2011 yıllarında Türkiye 1.si olmuştur. 2012 YGS'de ise 9. sırada yer almıştır.

Yalova'da 2012 yılı itibariyle toplam 282 adet meslek edindirme kursu, 349 adet sosyal ve kültürel kurs ve 185 adet okuma-yazma kursu düzenlenmiştir. Yalova'da düzenlenen kurslara ait bilgiler aşağıdaki tablo 34'te görülmektedir.

Düzenlenen Kurslar	Kurs Adedi	Kursiyer Sayısı
Mesleki Kurslar	282	4.931
Sosyal ve Kültürel Kurslar	349	7.080
Okuma-Yazma Kursları	185	1.984
Toplam	816	13.995

Tablo 34: Yalova'da Genel Olarak Düzenlenen Kurslar (2012)

Kaynak : İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Yalova Üniversitesi 31.05.2008 tarih ve 26892 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 5765 sayılı Kanun ile kurulmuştur. 397 Akademik personeli ve 4514 kişisi kız, 5147 kişisi erkek olmak üzere 9661 öğrencisi, 5 Fakültesi, (Mühendislik Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Hukuk Fakültesi, İlahiyat Fakültesi ve Sanat ve Tasarım Fakültesi) 4 Meslek Yüksekokulu ve 2 Enstitü (Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Fen Bilimleri Enstitüsü) ile Yalova Üniversitesi (Fotoğraf 29), şehrin sosyo-kültürel gelişimine büyük katkı sağlamaktadır. Üniversite binalarının yapım aşaması devam etmektedir. Yeni bir üniversite olan Yalova üniversitesinde öğrenci sayıları son dönemde artarak devam etmektedir. Özellikle fakültelerin inşaat yapım süreçleri bittiğinde ve fiziki ortam iyileştirildiğinde, öğrenci sayısı daha da artacak ve eğitim kalitesi istenen seviyeye yaklaşacaktır. Bunun gerçekleşmesi, yönetsel olarak gerekli ilginin gösterilmesiyle doğrudan ilişkilidir. Akademik çalışmaların yoğunlaşması, öğrenci sayısının artması, şehri hem ekonomik hem de sosyal anlamda olumlu olarak etkileyecektir.

Kurulduğundan bu yana eğitim ve öğretim alanında önemli gelişmeler kaydederek sürekli kendini geliştirmeye çalışan Yalova Üniversitesi, kendi alanında ulusal ve uluslararası bilim çevrelerince saygın üniversiteler olarak konumlandırılan üniversiteler arasına girmesi konusundaki çalışmalarını destekleyecek, Sanayi ve Üniversite işbirliğini geliştirerek, Yalova ekonomisine yeni üretim ve istihdam alanları yaratarak önemli katkılar yapacak Teknoloji Geliştirme Bölgesini kurmak üzere, ilgili kuruluşlar bir araya gelmiş ve bir kuruluş protokolü imzalanmıştır. Yalova Teknoloji Geliştirme Bölgesi kuruluş yeri belirlenerek, çalışmalar devam etmektedir.

Yalova’nın mevcut potansiyeli göz önünde bulundurularak, Yalova Meslek Yüksek Okulu’nda İtfaiyecilik ve Yangın Güvenliği ve Pazarlama Programlarının açılması ve öğrenci alınması hedeflenmiş ve bu iki yeni program açılmıştır.

Yalova Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü’ne ait 2 adet ışıklandırılmış sentetik çim saha, 1’er adet stadyum, spor salonu, gençlik merkezi, yelken eğitim merkezi, atış poligonu, Spor Genel Müdürlüğü’nce ilgili kurumlara tahsisi yapılmış ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarına ait, 10 adet sentetik çim saha 11 adet okul spor salonu, 8’er adet basketbol sahası ve tenis kortu, 1’er adet yüzme havuzu, masa tenisi salonu, karate, tekvando, güreş eğitim salonları ve 7 adet toprak saha bulunmaktadır.

Yalova genelinde 10.755 lisanslı sporcu, 84 adet tescilli spor kulübü ve 4.246 gençlik merkezi üyesi mevcuttur. Bütün bu verilerin yanında Yalova şehrinde toplam Fakülte mezunu 12.507, yüksek lisans mezunu 913, doktora mezunu ise 168 kişidir. Bu oranlar her geçen yıl artarak devam etmektedir.

Yalova'nın eğitim durumunu özetleyen istatistikî veriler Tablo 35'te görülmektedir.

Eğitim Göstergeleri	Veriler
İlköğretimde Net Okullaşma Oranı	%98.70
Ortaöğretimde Net Okullaşma Oranı	%81.89
İlköğretimde 8. Sınıfa Erişim Oranı	%99.00
Okul Öncesi Eğitimden Yararlanan Çocuk Oranı (5 yaş)	% 81,79
Yetişkin Okuryazarlık Oranı (15 ve üzeri yaş)	% 96,00
DPY ve Bursluluk Sınavı Türkiye Derecesi (9,10,11. sınıflar)	9.
OKS-TM alanında Türkiye Derecesi (81 il arasında)	9.
OKS-MF alanında Türkiye Derecesi (81 il arasında)	10.
2010 YGS Sınavı Türkiye Genel Sıralaması	1.
2011 YGS Sınavı Türkiye Genel Sıralaması	1.
2011 SBS İl Sıralaması	18.
2011 LYS MF/TM/TS	13.
2012 YGS Türkiye Sıralaması	9.

Tablo 35: Yalova Eğitim Göstergeleri

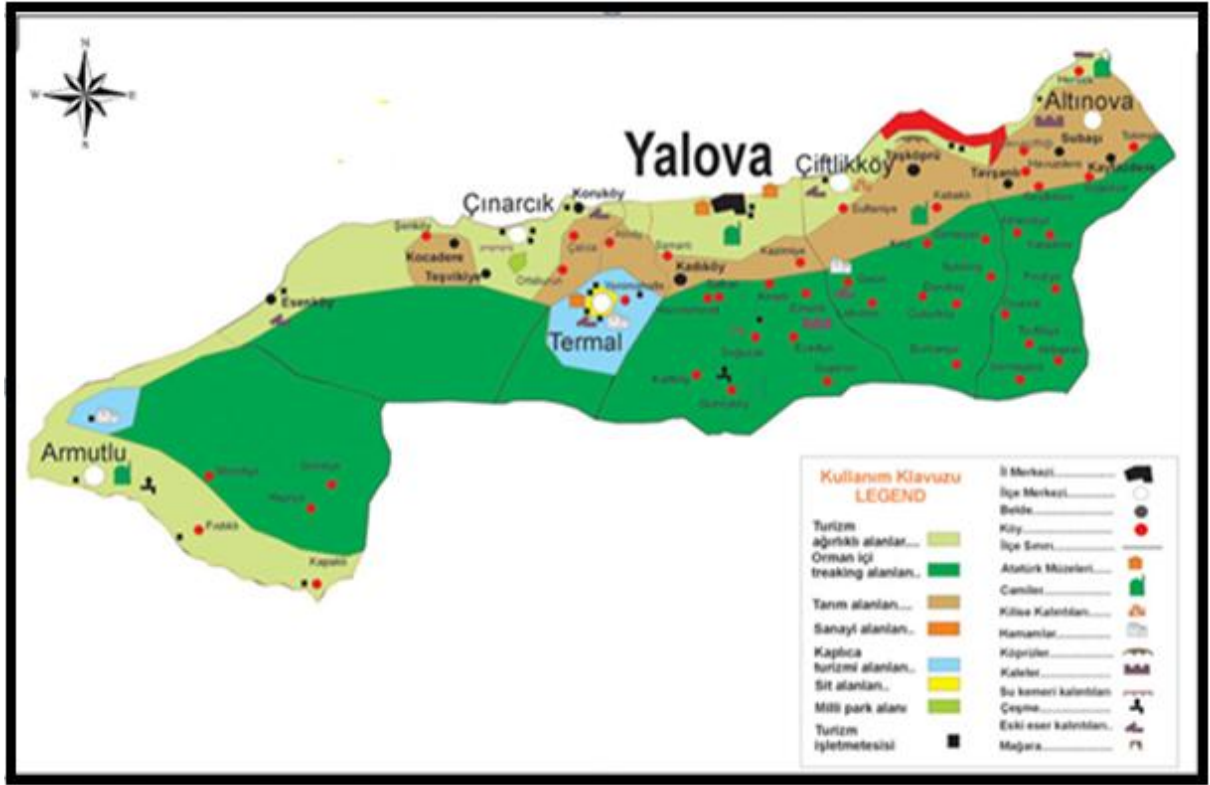
Kaynak: Yalova Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü-İl Milli Eğitim Müdürlüğü-ÖSYM

5.4.2. Turizm Hizmetleri

20.yüzyılın ortalarından itibaren günümüze kadar geçen süre içinde yaşanan endüstriyel, teknolojik ve toplumsal gelişmelere turizmin, ekonominin önemli bir sektörü olarak karşımıza çıkmasına zemin hazırlamıştır (Akova İ., 2013: 107). Bunun Yalova şehri üzerindeki etkisi de hissedilmektedir.

Yalova, gerek coğrafi konumu; gerek sahip olduğu tarihi ve arkeolojik zenginlikleri ve gerekse doğal güzellikleri bakımından turizm açısından önemli bir yerleşmedir. Yalova, İstanbul, Kocaeli ve Bursa'nın tam ortasında bulunmakta olup, bu açıdan önemli bir turizm potansiyeline ve hinterlandına sahiptir. Turizm sektörünün kent ekonomisinde önemli bir yeri vardır. Yalova'nın dinlence ve diğer turizm potansiyeli yüksektir. Ancak mevcut potansiyelin halihazırda çok küçük bir bölümü kullanılabilir. Şehir içindeki Gazipaşa caddesi Çiftlikköy'den başlayıp Termal'e kadar uzayan çok iyi bir kıyı şerididir ve turizm açısından önemlidir. Sahil boyu da aynı şekilde turizm açısından önemlidir (Fotoğraf 24). Özellikle Kocaeli'nden başlayıp ve limandan itibaren Termal'e kadar gelen turistlerin Yürüyen Köşk'e uğrama şanslarının olması da turizm açısından önemlidir. Şehirdeki marina da şehir turizmine ayrı bir özellik ve çeşitlilik katmıştır. Kaplıca turizmi en önemli turistik faaliyetlerin başında gelmektedir. Termal ve Armutlu kaplıcaları ilçe ve kent ekonomisinde önemli bir yere sahiptir. Kaplıcalara gelen turistlerin geçiş yeri genellikle Yalova şehri olduğundan, ekonomik canlılık sağlamaktadır. Yalova'yı her yıl ortalama 62 bin yerli 5 bin yabancı turist ziyaret etmektedir. Yalova'da; konaklama belgesine sahip 11 adet turizm işletmesi mevcut olup; bu tesislerin toplam yatak kapasitesi 727'dir. Turistik Belgeli Tesislere Ait Bilgiler: Termal Kaplıca 206 7.722 , Medusa Otel – Çınarcık 61 213, Bahar Art Otel – Altınova 70 357 , Öz Şeref Otel – Yalova Merkez 42 1.928 , Ülke Otel – Yalova Merkez 21 1.694 , Star 93 Motel – Altınova 32 322 , Nilgün Pansiyon - Çınarcık 45 -, Gültekin Tesisleri-Çiftlikköy 45 332 , Sahil Pansiyon - Armutlu 32 - , Grand Rio Otel – Yalova Merkez 53 469 , B.W Elegance Resort Otel -Çiftlikköy 120 (İl Turizm Müdürlüğü). Yalova'da ayrıca, belediye belgeli konaklama tesisleri bulunmakta olup, bu konaklama tesislerinin toplam yatak kapasitesi 3.366'dır. Yalova'daki seyahat acentesi sayısı ise 9'dur.

Yalova kıyılarında çok sayıda turizm amaçlı kullanılan 2.konut bulunmakta olup, yazın birçok kişi tatil maksadıyla bölgeye gelmekte, bu dönemde nüfus önemli oranda artmaktadır (Akova Balcı 2013 :75). Yalova şehrine gelen yabancı turist sayısı ortalama 5.912 kişi iken, yerli turist sayısı ise 50.047 kişidir. Yalova’da bulunan turistik değerler ile ilgili kısa bilgiler aşağıda verilmiştir (Şekil 46-Tablo 36). Buna göre Yalova hem turizm potansiyeli açısından hem de sunduğu diğer sosyal hizmetler açısından cazip bir yerdir. Ancak yeterince tanıtım ve buna yönelik çalışma yapılmamaktadır.

Şekil 47: Yalova’da Bulunan Turistik Alanlar

Turizm Belgeli	İşletme	Yatırım Tesisleri	Belgeli	Belediye Tesisleri	Belgeli
Tesis Sayısı	10	Tesis Sayısı	5	Tesis Sayısı	85
Yatak Sayısı	1.136	Yatak Sayısı	882	Yatak Sayısı	4.750

Tablo 36: Tesis ve Yatak Sayıları

Yürüyen Köşk

Atatürk Bahçe Kùltürleri Araştırma Enstitüsü bahçesinde ve deniz kenarında Şehir planına göre 10 pafta, 46 ada, 29 parselde bulunan köşk, Atatürk'ün 21 Ağustos 1929 yılında Yalova'ya gelişlerinde verdiği talimatla, iki katlı dikdörtgen planlı, ahşap karkas olarak yapılmıştır (Fotoğraf 30). Atatürk bir gün çiftliğe gittiğinde, KöŐkün hemen yanındaki Ulu Çınar ağacının dallarını kesmeye çalışan bir bahçivan ile karşılaşır.

Hemen bahçivani yanına çağırarak bunun nedenini sorar. Görevli bahçivanın cevabı Şöyledir: Ağacın dalları uzamış binanın duvarına dayanmıştır. Aldığı cevaptan tatmin olmayan Atatürk, bir emir verir: "Ağaç Kesilmeyecek, bina kaydırılacak." Görev İstanbul Belediyesi'ne intikal eder. Belediye Fen İşleri Yollar Köprüler Őubesi sorumluluğu üstlenir. Bařmühendis Ali Galip Alnar yanına aldığı teknik elemanlarıyla Yalova'ya gelerek çalışmaya başlar. 8 Ağustos 1930 tarihinde önce bina çevresindeki toprak büyük bir dikkatle kazılıp yapının temel seviyesine inilir. İstanbul'dan getirilen tramvay rayları döşenir. Santim santim çalışılarak bina yapı altına sokulan raylar üzerine oturtulur. Artık binanın raylar üzerinde kaydırılarak ağaçtan uzaklaştırılması aşamasına gelinmiştir. Bir yaz akşamında Ulu Önder Atatürk ile birlikte, kardeşi Makbule Atadan, Vali vekili Muhittin Bey, Emanet Fen Müdürü Ziya Bey ve Cumhuriyet Gazetesi Baş muhabiri Yunus Nadi nezaretinde bina yaklaşık 4,80 m. kaydırılır. Bu olağanüstü ve riskli iş 10 Ağustos 1930 tarihinde tamamlanır ve ulu çınar ağacı da kesilmekten kurtulur. O günden beri köŐkün adı "Yürüyen Köşk" olarak kalmıştır. Kùltür Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 12.07.1980 gün ve 12238 sayılı kararı ile korunması gerekli Kùltür ve Tabiat Varlıkları arasında sayılmış ve tescili yapılmıştır. 2006 yılında, Yalova Belediyesi tarafından restorasyonu yapılarak ziyaretçilere açılmıştır.

Yalova Açık Hava Müzesi

Yalova Şehri Yaşar Okuyan Bulvarı Sanat Sokağı köşesinde, Kùltür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüđu'nün 18.03.2002 tarih ve 003448 sayılı onayları ile Açık Hava Müzesi kurulmuştur.

6000 yıllık geçmişe sahip olan bölgenin çeşitli yerlerinde çıkan ve değişik yerlerde muhafaza edilen tarihi eserlerin toplanarak sergilendiği bir mekân oluşturulmuştur. 29 Ekim 2003 tarihinde açılan müzede Roma, Bizans ve Osmanlı Dönemine ait eserler yer almakla birlikte Yalova'nın çeşitli bölgelerinde bulunan eserlere ait maketler de yer almaktadır.

İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından kurulan Açık Hava Müzesi; Bursa Müzesi Uzman elemanları tarafından dizayn edilmiş olup, 2005 yıl sonu itibarıyla, Yalova'da çeşitli tarihlerde çıkarılan 46 adet mevcut tarihi eserlerin envanter bilgileri hazırlanmıştır. Yalova Belediyesi personeline zimmetle teslim edilen eserler 24 saat koruma altında olup, mesai saatleri içerisinde ziyaret etmek mümkündür.

Tigem Atatürk Köşkü

Tigem (Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü)'e bağlı arazi üzerinin, şehir planına göre 23 pafta, 2 ada ve 8 nolu parselde bulunan iki katlı bir binadan oluşmaktadır. İçerisinde Atatürk'ün kullandığı bazı malzemeler ve Atatürk'ün Yalova'da çekilmiş resimlerinin panoları mevcuttur. Burası da turizm açısından önemlidir.

Rüstempaşa Camii

Yalova merkezde bulunan Rüstem Paşa Camii Osmanlı dönemi mimari yapılarıdır. Mimar Sinan tarafından yapıldığı bilinen Rüstempaşa Camii; Osmanlı Paşası Rüstem Paşa tarafından 17. yüzyılda yaptırılmıştır. Camii Kubbeli ve kare planlı olarak yapılmıştır. Yalova şehri, Rüstempaşa Mahallesi, 1 pafta, 35 ada 24 parsel'de bulunan Rüstempaşa Camii; Gayrimenkul Eski Eserler Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından 16.9.1973 gün ve 7412 sayılı kararı ile tescil edilmiştir. Marmara depremi nedeniyle zarar gören minaresi yeniden yapılmış olup diğer bölümlerde restorasyon yapılarak ibadete açılmıştır (Fotoğraf 28).

Şehir dışında olmasına rağmen, insanların uğrak noktası olmasından dolayı ekonomik açıdan şehri etkileyen turizm alanlarına örnek olarak aşağıdaki ifade edilen yerler gösterilebilir;

Termal Atatürk Köşkü

Termal Atatürk Köşkü 1929 Yılında 38 günde yaptırılmıştır. Mimarı Prof.S.Hakkı Eldem'dir. Köşk'te ilk yabancı devlet adamı olarak İran Şahı ağırlandı. Köşk tamamen ahşaptan yapılmış olup, iki katlıdır. Üç şeref salonu ve on bir odası vardır.

Dönemin kullanılan eşyası ile birlikte korunan Köşk, müze olarak halka açıktır. Çok partili sisteme geçiş, Yerli Malı Haftası, Türk Tarih ve Dil Kurumlarının kurulması, Kuran'ı-Kerim'in Türkçeleştirilmesi çalışmaları gibi zamanın birçok önemli kararları burada alınmıştır. Köşk'te bulunan bazı eşyalar ve özellikleri; Kurşunlu banyo ve kadınlar tablosu, Halılar: İran, Hereke. Vazolar: Yıldız porselen, Fransa, Japon ve Çin, ayrıca bir tanesi Mısır yapımın Hiyeroğlif yazılarla süslü pirinç ve abanoz ağacından yapılmıştır. Karyolar: Pirinç yatak odası takımı, Fransız lake sandalyeler ceylan derisi ile kaplanmıştır. Radyo: Alman (RCA) marka. Piyano: Wilheelm Spaethe (Gera) Anneannesinden kalan kanaviçeli seccade. Masa: iki tarafı da eşit yapılmış, her iki tarafa kullanılmaktadır, İngiliz yapımı demir aksamları, yıldız altından kaplamadır. Dosya Dolabı: Kaplama, gül ağacı, demir aksamları yıldız altındandır.

İran Şahı'nın hediyesi saat, şamdan altın, yıldız kaplama. Termal Atatürk Köşkü; Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından 15.5.1983 tarih ve 14971 sayılı kararla Korunması Gerekli Kültür Varlığı olarak tescil edilmiştir. Termal Atatürk Köşkü, TBMM Milli Saraylara bağlı olarak hizmet vermektedir ve çok sayıda turisti çekmektedir.

Yalova Kağıthanesi

Kağıthane-i Yalakabad adıyla Yalova Kağıthanesi "el ile kağıdın yapıldığı" dönemde İbrahim Müteferrika tarafından 1745 yılında bugünkü Elmalık köyünde kurulmuştur. Yalova Kağıthanesi kurulduğu dönem itibariyle Osmanlı döneminin ve tarihi önemi ile Türkiye Cumhuriyeti'nin en önemli kağıthanesi olma kimliğini de beraberinde taşımaktadır. Bu açıdan turistlerin uğrak noktalarındandır.

Karaca Arboretum

Karaca Arboretuma, Yalova-Termal karayolu üzerinde, şehir'e 5 km mesafede Samanlı Köyü içerisinde bulunmaktadır. 13,5 hektar arazi üzerinde kurulmuştur. Bugün yaklaşık 7000 civarında değişik bitki tür, alttür, varyete ve kültür formunu barındırmaktadır. Karaca Arboretum Türkiye'nin ilk özel Arboretumudur.

Dikkate değer koleksiyonları Acer, Prunus, Malas, Magnolia, Quercus, Betula, Pinus, ağabeyes, Picea cinslerine ait önemli birçok tür ve kültür formunu barındırmaktadır. Arboretum Pazar günleri 13.00–18.00 saatleri arası halka açıktır. Bunun dışında grup ve okullara haftanın diğer günleri de randevu alınması koşuluyla açıktır. Gezi, rehber eşliğinde 1,5 saat sürmektedir.

Ziyaret TEMA vakfına makbuz karşılığı bağış yapılarak gerçekleştirilmektedir. Karaca Arboretumu senede 15.000 civarında yerli ve yabancı kişi ziyaret etmektedir. Karaca Arboretum'un en önemli faaliyetleri; Üniversite öğrencilerine staj imkânı sağlamak, halka açık olduğu için halkın konuyla ilgili bilgisini artırmaktır. Aynı şekilde Türkiye'nin çeşitli yerlerinde yapılan Arboretum ve Botanik bahçelere bitki materyali sağlamaktır.

Bahçıvan eğitimi vermek, Dünyanın çeşitli yerlerinde bulunan Arboretum ve Botanik bahçeleri ile tohum değişimi yapılması, bitki koleksiyonunu genişlemeye devam etmek, Arboretum alanı içinde yeni bahçeler yapılması gibi faaliyetler içermektedir. Tüm bu faaliyetler için gerekli finansman, Karaca Arboretum da bulunan Karaca Arboretum Fidanlığı faaliyeti ile sağlanmaktadır. Karaca Arboretum Haziran 2004 de Uluslararası Dendroloji (Ağaç Bilimi) Cemiyeti tarafından bir ödüle layık görülmüş ve 27 Haziran 2004'te Uluslararası Dendroloji Cemiyetinin Başkanı tarafından Karaca Arboretum da düzenlenen törenle verilmiştir. Bu ödül dünyada şimdiye kadar 14 Arboretum ya da Koleksiyon bahçesine verilmiştir. Bu ödülü alan 15.yerdir.

Kurşunlu Hamam

M.S. 6. Yüzyılın ortalarında Bizans İmparatorluğu Justinianos tarafından yaptırılmıştır. Afet ve savaşlar nedeni ile zamanla toprağa gömülmüş olan Kurşunlu Hamam, 1900 yılında Osmanlı Padişahı Abdülhamit'in emriyle onarılmıştır. Hamamın üstü kurşunla kaplı olduğu için Kurşunlu Hamam adını almıştır. Banyonun dış cephesinde mermer üzerine Osmanlıca yazılmış bir kitabe bulunmaktadır. Valide Hamamı Bizans Kralı Constantinus döneminde 6 kubbeli olarak yapılmıştır. Halen 3 kubbesi yoktur. Osmanlı döneminde Sultan Mecid tarafından onarılmış ve annesi burada tedavi gördüğünden Valide Hamamı adını almıştır. Banyonun buharlı oda bölümünde mermer üzerinde Osmanlıca bir kitabe yer alır. Ayrıca Çınar otelin önünde Doğu Çınarı olarak anılan Çınar ağacı Anıt Ağaç tescil edilmiştir.

Sağlık Turizmi

Sağlık Turizmi tedavi amacı ile yapılan turizm türüdür. Doğanın sağlık verici özelliklerinden yararlanmak isteyen insanların, sıcak suyu, maden, hamam, kaplıca ve bunları tamamlayan kür merkezlerini ve bazı tıbbi malzemelerin sunulduğu sağlık merkezlerini ziyaret etmeleridir. Kaplıca ve içme suyu kaynaklarından yararlanmak için yapılan turizm, uzun bir konaklama süresini gerektirmektedir. Doğal kaynak özelliği gösteren kaplıcalardan öncelikle iç turizm açısından yararlanılmaktadır.

Ülkemizde orta yaş gruplarının çoğunun tercih ettiği turizm türü termal turizmdir. Bu bakımdan Yalova çok şanslı konumdadır. Özellikle kaplıca olanakları 3. Yaş turizminin sürekliliğini sağlamaktadır. Termal ve Armutlu kaplıcalarında yaz kış hizmet verilmektedir. Yalova'nın Termal ve Armutlu kaplıcaları Türkiye'nin 1. Derece önemli ve öncelikli kaplıcalarındandır.

Yalova'da Doğa Turizmi

Doğa turizmi Yalova'da önemli bir turizm etkinliğidir. Özellikle Yalova'nın iç kesimlerinde yoğun bir şekilde yapılan bu turizm faaliyetinin Yalova şehrini de etkilediği muhakkaktır. Özellikle ulaşım açısından İstanbul gibi büyük yerleşim yerlerinden gelen misafirler, mecburi sayılabilecek Yalova şehri güzergahını kullanarak, şehrin köylerine ulaşmak açısından şehri uğrak yeri olarak kullanmaktadırlar. Bu olay şehre ekonomik anlamda değer kazandırmaktadır.

Günübirlik Turizm: Yalova günübirlik Turizm olanakları zengin olan bir yerdir. Yalova'da çok sayıda mesire yeri bulunmaktadır. Günübirlik turlar rekreasyon alanlarında ve doğal özelliklere sahip alanlarda yapılmaktadır. Hasan Baba piknik alanı mesire alanı ve hayvan koruma parkıdır.

Deniz avcılığı: Su avcılığı Çobankaya Burnu, Çalidere Burnu, Deveboynu, Çiftlikköy, Eski Mağara açıklarında yapılmaktadır. Üvezpınar Köyü'nün batısında bulunan Sudüşen Çağlayanında alabalık avlanabilir. Elmalık köyü ve Kurtköy yakınlarında Teşvikiye, Esenköy ve Paşaköyde alabalık tesisleri bulunmaktadır. Her yıl 8 Haziranda Altınova Fevziye Köy'ünde yağlı güreş müsabakaları yapılmaktadır. Zıpkınla Dalma: Armutlu çevresinde bulunan kayalık alanlar Türkiye'nin zıpkınla dalmaya ve su sporlarına uygun bölgelerimizdendir.

Ayrıca Yeşil-Mavi Turizm Seyir Yolu Projesi, ülke çapında uygulamaya konulan turizm çeşit ve güzergahlarından biridir (Şekil 47). İzmit tarafından gelindiğinde, Altınova İlçesi Hersek Köyü'nden başlayıp, Armutlu İlçesi'nde tamamlanan 127 km. Yeşil-Mavi Yol uzunluğu, 62 km. bağlantı yolları ile toplam 250 km.'yi bulan ve çeşitli tarihi, turistik ve doğal güzellikleri içinde barındıran Yeşil-Mavi Turizm Seyir Yolu Projesi'nin tanıtım süreci devam etmektedir. Yalova şehrini de etkileyen bu Güzergahı ve turizm şekli, her geçen gün önemini artırmaktadır.

Şekil 48: Yeşil-Mavi Turizm Seyir Yolu

Kaynak: Yalova Yeşil-Mavi Turizm Seyir Yolu Eylem Planı

Alternatif turizmi geliştirme anlayışının can damarı konumundaki bu yol ile geniş bir turizm havzası ortaya çıkarılmıştır. Turizm hareketliliğinin yeni açılımı olan bu yol, bir yandan da tarihi, kültürel ve coğrafi güzellikler ile değerleri birbirine bağlayarak alternatif turizmin yeni itici gücü haline gelmiştir.

5.4.3. Sağlık Hizmetleri

Yalova, Birleşmiş Milletler Dünya Sağlık Örgütü Sağlıklı Şehirler Ağı'na üyedir. Kabul dokümanı Dünya Sağlık Örgütü tarafından 30.06.2002 tarihinde imzalanarak Yalova 49. üye olarak ağa dahil edilmiştir. Sağlıklı Şehirler Ağı'nda Türkiye'den Yalova ile birlikte Bursa bulunmaktadır ve 47 Avrupa şehri ağın içinde bulunmaktadır.

Yalova Sağlık Müdürlüğü'ne bağlı olarak hizmet veren sağlık kurumlarının dağılımı Tablo-37'de görülmektedir.

Tablo 37: Yalova Sağlık Kurumlarının Genel Görünümü (2013)

DEVLET HASTANESİ	YALOVA DEVLET HASTANESİ	206 Yatak	22 Yoğun Bakım Yatak	8 Küvöz
Yalova Ağız Diş Sağlığı Merkezi		65 Ünit	0	0
Özel Yalova Hastanesi		71 Yatak	10 Yoğun Bakım Yatak	6 Küvöz
Özel Atakent Hastanesi		31 Yatak	3 Yoğun Bakım Yatak	2 Küvöz
Özel Aktif Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi		27 Yatak	2 Yoğun Bakım Yatak	0
Toplum Sağlığı Merkezi 6	Mevcut Yatak Sayısı 308			
Aile Sağlığı Merkezi	Merkez 11			
Sağlık Evi (10)	Kılıç, İlyasköy, Tokmak, Kocadere, Kapaklı, Fıstıklı, Hacımehmet, Akköy, Çavuşçiftliği, Fevziye			
112 İstasyon	Merkez 3 (1 A tipi, 2 A2 Tipi)	Sağlık Çalışanı 807		
Özel Tıp Merkezi (1)	Özel Diyaliz Merkezi (2)	Özel Muayenehane (2)		
Diş Hekimi Muayenehanesi 34	Özel Diş Polikliniği 3	Diş Protez Laboratuvarı 5		
Mikrobiyoloji Laboratuvarı (1)		Biyokimya Laboratuvarı (1)		
Eczane (74)	Gözlükçü (15)	Ecza Deposu (1)	Medikal Gaz Dep.Merk. (2)	
AÇS AP (1)	Verem Savaş Dispanseri (1)		Merkez Laboratuvarı (1)	

Kaynak : Yalova İl Sağlık Müdürlüğü

Yalova'da 84 uzman hekim, 54 aile hekimi, 39 pratisyen hekim, 65 özel çalışan uzman hekim, 7 özel çalışan pratisyen hekim, 25 diş hekimi, 34 özel çalışan diş hekimi, 248 hemşire 122 ebe ve diğer sağlık çalışanları ile birlikte toplam 1.159 personel hizmet vermektedir.

Yalova'da; 206 yataklı Yalova Devlet Hastanesi, 6 adet Toplum Sağlığı Merkezi, 26 adet Aile Sağlığı Merkezi, 11 adet Sağlık evi ve 1 adet Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi bulunmaktadır. Ayrıca toplam 102 yataklı 2 adet Özel Hastane ve Sağlık kompleksi bulunmaktadır (Fotoğraf 27).

2011 yılında Devlet Hastanesi'nde 782.151, Aile ve Toplum Sağlığı Merkezleri'nde de 714.964 adet poliklinik yapılmıştır. 2012 yılında ise Devlet Hastanesi'nde 843.142, Aile ve Toplum Sağlığı Merkezleri'nde de 853.957 adet poliklinik yapılmıştır. 2012 yılında 3.025 adet doğum gerçekleşmiş, sezeryan oranı % 53,3 olarak belirlenmiştir. (Türkiye geneli % 37).

Yalova'da Ekim 2008 tarihi itibariyle Aile hekimliği pilot uygulamasına başlamıştır. 2013 yılı itibariyle toplam Aile Hekimi sayısı 54'e ulaşmıştır.

2010 yılında Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi'nde toplam 81.867 adet poliklinik yapılmıştır. 2011 yılında ise 81.870 adet poliklinik yapılmıştır. 2012 yılında ise 114.429 adet poliklinik yapılmıştır.

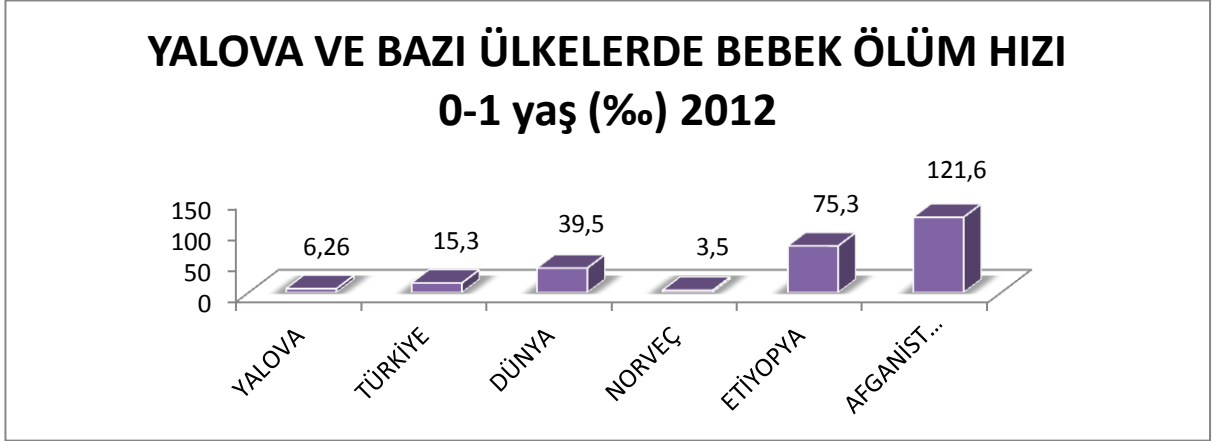
Yalova'da hekim başına düşen nüfus 850, (Türkiye geneli 625) yatak başına düşen nüfus ise 583'tür (Türkiye geneli 370). 2012 yılı itibariyle Yalova'da 11.401 kişi yeşil kartlıdır. 2022 Sayılı Kanun Gereği; 65 yaşını dolduranlar ile özürlü olup muhtaç durumdaki toplam 27.356 vatandaşa 2011 yılı içinde 4.604.966 TL ödemede bulunulmuştur. Evde sağlık hizmetleri kapsamında 2011 yılında toplam 567 başvuru yapılmış, 498 vakaya 1.878 ziyaret yapılmıştır. 2012 yılı itibariyle 1.334 hastaya evde sağlık hizmeti kapsamında hizmet verilmiştir.

Yalova'da biri Komuta Merkezi olmak üzere şehirde 3 tane 112 Acil Yardım İstasyonu bulunmaktadır.

İl Sağlık Müdürlüğü bünyesinde toplam 30 adet ambulans, 4 adet kamyonet, 10 adet binek oto, 1 adet kamyon, 2 adet pick-up ve 3 adet minibüs olmak üzere toplam 50 araç ile hizmet verilmektedir. Sağlık ocakları ve diğer sağlık kurumlarında aile planlaması hizmeti ücretsiz olarak sunulmaktadır.

Yalova'da bebek ölüm hızı (0-1 yaş) 2012 yılı verilerine göre, ‰ 6,26 olarak tespit edilmiştir (Şekil 48). Türkiye geneli için bebek ölüm hızı ortalaması ise ‰ 15,3 düzeyindedir. Yalova 27 Aralık 2011 tarihinde Sağlık Bakanlığı'nca Altın Bebek Dostu Unvanı ile ödüllendirilmiştir. 81 şehir içerisinde 30 şehir Bebek Dostu, Yalova'nın da içinde bulunduğu sadece 6 şehir ise Altın Bebek Dostu unvanını almıştır.

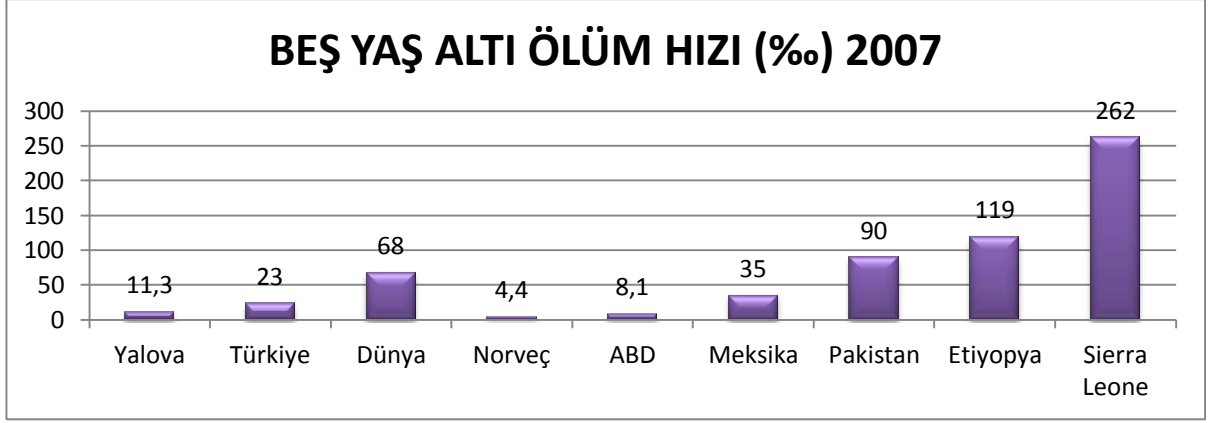
Aşağıdaki Şekil 47’de de, Yalova ve bazı dünya ülkelerinde bebek ölüm hızı değerleri 2012 yılı rakamlarıyla verilmektedir. Yalova, Türkiye ve Dünya ortalaması ile az gelişmiş bazı ülkelere göre daha düşük bebek ölüm oranına sahip iken, gelişmiş ülkelere, örneğin Norveç’e göre yüksek bebek ölüm oranına sahiptir. Bebek ölüm oranının daha da düşürülebilmesi için, Yalova’da sağlık sisteminin geliştirilmesine ve 0-1 yaş arası bebek kontrollerinin sıklaştırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Şekil 49: Yalova ve Bazı Ülkelerde Bebek Ölüm Hızı 0-1 yaş (‰) 2012

Kaynak: CIA The World Factbook 2012, 2012 World Development Indicators ve Yalova Valiliği

Yalova’da beş yaş altı ölüm hızı rakamlarına baktığımızda ise; 2007 yılı verilerine göre, % 11,3’lük bir değer saptanmıştır (Şekil 49). Türkiye geneli için beş yaş altı ölüm hızı ortalaması % 23,0 düzeyindedir. Aşağıdaki Şekil-de de, Yalova ve bazı dünya ülkelerindeki beş yaş altı ölüm hızı değerleri 2007 yılı rakamlarıyla verilmektedir. Yalova, Türkiye ve Dünya ortalaması ile az gelişmiş bazı ülkelere göre daha düşük beş yaş altı ölüm oranına sahip iken, gelişmiş ülkelere, örneğin Norveç ve ABD’ne göre yüksek beş yaş altı ölüm oranına sahiptir.

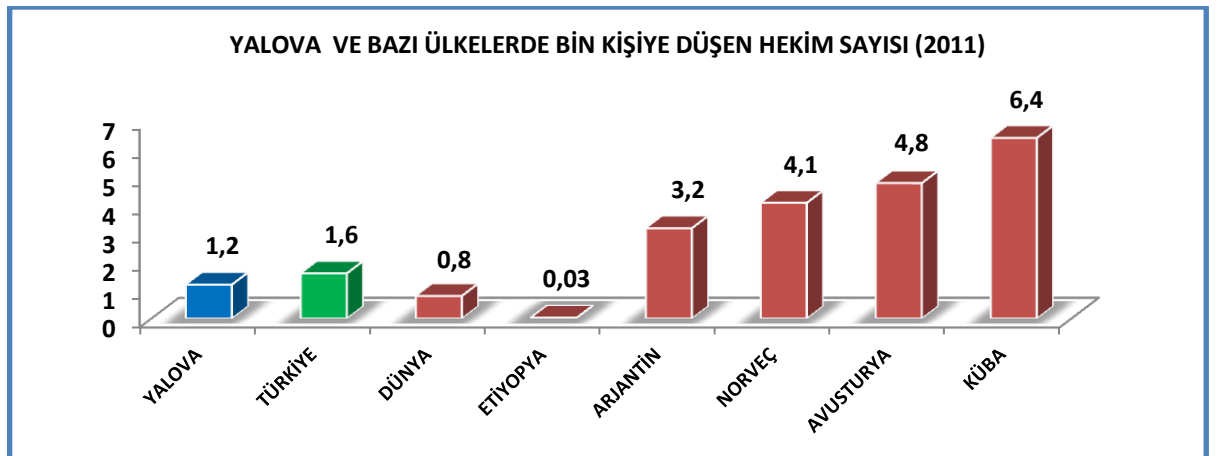

Şekil 50: Yalova ve Bazı Ülkelerde Beş Yaş Altı Ölüm Hızı (%) 2007

Kaynak: CIA The World Factbook 2010, 2009 World Development Indicators ve Yalova Valiliği

Yalova, hekim sayısı bakımından özellikle son yıllarda Türkiye'nin yetersiz şehirlerinden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bin kişiye düşen hekim sayısını gösteren aşağıdaki şekil 50'de, Yalova'nın ve bazı ülkelerin 2011 yılı itibariyle durumu görülmektedir.

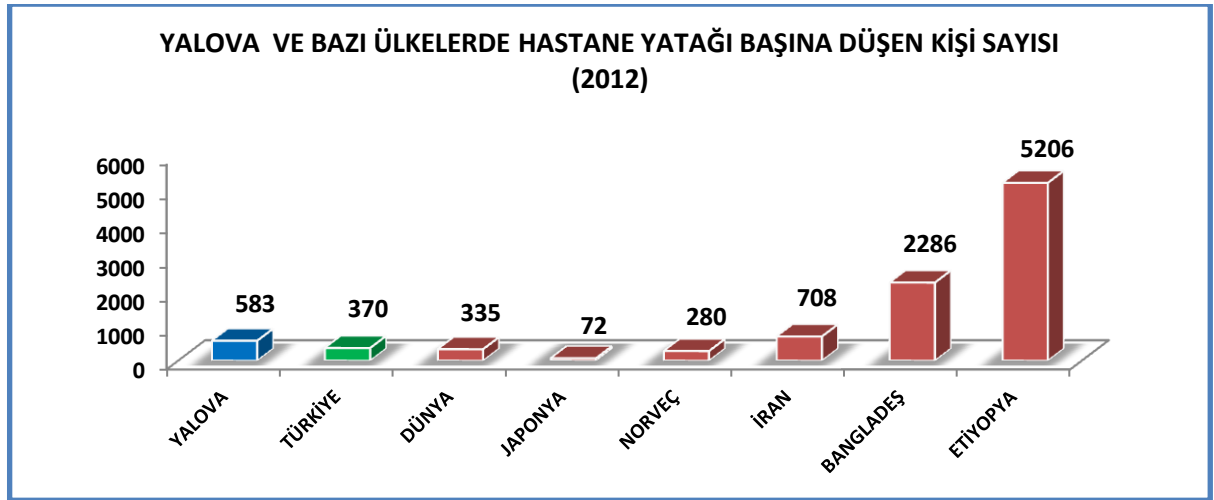
Aşağıdaki şekilden de görüleceği üzere, Yalova nüfusuna göre Türkiye ortalamasının oldukça altında hekim sayısına sahiptir. Norveç, Avusturya ve Küba gibi ülkelerle karşılaştırıldığında ise mevcut durumun daha da kötü olduğu açıkça görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında Yalova'da görev yapan hekim sayısının artırılması gerekmektedir.

Şekil 51: Yalova ve Bazı Ülkelerde Bin Kişiyeye Düşen Hekim Sayısı

Kaynak : CIA The World Factbook ve Yalova Valiliği 2012

Yalova hastane yatağı başına düşen kişi sayısı bakımından da Türkiye'nin yetersiz şehirlerinden biridir. Hastane yatağı başına düşen kişi sayısını gösteren aşağıdaki şekil 51'de, Yalova'nın ve bazı ülkelerin 2012 yılı itibariyle durumu görülmektedir. Şekilden de anlaşılacağı üzere, Yalova, hastane yatağı başına düşen kişi sayısı bakımından Türkiye ve dünya ortalamasının ve gelişmiş ülkelerin oldukça altında bulunmaktadır. Bu konuda da kapasitenin geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Şekil 52: Yalova ve Bazı Ülkelerde Hastane Yatağı Başına Düşen Kişi Sayısı (2012)
Kaynak: CIA The World Factbook 2012 ve Yalova Valiliği

Özürllük Durumu

Özürllük durumuna göre nüfus incelendiğinde, özürllü nüfusun %58'ini erkeklerin oluşturduğu görülmektedir. Fiziksel özürllüler %45'lik pay ile ilk sırada yer almaktadır. Zihinsel özürllüler %14'lük, görme özürllüler ise %12'lik bir paya sahiptir. Özürllü nüfus içinde %4 ile en az payı konuşma özürllüler oluşturmaktadır.

Yalova'nın sağlık durumunu 6zetleyen genel istatistikî veriler Tablo 38'de g6r6lmektedir.

Sağlık G6stergeleri	Veriler
Hekim Sayısı	249
Hekim Başına D6şen N6fus	850
Toplam Yatak Sayısı	363
Yatak Başına D6şen N6fus	583
Yatak İşgal Oranı	% 77,8
Diş Hekimi Sayısı	68
Diş Hekimi Başına D6şen N6fus	8.261
Hemşire Sayısı	248
Hemşire Başına D6şen N6fus	833
Ebe Sayısı	122
Eczane Sayısı	74
Eczane Başına D6şen N6fus	2.861
Toplam Sağlık Personeli Sayısı	1.158
Bebek 6l6m Hızı(0-1 yaş)	‰ 6,24
Beş Yaş Altı 6l6m Hızı	‰ 11,2
Toplam Doğum Sayısı	3.097
Doğum Oranı	‰ 14,6
6l6m Oranı	‰ 5,7
Sağlık Personeli Yardımı ile Yapılan Doğum Oranı	% 99,3
D6ř6k Doğum Ağırlıklı Bebek Oranı	% 1,16
Aile Planlamasında Modern Y6ntem Kullanım Oranı	% 41,3

Tablo 38: Yalova Sağlık G6stergeleri (2013).

Kaynak: İl Planlama ve Koordinasyon M6d6rl6đ6 Yalova Sağlık M6d6rl6đ6

5.4.4. Sanat ve Diğer K6lt6rel Hizmetler

Kurtuluş Savaşı d6neminde Kafkasya ve Balkanlar, Cumhuriyet d6neminde ise T6rkiye'nin her b6lgesinden g6çlerin olması ve son yıllarda da G6neydoğu Anadolu B6lgesinden yoğun g6çlerin olması, n6fusun oldukça farklı gelir düzeyine sahip insanlardan oluşmasına ve Yalova'nın farklı bir k6lt6rel ve kozmopolit yapıya b6r6nmesine yol ağmıştır.

Yalova şehri, birçok dünya kentiyle kardeş şehir statüsünde bulunmaktadır. Yalova'nın sosyo-kültürel anlamda kardeş şehir olduğu ülkeler ve şehirleri şunlardır: Almanya'dan "Bad Godesberg", Japonya'dan "Tonami", Çin'den "Panjin", Rusya Federasyonu özerk cumhuriyeti Dağıstan'dan "Mahaçkale", K.K.T.C.'nden "Geçitkale" ve Güney Kore'den "Suwon", Bulgaristan'dan "Burgaz", Romanya'dan "Mecidiye" ve Ukrayna Kırım Özerk Cumhuriyeti'nden "Karasubazar" kentleridir.

Resim

Yalova'da resimle ilgili olarak ilk akla gelen Güzel Sanatlar Derneği (GÜSAD)'dir. Dernekte usta öğretmenler tarafından 8 yaş üzerinde olup, isteyen her ferde resim yapabilme eğitimi verilmektedir. Yalova'da resim galerisi bulunmamasına rağmen her sene çeşitli tarihlerde kişiler sergiler açmaktadır. Ayrıca İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve Yalova Belediyesi'nin ortak çalışmaları neticesinde her sene Karizma iş merkezinde 10 gün süreyle Uluslararası "TÜRKSOY" resim sergisi açılmaktadır.

Geleneksel El Sanatları

I.Ebru

Yalova'da, Yalova Belediyesi'nin kurmuş olduğu Kadın Spor ve Eğitim Merkezi (KİDEM) tarafından belirli aralıklarla Ebru dalında kurs açılmaktadır.

II.Tezhip

Yalova'da, Yalova Belediyesi'nin kurmuş olduğu Kadın Spor ve Eğitim Merkezi (KİDEM) tarafından belirli aralıklarla Tezhip dalında kurs açılmaktadır.

III.Hat

Yalova'da, Yalova Belediyesi'nin kurmuş olduğu Kadın Spor ve Eğitim Merkezi (KİDEM) tarafından belirli aralıklarla Hat dalında kurs açılmaktadır.

IV.Minyatür

Minyatür dalında Yalova'da çalışmalar pek fazla olmasa da bazı sanatçılar bu sanat dalıyla ilgilenmektedir.

V.Metal-Taş-Boynuz-İşletmeciliği

Yalova şehrine bağlı Güney Köy’de Gümüş- Bakır oksit ve Boynuzdan takı yapılmaktadır. Bu sanatın yapılış yöntemi; Sığır boynuzları suda kaynatılarak iç dokusundan ayrılır. Yapılacak dokuya göre dikey veya boydan boya iki parçaya ayrılarak sitrik asit, sülfürik asit karışımıyla kaynatılarak yumuşatılması sağlanıp, preslemeyle düzeltilir. Yapılacak takılara göre şekil çizili kıl testere ile kesilir. Bu işleme kaba işlem denir. Sonraki aşamada yapılacak şekillerin alt ve yanlarına gümüş uygulaması yapılarak kakma dediğimiz işlemlere geçilir. Kakma işlemi ile ürüne estetik güzellik verilir. Bütün kakmalara natürel mercan, firuze vb. taş 925 ayar sannel tabir edilen içi boş boru uygulanarak takı hazır hale getirilir. Polisaj ile son işlemi bitirilerek konuma hazır hale getirilme şeklinde gerçekleşir.

Yalova Belediyesi Konservatuarı:

Yalova Belediyesi tarafından 2005 yılında kurulan konservatuar, Yalova’ya ve ülkeye değerli sanatçılar kazandırmak amacıyla kurulmuştur. Dört yıllık eğitimin sonunda öğrencilere sertifika verilmektedir. Şu anda 98 kişilik Türk Sanat Musikisi Korosu mevcut olup, 92 öğrencisi vardır.

Yalova Musiki Derneği

Yalova’ya müzisyen yetiştirmek amacıyla 1985 yılında kurulmuştur. 46 Kişiden oluşan Halk Müziği Korosu ve 57 kişiden oluşan Türk Sanat Müziği Korosu ve Çocuk Korosu mevcuttur. Dernekte Bağlama, Gitar, Mandolin, Kanun kursları verilmektedir.

Sinema

Yalova Merkez’de 2 adet sinema bulunmakta iken birisinin kapanması neticesinde 1 sinema kalmıştır. Yalovalılar bu sinema sayesinde vizyona yeni çıkan filmleri izleme imkanı bulmaktadır. Yalova’da tek olan sinema Cinema77 cep sinema olup, 450 m2 kapalı alanı ve 3 cep salonu ile kafeteryası bulunmaktadır. Kış sezonlarında ayda ortalama 6-8 vizyon filmi izlenebilen sinemada bu sayı yaz sezonunda biraz düşmektedir. Cinema77 toplam 206 kişi kapasitelidir.

Tiyatro

Yalova Belediyesi tarafından kurulma çalışmaları başlamıştır. Şu anda mevcut altı sanatçısı vardır. Ayrıca Yalova Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Gençlik Merkezi tarafından istekli olan gençlere de Tiyatro Kursu verilmektedir.

Yalova'da çeşitli kültür ve sanat dernekleri bulunmakta ve bu dernekler kentin kültür ve sanat hayatında önemli rol oynamaktadır. Kültür ve sanatla ilgilenen sivil toplum kuruluşları, Yalova Kent Meclisi Kültür ve Sanat Komisyonu çatısı altında; kentin kültür ve sanat hayatının geliştirilmesine yönelik ortaklık anlayışıyla birlikte fikir ve projeler üretmektedirler. Bu derneklerden bazıları şunlardır.

TUFAG (Turizm, Folklor, Araştırma ve Geliştirme Derneği) : TUFAG, 1984 yılında folklor araştırmaları ve halk oyunları çalışmaları yapmak amacıyla kurulmuş ve kuruluşundan bu yana önemli başarılarla imza atmıştır. Etkinliklere her yıl 10-12 ülke iştirak etmekte ve 500-600 civarında yabancı misafir Yalova'yı ziyaret etmektedir.

YAFEM (Yalova Folklor Eğitim Merkezi) : 1988 yılında Türk Folklorunun gelişimine katkıda bulunmak amacıyla; folklor araştırmaları yapmak, bu konuda eğitim çalışmaları gerçekleştirmek ve Türk Folklorik zenginliklerini gençlere sevdirmek üzere kurulan dernek; bu yönde çeşitli çalışmalar yapmış, Yalova'nın özellikle Türk Cumhuriyetleri ve Türk Topulukları nezdinde tanınmasını sağlamıştır.

Kuzey Kafkas Kültür Derneği: 1979 yılında kurulan derneğin amacı; Yalova nüfusunun önemli bir bölümünü oluşturan Kafkas Halklarının örf, adet, folklor ve kültür değerlerinin geliştirilmesini sağlamak ve Yalova'nın kültür hayatına katkıda bulunmaktır.

GÜSAD (Güzel Sanatlar Derneği) : 1995 yılında her yaşta insanı güzel sanatların herhangi bir dalında yetiştirmek ve üretici kılmak amacıyla kurulmuştur. Dernek tarafından Güzel Sanatlar ve Eğitim Fakülteleri yetenek sınavlarına hazırlık, resim, kumaş boyama, hat, çini boyama ve ebru sanatı gibi çok çeşitli kurslar düzenlenmektedir.

YASAD (Yalova Sanat Tiyatrosu Derneği) : 1989 yılında kurulan dernek tarafından çeşitli tiyatro çalışmaları yapılmakta ve özellikle kadın, çocuk ve gençlere yönelik tiyatro eğitimi verilmektedir.

Yalova şehrinde başta Yalova Kurtuluş Şenlikleri olmak üzere, çeşitli gün ve haftalarda kültürel ve sanatsal etkinlikler yapılmaktadır. Kurtuluş Şenlikleri kapsamında her yıl Temmuz ayı başından Ağustos ayının sonuna kadar çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir.

Bu etkinlikler arasında uluslararası şiir organizasyonları, sergiler, söyleşiler, sportif etkinlik ve yarışmalar, halkoyunları gösteri ve yarışmaları ve halk konserleri gibi çok çeşitli etkinlikten bahsetmek mümkündür.

Yalova Halk Kütüphanesi'nde toplam 25.545 adet kitap mevcut olup, 2012 yılının ilk 6 ayında 7.228 okuyucuya hizmet verilmiştir. Safalı Yılmaz Tüzünataç Çocuk Kütüphanesi'nde ise toplam 9.179 adet kitap mevcut olup, 2012 yılının ilk 6 ayında 4.590 okuyucuya hizmet verilmiştir.

5.4.5. Dini Hizmetler

Yalova şehrinde inanç fonksiyonu açısından çok fazla çeşitlilik yoktur. Batı ve doğu bölgelerinden göç aldığından dolayı doğu-batı sentezli, aynı inanca bağlı bir kültür yapısı mevcuttur. İnanç merkezleriyle ilgili sayısal bilgiler vermek gerekirse Yalova merkezde 35 cami mevcuttur. Şehrin yanında merkeze bağlı belde ve köylerle beraber 54 tane cami vardır. Bu camilerde merkezde görev yapan 35 tane imam vardır. Merkez'e bağlı yerleşmeleriyle beraber 51 tane görevli imam ve 39 müezzin vardır. Aynı şekilde cemaat ve vakıf kurumlarına ait yerler de faaliyet göstermektedir. Bunun yanında 16 tane kuran kursu, 2 tane imam hatip lisesi ve 1 tane imam hatip ortaokulu faaliyet göstermektedir. Geleneksel İslam inancının hakim olduğu Yalova şehrinde bunun yanında İslami kurumların dışında Hristiyanlar'a ait bir tane kilise derneği mevcuttur.

Ancak bu dernek sosyolojik durumdan dolayı çok etkin değildir. Halen yapımı devam eden Özden mahallesi Yeşil cami, Yenidoğan mescidi, Saruhan cami, Balaban Dere cami ve Samanlı Köyü camisi de inanç kurumlarına yakın zamanda eklenecektir.

Yalova şehrinin en büyük camisi 2 bin kapasiteli Yalova Merkez camisidir (Fotoğraf 19). Yalova şehrinde Rüstem paşa camisi ve Mera Kuyu camisi tarihi camiler olarak bilinmektedir. Yalova merkezde bulunan Rüstem Paşa Camii (Fotoğraf 28) Osmanlı dönemi mimari yapılarıdır. Mimar Sinan tarafından yapıldığı bilinen ve Mimar Sinan Yalova'daki tek eseri olan Rüstempaşa Camii; Osmanlı Paşası Rüstem Paşa tarafından 17. yüzyılda yaptırılmıştır. Camii Kubbeli ve kare planlı olarak yapılmıştır.

Yalova Merkez, Rüstempaşa Mahallesi, 1 pafta, 35 ada 24 parsel'de bulunan Rüstempaşa Camii; Gayrimenkul Eski Eserler Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından 16.9.1973 gün ve 7412 sayılı kararı ile tescil edilmiştir. Marmara depremi nedeniyle zarar gören minaresi yeniden yapılmış olup diğer bölümlerde restorasyon yapılarak ibadete açılmıştır.

SONUÇ

Yalova şehri mevcut durumu açısından değerlendirildiğinde Marmara bölgesinin önemli bir turizm alanı olma özelliğini göstermektedir. Bu önem, tarihsel süreç içerisinde yani Yalova'nın kuruluşundan buyana devam etmiştir. Özellikle Bithynia, Roma-Bizans ve Osmanlı dönemlerinde Yalova kaplıcaları yerleşmelere zemin hazırlayan ve daha sonra şehrin kuruluşunu etkileyen en önemli olgudur. Özellikle sağlık turizmi açısından yerleşme, tarihinin her döneminde önemini artırarak devam ettirmiştir. Bununla beraber diğer turizm potansiyeli açısından da şehir etkilenmekte ve bu etkiler gelişime katkı sunmaktadır. Şehrin ulaşım potansiyelinin çeşitli olması, ulaşılabilirlik açısından diğer yerleşmelerle bağımlı güçlendirmektedir. Marmara denizine kıyısı olması deniz ulaşımı açısından artı bir değer katmaktadır. Özellikle İstanbul-Yalova ulaşılabilirliğinin kolay ve kısa olması, insanların şehir hayatından kopmadan diğer şehre geçmelerini sağlamakta ve bu geçişin şehir hayatının bir devamı olduğunun hissedilmesine zemin hazırlamaktadır. Bu açıdan Yalova, şehir kültürü açısından tamamlayıcı özelliklerle doludur. Şehir, çevresiyle bir bütündür. Bundan dolayı yapımının tamamlanmasıyla Körfez Geçiş Köprüsü, şehri birçok anlamda etkileyecektir. Aynı şekilde her ne kadar şehrin biraz dışında yetiştirilmesi gerçekleşse de mevcut potansiyellerinden süs bitkisi ve çiçek yetiştiriciliği, şehirdeki ekonomik yapıyı olumlu anlamda etkileyen diğer bir husustur. Ekonomik açıdan şehir halkının en önemli sorunu olan istihdam sorununu ortadan kaldıracak yeni yatırım kollarının bulunması, yukarıda ifade edilen olumlu yönleri destekleyici bir unsur olacaktır. Yatırım yapılmaması istihdam alanlarını kısıtlamaktadır. Bu bakımdan devlet, özel teşebbüsleri teşvik edici önlemler almalıdır. Örneğin yatırım ve üretim aşamalarındaki vergi oranlarını düşürmelidir.

Özellikle balkan göçmenlerinin şehre gelişi ve Türkiye'nin birçok yöresinden çeşitli zamanlarda Yalova şehrine yapılan göçler, şehirde kültürel bir çeşitliliğe ve zenginliğe de yol açmıştır. Farklı folklorik unsurların bir arada yer alması, şehre ayrı bir canlılık katmaktadır. Bununla beraber yerleşme şartları açısından Yalova şehri çok uygun koşullar sunmaktadır. Kıyı kenti olması ve arazi şartlarının uygun olması yerleşme ve tarımı olumlu yönde etkilemektedir. Yalova şehri son yıllarda hava temizliği açısından ve refah seviyesinin yüksekliği açısından da dikkat çekmektedir. Örneğin 2013 yılında en temiz dördüncü şehir olarak seçilmesi, temiz bir kent olduğunu göstermektedir.

Yalova şehrinde son yıllarda nüfus dengeli bir artış göstermektedir. Özellikle 1999 marmara depremi sonrası şehirdeki nüfus artış hızında meydana gelen azalma, artık yerini kademeli olarak normal bir artışa bırakmıştır. Bu durum ekonomi politikaları bakımından Yalova şehri için olumlu bir dönüş sağlamakta ve her açıdan yoğunluğu önlemektedir. Bununla beraber yerleşme özellikleri açısından şehrin büyüme alanları belli ve sınırlıdır.

Samanlı dağları, Marmara denizi ve diğer ilçe sınırları Yalova şehrinde yerleşmenin çok dağınık olmasını önlemiş ve daha kontrollü bir yayılma planı izlenmiştir. Yerleşme açısından tarım alanı olabilecek verimli sahaların konut yapımına ayrılması önemli bir sorun teşkil etmektedir. Her şeyden önce uygulanan bu tür hatalı yaklaşımların kontrollü bir şekilde ortadan kaldırılması ve doğru yöntemlerin teşvik edilmesi gerekmektedir.

Yalova'nın ulaşımda coğrafi konumu, İstanbul, Kocaeli ve Bursa gibi metropollere olan yakınlığı sebebiyle kente karayolu ve denizyoluyla yoğun araç giriş çıkışı olmaktadır. Trafik yoğunluğu açısından bu durum şehirde ciddi sıkıntılara yol açabilmektedir. İstanbul'u İzmir'e bağlayan ana güzergâh üzerinde bulunması, trafik yoğunluğuna ve gürültü kirliliğine neden olmaktadır. Yalova yazlık kent olarak görüldüğü için, sezonlar arası nüfus oldukça farklıdır. Bu durum; altyapı sorunlarının çözülmesine kaynak ayrılmasında sıkıntı yaratmaktadır. Mevsimsel göç (iç turizm ve işgücü) kaynaklı değişken nüfusun şehrin mevcut dokusunu gerek şehircilik gerekse sosyal açıdan değiştirdiği gözlemlenmektedir.

Yalova şehrinde genel olarak özetlemek gerekirse birçok avantajlı yön bulunmaktadır. Eğitim düzeyinin ve kalitesinin yüksek olması, küçük bir şehir olması ve bu açıdan gelişime uygun özellikler arz etmesi, deniz kıyısında olması ve ulaşım yönünün güçlü olması, turizme her açıdan elverişli oluşu, temiz havası, kaplıcaların varlığı ve ulaşılabilirliği, sivil toplum kuruluşu anlayışının güçlü olması gibi konular gösterilebilir. Bu özellikler şehir için önemli avantajlardır. En temel dezavantajlar ise, şehrin deprem bölgesinde yer alması ve istihdam probleminin olmasıdır.

ÖNERİLER

Yalova şehri, son yıllarda birçok alanda gelişme kaydeden bir şehir kimliği sunmaktadır. Özellikle süs bitkisi yetiştiriciliği, gemi sanayisi gibi alanlarda görülen gelişmeler bu görüşü güçlendirmektedir. Ancak ekonomik açıdan yeni istihdam alanlarının oluşturulması ve mevcut ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesi gerekmektedir. Özellikle çiçek üretiminde Türkiye genelinde Hollanda gibi ülkelerden yapılan ithalat, Yalova çiçek üreticilerinin gelişimini sınırlandırmaktadır. Bu olay, şehir üzerinden ticaret yapıldığı için şehir ekonomisini etkilemektedir. Ayrıca sanayi faaliyetlerinin sınırlılığı söz konusudur. Yeni sanayi kollarının ekonomiyi güçlendirmesi adına devreye girmesi gerekmektedir.

Bu konuda ülke politikaları her ne kadar belirleyici olsa da, Yalova'daki iş adamlarının bu noktalarda özel teşviklerle yatırıma özendirilmesi son derece önemlidir. Bu önerinin gerçekleştirilmesi okumuş işsizlerin vasıflı istihdamına da zemin hazırlayacaktır.

Yalova şehri Marmara bölgesi içerisinde yer aldığından, deprem kuşağının da içerisinde yer almaktadır. Yani Yalova şehri depremsellik açısından riskli bir konumdadır. Bundan dolayı önceki depremler ve sonuçlarından ders alınarak, özellikle konut yapımında sağlamlık ön plana çıkmalı, bu noktada denetimler yoğunlaştırılmalı ve mevcut konutların olası bir depremde ne kadar dayanabilecekleri kontrol edilmeli ve riskli konutların sağlamlaştırma çalışmalarına mutlaka hız verilmelidir. Bu konudaki en temel çözüm, kentsel donatı alanlarını da göz önünde bulundurarak sağlıklı bir şekilde dönüşüm gerçekleştirilmesidir. Aynı şekilde çok katlı yapılaşmaya da müsaade edilmemelidir. Şehrin bulunduğu zeminin alüvyal dolgu olması gerçeğinden hareketle, bu kontroller ve uygulamalar hayati önem taşımaktadır. Bundan sonra yapılacak olan konutlar için de özellikle zemin etütlerine ağırlık verilmelidir.

Yalova şehri bir kıyı kenti olduğu için, yerleşmelerin kıyı kanunlarına uygun olarak yapımı şuan için kıyıları tehdit eden çeşitli sıkıntılar barındırmaktadır. Mevcut yerleşmelerin kanunlar çerçevesinde belli bir fon ayrılarak tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir. Aynı şekilde şehrin pis sularının ve sanayi atıklarının denize akıtılmadan önce arıtılması gerekmektedir. Aksi takdirde çeşitli çevre sorunlarına davetiye çıkartılmış olacaktır.

Yalova şehri içerisinde görülen bariz sorunlardan bir tanesi de trafik yoğunluğudur. Özellikle ana arterlerde yaşanan yoğunluğun giderilmesi gerekmektedir. Bu noktada Dört yol kavşak hattının yenilenmesi ve genişletilmesi önemli bir çözüm olacaktır.

Yalova şehri merkezi konumu ve doğal güzelliklere olan yakınlığıyla, tam bir turizm merkezi olma potansiyelini barındırmaktadır. Büyük kentlere olan yakınlığı, ulaşılabilirlik açısından önemlidir. Bu konuda insanları Yalova'ya çekecek tanıtım faaliyetlerinin yapılması son derece önemlidir.

Yalova, bugün için havayolu ulaşımı imkânına sahip değildir. Fakat Hava Harp Okulu'na ait olan Yalova-Kocaeli karayolu üzerinde küçük bir havaalanı bulunmaktadır. Bu havaalanı kesme çiçek taşımacılığı için ileriki zamanlarda kullanılacak potansiyele geliştirilebilir.

Yalova şehri ile ilgili yukarıda ifade edilen sorun ve öneriler çeşitlendirilebilir. Bu konularda çalışma yapmak için Ar-Ge faaliyetlerinin Yalova şehrindeki idari kurumlarca yapılması ve bu konularda özel fon ayrılması daha gerçekçi bir adım olacaktır.

KAYNAKÇA

Makale, Bildiri ve Kitaplar

ATALAY, İ., 1991, **Genel Beşerî ve İktisadi Coğrafya**, Yeniçağ Basım Yayın, İzmir.

AKOVA, İ., 2013, “Sürdürülebilir Turizm”, **Prof. Dr. Süha Göney’e Armağan** (Ed: Mehmet. Bayartan). İstanbul Üniversitesi Yayını, sf.107-136, İstanbul.

AKARTUNA, M., 1968, **Armutlu yarımadasının jeolojisi**, İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi, Monografi, İstanbul.

AHMED, R., [Altıncı], 1930, **Hicrî On ikinci Asırda İstanbul Hayatı (1100-1200)**, İstanbul.

AVCI, H., 2010, “Atatürk’ün Şehri Yalova”, **Atatürk’ün Armutluyu Ziyaretinin 75.Yıl Armağan Kitabı**, (Ed. İsmet Akova), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, sf.64-69, İstanbul.

BALCI, AKOVA, S., 2013, “Yalova’da Kırsal Alanlarda Kalkınma İmkanları ve Sürdürülebilirlik”, **Prof. Dr. Süha Göney’e Armağan** (Ed: Mehmet Bayartan). İstanbul Üniversitesi Yayını, sf.51-106, İstanbul.

BALCI, AKOVA, S., 2004, “Ergene Havzasında Şehirler ve Şehirleşme”, **İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi**, cilt:3, sayı:9, sf.29-52, İstanbul.

BAHADIR, M., 2007. “Yalova İlinde Arazi Kullanımının Uzaktan Algılama Teknikleri İle Belirlenmesi”, **Yüksek Lisans Tezi**, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

BAYARTAN, M., 2002, “Kentsel Fonksiyonların Ortaya Konmasında ve Değerlendirilmesinde Coğrafi Bilgi Sistemlerinin Kullanımı”, **30-31 Ekim 2002 Fatih Üniversitesi Coğrafi Bilgi Sistemleri Bilişim Günleri**, sf.1-12, İstanbul.

BAYARTAN, M., 2010, “İnsan-Zaman-Mekân Bağlamında Şehirler”, **1. Milletlerarası Şehir Tarihi Yazarları Kongresi**, 5-7 Kasım 2010, Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları, sf.228-233. Ankara.

BAKIRCI, M., 2012, “Adıyaman’da İmalat Sanayinin Gelişimi ve Yapısı”, **Türk Coğrafya Dergisi**, Türk Coğrafya Kurumu Yayını, sf.45-58, İstanbul.

BAKIRCI, M., 2007, **Türkiye’de Kırsal Kalkınma; Kavramlar-Politikalar-Uygulamalar**, Nobel Yayıncılık, Ankara.

BİLGİN, T., 1967, **Samanlı Dağları**, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları, İstanbul.

CEYLAN, M. A., 2003, **Marmara Depreminin [17 Ağustos 1999] Yalova Şehrine Etkileri**, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.

CEYLAN, M. A., 2000, "Ulaşım Coğrafyası Açısından Eskişehir- Topçular Deniz Ulaşımı", **Marmara Denizi 2000 Sempozyumu Bildiriler Kitabı** (Ed. Bayram Öztürk-Mikdat Kadioğlu-Hüseyin Öztürk), 189-197, İstanbul.

DARKOT, B., 1967. "Şehir Ayırımında Nüfus Sayısı ve Fonksiyon Kriterleri", **İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi**, cilt:8, sayı:17, sf.3-8. İstanbul.

DARKOT, B., - TUNCEL, M., 1981, **Marmara Bölgesi Coğrafyası**, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları, İstanbul.

DÖNMEZ, Y., 1985, **Bitki Coğrafyası**, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları, İstanbul.

DENKER, T. B., 1977, **Yerleşme Coğrafyası**, İstanbul Üniversitesi Yayını, İstanbul.

DOĞANAY, H., 1994, **Türkiye Beşeri Coğrafyası**, Gazi Büro Kitabevi, Ankara.

DOĞANAY, H., 1993, **Coğrafya'ya Giriş**, Gazi Büro Kitabevi, Ankara.

DOĞANAY, H., 1995, **Türkiye Ekonomik Coğrafyası**, Öz Eğitim Yayınları, İstanbul.

DOĞAN, M., 2004, "Türkiye Ziraatinde Seracılık Faaliyetlerine Bir Örnek Fethiye Ovası'nda Seracılık ve Önemi", **İstanbul Üniversitesi Coğrafya Dergisi** , sayı:12, sf.85-95, İstanbul.

DOĞAN, M.,2009 "Socio- Economic Structure of the Population in Yalova.", **Management and Education Academic Journal**, Vol.5, No: 2, 76-84 pp., Bulgaristan.

ERİNÇ, S., 1996, **Jeomorfoloji-I**, Öz Eğitim Yayınları, İstanbul.

EKİNCİ, D., 2005 "CBS Tabanlı Uyarlanmış RUSLE Yöntemi İle Kozlu Deresi Havzası'nda Erozyon Analizi", **İstanbul Üniversitesi Coğrafya Dergisi**, sayı: 13, sf.109-119, İstanbul.

EVLİYA, Çelebi, 1970, **Evliya Çelebi Seyahatnamesi**, (Çev. Zuhuri Danışman), İstanbul.

ERENDİL, M.; GÖNCÜOĞLU, M.C.; TEKELİ, O.; AKSAY, A.; KUŞÇU, L; ÜRGÜN, M.B.; TEMREN, A. ve TUNAY, G.,1991, "Armutlu yarımadasının jeolojisi", **M.T.A. Raporu**, No: 9165. Ankara.

EMRE, Ö. ve BORAY, A., 1987, "Türkiye'nin aktif fayları ve depremsellikleri" **M.T.A. Raporu**, No: 8174. Ankara.

- ERENBÜGE, N., 1939, “Mudanya-Bursa, Gemlik-Yalova”, **Bilgi Yurdu Dergisi**, sayı: 26, sf.830-893, İstanbul.
- GÖNEY, S., 1995, **Şehir Coğrafyası**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını, İstanbul.
- GÜNCÜOĞLU, M.C., 1990, “Armutlu Yarımadasının Geç Kretase Öncesi Tektonik Birimleri”, **Türkiye 8. Petrol Kongresi Bildirileri**, sf.161-169. Ankara.
- GÖKYAY, Ş., 1977, “Kâtip Çelebi”, **İslam Ansiklopedisi**, M.E.B. Yayınları. cilt: 6, sf.432-438, İstanbul.
- KOLLEKTİF, 2005, **İşte Yalova**, Marpar Marmara Piyasa Araştırma Merkezi Ltd. Şti. Yayınları, Yalova.
- KAZANCI, N., KEÇER, M., ÜNAY, E., EMRE, Ö., ERKAL, T., 1998, “Doğu Marmara bölgesinin neojen - Kuvaternerdeki evrimi”, **M.T.A. Dergisi**, Sayı:120, sf.233-258, Ankara.
- MANSEL, A. M., 1950, **Yalova ve Civarı**, Belediyeler Yıllığı Basımı, Ankara.
- MANSEL, A. M., 1936, **Yalova ve Civarı (Yalova Und Ümge- Bung)**, İstanbul Müzeleri Neşriyatı, İstanbul.
- NURTEN, Ö., 1981, **Yalova Kaplıcalarının Tarihsel Gelişimi**, Doğal Özellikleri, Tıbbi Değerlendirilmesi, İstanbul.
- SERTKAYA DOĞAN, Ö., 2009, Nüfus Coğrafyası Açısından Bir İnceleme: Silivri, **Marmara Coğrafya Dergisi** , sayı:20, sf.1-19, istanbul
- ŞAROĞLU F., EMRE Ö., KUŞÇU A., 1992. Türkiye'nin Diri Fay Haritası. Ölçek: 1/100.0000. Ankara.
- TANOĞLU, A. 1966. **Nüfus ve Yerleşme**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- TANER, N., 1996, **Yalova'da Milli Mücadele Günlüğü 1920-1922**, İstanbul .
- TANER, N., 1997, **Tüm İlçeleriyle İlimiz Yalova**, Ortıpa Yayıncılık, İstanbul.
- TANER, N., 1984, **Her Yönüyle Yalova**, İstanbul.
- TUNAY, M. İ., 1971, “Yalova'nın Tarih ve Arkeolojisi”, **Arkitek**, sayı: 342, sf.85-86, İstanbul.
- TUNAY, M. İ., 1986, “Yalova'nın Tarih ve Arkeolojisi” **Türk Tarih Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler**, IX/1-1981, Türk Tarih Kurumu Yayınları, sayı:9, sf.507-510, Ankara.

TUNCEL, M., 2013, “Yalova” **İslam Ansiklopedisi**, Türkiye Diyanet Vakfı Basımı, cilt:43, sf.306-308 , İstanbul.

TÜMERTEKİN, E., 1990, **Çağdaş Coğrafi Düşüncenin Oluşumu ve Paul Vidal de la Blache**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını, İstanbul.

TÜMERTEKİN, E. ve Özgüç, N. 2002. **Beşeri Coğrafya (İnsan Kültür Mekân)**,: Çantay Kitabevi 2.Baskısı, İstanbul.

TÜMERTEKİN, E., 1973, **Türkiye’de Şehirleşme ve Şehirsal Fonksiyonlar**, İstanbul Üniversitesi Coğ. Enst, İstanbul.

YASAK, Ü., KARA, H., 2007, “Trabzon Şehir Coğrafyası Araştırmalarında Kent Bilgi Sistemlerinin Uygulanabilirliği Üzerine Teorik Bir Yaklaşım”, **TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemleri Kongresi Bildiri Kitabı**.

YOMRALIOĞLU, T., 2000, **Coğrafi Bilgi Sistemleri: Temel Kavramlar ve Uygulamalar**, Akademi Kitabevi, İstanbul.

YURDAGÜL, İ., 2001, **İşte Yalova**, Ankara.

Kurum ve Kuruluşlara Ait Veriler:

- Modül Planlama ve Yalova Belediyesi Sayısal Verileri.
- Yalova Tarım İl Müdürlüğü Verileri.
- Yalova Turizm İl Müdürlüğü Verileri
- Yalova İl Milli Eğitim Müdürlüğü Verileri

İnternet Siteleri:

www.skb.org.tr

www.yalova.bel.tr

www.yalovahaber.com

www.tuik.gov.tr

<http://map.yalova.bel.tr>

FOTOĞRAFLAR

Fotoğraflara erişim tarihi: 11.04.2014

Fotoğraf 1: Yalova Şehri

Kaynak: www.yalovagazetesi.com

Fotoğraf 2: Yalova Şehri

Kaynak: www.yalova.edu.tr

Fotoğraf 3: Şehrin Kıyı Alanlarından Bir Görüntü
Kaynak: www.yalovagazetesi.com

Fotoğraf 4: Yalova Kent Meydanı
Kaynak: <http://i.milliyet.com.tr>

Fotoğraf 5: Şehri Kıyıya Doğru Kesen Bir Sokak (Ziyapaşa)

Fotoğraf 6: Yalova Şehri İçinden Geçen Yalova Deresi
Kaynak: <http://yalovaprovince.blogspot.com.tr>

Fotoğraf 7: Şehrin Ana Kavşak Noktası
Kaynak: <http://www.resim11.com>

Fotoğraf 8: Yalova Limanından Bir Görüntü

Fotoğraf 9: Yalova Limanından Bir Görüntü (Gündüz)

Kaynak: <http://yalovaprovince.blogspot.com.tr/p/yalova-tarihi.html>

Fotoğraf 10 : Şehrin Kıyı Şeridine Paralel Giden Yalı Caddesi

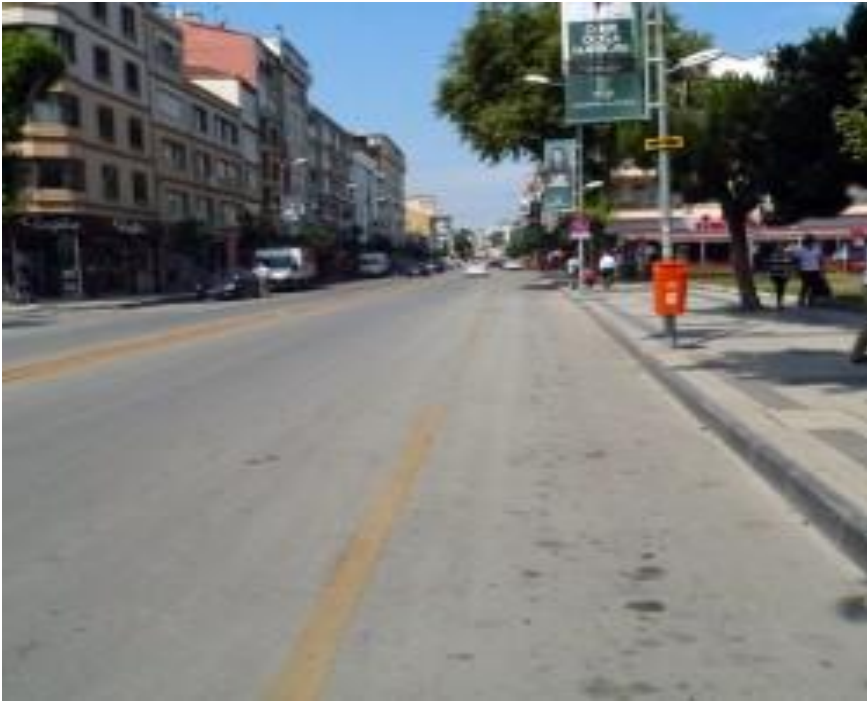
Fotoğraf 11 : Şehri Samanlı Dağı Eteklerinden Keserek İnen Cadde (Hasan Çam)

Fotoğraf 12: Şehirdeki Marinadan Bir Görüntü.

Fotoğraf 13: Yalova Otobüs Terminalinden Bir Görüntü

Fotoğraf 14: Şehrin Ana Caddelerinden Bir Görüntü (İstanbul Caddesi).

Kaynak: <http://www.kanaathaber.com>

Fotoğraf 15: Şehre Kıyıdan Bakış.
Kaynak: <http://yalovaprovince.blogspot.com.tr>

Fotoğraf 16: Yalova Deresi (Kocadere-Hacımehmet Deresi).

Fotoğraf 17: Balaban Deresinden Bir Görüntü

Fotoğraf 18:Yalova Deresinin Denize Dökülme Alanı (Kocadere-Hacıme Mehmet Deresi)

Fotoğraf 19: Yalova Merkez Camisi

Fotoğraf 20: Bisiklet Park Alanlarından Bir Görüntü

Fotoğraf 21: Bisiklet Park Alanlarından Bir Görüntü

Fotoğraf 22: Liman ve Taksi Duraklarından Bir Görüntü

Fotoğraf 23: Şehrin Ana Caddelerinden Bir Görüntü (Fatih Cad.)

Fotoğraf 24: Şehrin Kıyı Alanlarından Bir Görüntü

Fotoğraf 25: Sanayi Alanından Bir Hava Fotoğrafi

Kaynak: <http://www.turkcebilgi.com/harita/yalova>

Fotoğraf 26: Yalova Eski Hükümet Konağı

Fotoğraf 27: Yalova Sağlık Kompleksi

Kaynak: <http://yalovasaglik.gov.tr/Haberler/HaberDetay.aspx?HaberID=672>

Fotoğraf 28: Yalova Şehrindeki Tarihi Cami Olan Rüstem Paşa Camisi

Fotoğraf 29: Yalova Üniversitesi Rektörlük Binası

Fotoğraf 30: Şehir Turizmi için Önemli Olan Yürüyen Köşk